Ateitis

NR. 4-6 1994

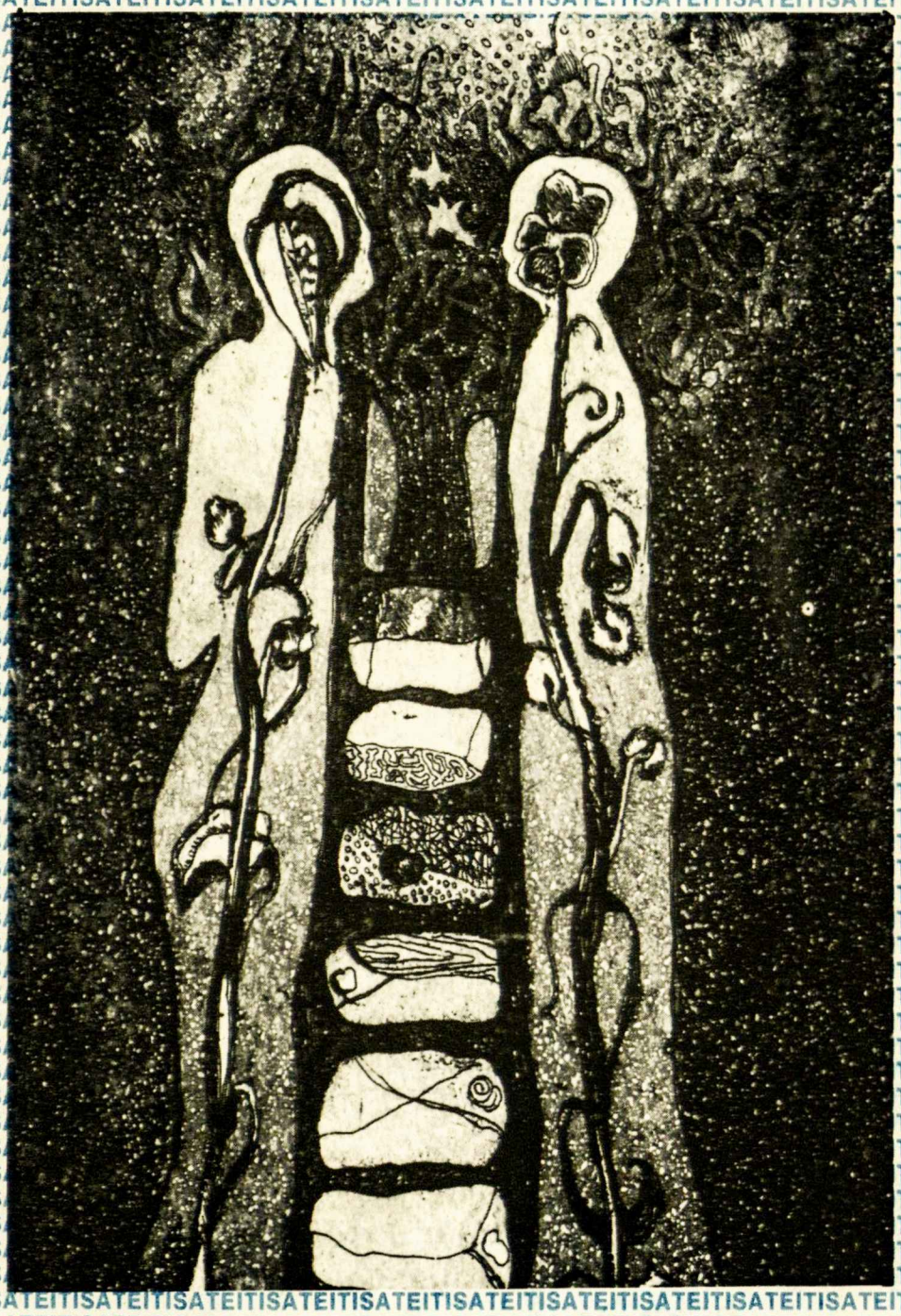

Ateitis

Atėjo laikas atsisveikinti
Danutė Bindokienė 89

Ateities vairas naujose rankose
Juozas Polikaitis 90

XII Ateitininkų kongresui praėjus

Vilties skelbėjai
Arkivysk. Audrys J. Bačkis 92

Apsisprendimas
Vytautas Landsbergis 97

Ateitininkų federacijos kongresas
Juozas Polikaitis 100

Reikia dalintis patirtimi
Vidas Abraitis 104

Valstybė ir kultūra tarp dviejų kraštutinumų
Kęstutis Girnius 105

Tikrovė ir viltys
Vincas Bartusevičius 111

Kūrėjo atsakomybė visuomenei
Jonas Mikelinskas 119

Pasaulietis liudija Kristų
Dalia Staniškienė 126

Šeima tautos gyvybės branduolys
Dalilė Polikaitienė 130

Antrojo ateitininkų suvažiavimo proga
Birutė Bublienė 132

ATEITININKAI LIETUVOJE 134

ĮVYKIAI IR ŽMONĖS 147

Lietuvoje po metų
Prof. Justinas Pikūnas 151

MŪSŲ VEIKLA 153

Viršelio piešinys Sigutės Chlebinskaitės, Vilnius.

Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos lietuviškos orientacijos žurnalas

1994

VOL. LXXXIV NR. 4-6

REDAKTORĖ:
Danutė Bindokienė,
7155 S. Homan Ave.,
Chicago, IL 60629. USA
Telef. (312)776-2036

REDAKCIJOS NARĖ:
Ramunė Kubiliūtė

TECHNINIS REDAKTORIUS:
Jonas Kuprys

ADMINISTRATORIUS
Juozas Polikaitis
1209 Country Lane
Lemont, IL 60439, USA
Tel.: (708) 257-2022

Spaudos darbus atlieka Draugo spaustuvė Chicagoje. Leidžia Ateitininkų Federacija. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje — 12.00 dol.; garbės prenumerata — 20.00 dol., susipažinimui 9.00 dol.; kituose kraštuose — 9.00 dol., išskyrus Pietų Ameriką (7.00 dol.).

ATEITIS (USPS 035-440) — a magazine published by-monthly, by the Lithuanian Catholic Federation Ateitis, Inc. Business address: 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629 USA. Yearly subscription in the US and Canada $12.00. Single copy $2.00. *Second class postage paid at* Chicago, Illinois.

© 1994 by the Lithuanian Catholic Federation *Ateitis*. All rights reserved. POSTMASTER. Send address changes to **ATEITIS, Business address: 1209 Country Lane, Lemont, IL 60439, USA.**

ATĖJO LAIKAS ATSISVEIKINTI

Danutė Bindokienė

Nuolat girdime nusiskundimus, kad laikas per greitai skrieja pro šalį: nespėjame pabusti pirmadienio ryte, o štai ir šeštadienio pavakarys. Sunku net pasakyti, kur dingo praėjusioji savaitė... Tik pažvelgę atgal pro tą prabėgusio laiko perspektyvos teleskopą, galime pamatyti, kad vis dėlto daug kas atlikta — kiekvienas mėnuo, kiekviena savaitė, kiekviena diena gali pateikti ilgus darbų ir įvykių sąrašus, kuriuos mes patys pripildėme ar mus supanti aplinka surašė. Jeigu, dirstelėję į tuos praeities sąrašus, pamatome, kad ir mes patys atidavėme savo duoklę artimui, organizacijai, didesnei Dievo garbei, turime teisę ir džiaugtis, ir galbūt net truputį didžiuotis. Lygiai prieš šešerius metus, pradedant 1989 m. sausio-vasario numeriu, man buvo suteikta proga redaguoti „Ateitį". Ne be virpulio širdyje sutikau imtis tokio svarbaus darbo, nes pasiūlytas pareigas saistė milžiniška atsakomybė: žengti buvusiųjų „Ateities" redaktorių pėdomis. Kai tose redaktorių gretose buvo tokie ateitininkijos dvasios galiūnai, kaip A. Dambrauskas-Jakštas, Pranas Dovydaitis, Antanas Maceina, Juozas Ambrazevičius-Brazaitis, Kazys Bradūnas, Vytautas Vardys, Paulius Jurkus, kun. Kęstutis Trimakas ir daug daug kitų, „paprastam mirtingajam" ne vieną nemigo naktį kainavo svarstant, ar galima išdrįsti tokiam žygiui. Sakoma, kad Viešpaties Apvaizda globoja neišmanėlius ir optimistus... Tad visos abejonės jau praeityje, o liko tik džiaugsmas, kad tas šešerių metų laikotarpis buvo tikras, akivaizdus stebuklų metas ir pasauliui, ir mūsų tėvynei, ir ateitininkijai. Nors anie visi genialūs „Ateities" redaktoriai taip šauniai atliko savo darbą ir „Ateičiai", ir ateitininkijai, jiems nebuvo lemta išgyventi tų nepaprastų pasikeitimų, kuriuos per pastaruosius šešerius metus mums visiems — taigi ir „Ateities" redaktorei — teko išgyventi. Ar kas galėjo tikėti prieš dešimt, aštuonerius, šešerius metus, kad iš galingosios Sovietų Sąjungos liks tik atmatų krūva, kad Lietuva vėl atkurs nepriklausomybę, o, iš pogrindžio ir kalėjimų išėjusi, ateitininkija ne tik klestės, bet sugebės ruošti net viso pasaulio ateitininkų kongresą, kuriame daug „Ateities" skaitytojų praėjusios vasaros liepos mėnesį dalyvavo.

Tame šešerių metų laikotarpyje „Ateityje" galėjome užrekorduoti, tarytum senovės metraštininkai, visų tų nuostabiųjų įvykių eigą, galėjome visa tai palikti būsimoms kartoms, kad skaitytų ir stebėtųsi. Be to, šventėme žurnalo 80 metų gyvavimo sukaktį (1991 m.), stengėmės spausdinti medžiagą, kuri liudytų ateitininkijos gyvybiškumą ir tėvynėje, ir svetimuose kraštuose. Galėjome džiaugtis bendradarbių gausumu ir kooperavimu, pamažu priprantant bendradarbiauti savo organizacijos žurnale. Ypač branginamas talkininkas, pagaliau tik vienas ištikimai pasilikęs iki galo redakcijos kolektyve, buvo techninis redaktorius Jonas Kuprys. Jis žurnalui suteikdavo patrauklią išvaizdą ir savitą veidą. Šiandien, atėjus laikui atsisveikinti su „Ateities" redagavimu, neverta minėti priežasčių, kurios privertė šių pareigų atsisakyti. Pakaks tik pasakyti, kad ne visuomet mokame vertinti tai, ką jau turime, netaisome, kol visai nesunkiai pataisyti galima, o aimanuojame, kai prarandame, kai jau pasidaro nebepataisoma. Ne vien dėl laiko stokos, ne dėl „Draugo" vyriausios redaktorės pareigų krūvio tenka palikti „Ateitį"... Kaip šiame pačiame numeryje Federacijos vadas rašo, žurnalui redaguoti jau surastas kitas asmuo. Tai džiuginanti žinia, nes „Ateitis" yra pagrindinis, vienijantis, stiprinantis ir nepakeičiamas ateitininkijos dėmuo. Nepamirškime, kad pirma gimė „Ateitis", o tik — jos įkvėpta — ateitininkija. Juk ateitininkų ir vardas kilęs iš „Ateities". Sunaikinkime „Ateitį", sunyks ir ateitininkija. Ne stovyklavietės, kongresai, studijų dienos, Ateitininkų namai, pastatai, ar ateitininkijai vadovaujantys asmenys — nors visa tai labai svarbu — bet „Ateitis", atspindinti mūsų organizacijos kilnų šūkį: „Visa atnaujinti Kristuje", besivadovaujanti penkiais ateitininkų principais, jungianti visame pasaulyje

„Ateities" redaktorė Danutė Bindokienė (1989-1995)

Lietuvos Nacionalinė M.Mažvydo Biblioteka

išsiblaškiusią ateitininkiją, gali ją ir toliau palaikyti. Todėl iš visos širdies linkiu „Ateičiai" gyvuoti ir atlikti šį nepamainomą vaidmenį mūsų organizacijoje.

Šilčiausi žodžiai priklauso visiems žurnalo bendradarbiams, ypač ateitininkiškam jaunimui, kuris taip uoliai atsiliepdavo į kiekvieną redaktorės paraginimą, prašymą. Su visais bendrauti, pažinti ir dirbti buvo nuolatinis džiaugsmas. Daug planų ir siekių pavyko įgyvendinti per tuos šešerius metus, daug kas paliko „vėlesniam laikui", kurio jau nebėra. Naujas redaktorius ar redaktorė vairuos šį, gyvybiškai visiems ateitininkams svarbų, „ateitininkijos vežimą" sava kryptim. Nuoširdžiai linkiu sėkmės ir Aukščiausiojo globos.

Garbė Kristui!

ATEITIES VAIRAS NAUJOSE RANKOSE

Per savo 85-rių metų gyvavimą, „Ateitis" išgyveno daug džiugių, garbingų ir kūrybingų metų. Tuo pačiu ji yra patyrusi nemažai vargų, sunkumų bei skausmų. Retkarčiais ji buvo atsiradusi netoli mirties. Tik prisiminkime laikotarpį prieš septynetą metų. „Ateitis" buvo praradusi savo svarbą jaunimui, jos puslapiai nebeatspindėjo ateitininkijos sąjūdžio veiklos, ji nebebuvo laukiamas svečias, kuris aplankydavo mus kas mėnesį. Ji buvo palaikoma tiktai kelių pasiryžėlių, kurie stengėsi, kad „Ateitis" neužmigtų amžinu miegu. Jų pastangos buvo prasmingos ir vertingos, tačiau tolimesnis žurnalo leidimas be vyriausio redaktoriaus buvo neįmanomas. Buvo svarbu surasti asmenį, kuris visa tai apipavidalintų, tuo gyventų, tam rodytų tinkamą dėmesį, tuo žurnalu alsuotu ir suteiktų jam gyvybinės prasmės. Be to, tuometiniai įvykiai Lietuvoje reikalavo, kad žurnalas būtų išspausdintas laiku, o jo puslapiuose būtų straipsniai, korespondencijos ir kūryba svarbi tuometiniam tautiniam ir dvasiniam atgimimui Lietuvoje. Todėl su džiaugsmu 1988 metų „Ateities" vakaro metu, Ateitininkų Federacijos valdyba paskelbė, kad turime naują „Ateities" žurnalo redaktorę rašytoją Danutę Bindokienę. Ši žinia nudžiugino visus žurnalo skaitytojus. Danutės entuziazmas, pasiryžimas bei rūpestingumas pateisino mūsų parodytą džiaugsmą. Nuo 1989 metų pradžios „Ateitis" vėl tapo jaunatviška, kūrybinga, ateitininkiška ir aktuali to laiko įvykiams. O kiek daug pasikeitė per tuos šešerius metus. Lietuva paskelbė nepriklausomybės atstatymą, ateitininkai atsikūrė Lietuvoje, prasideda vasaros stovyklos, akademijos, suvažiavimai, o galop Vilniuje įvyksta XII Ateitininkų Federacijos kongresas. Danutė energijos, sunkaus darbo ir užsispyrimo dėka visi šie įvykiai atrado vietą „Ateities" žurnalo puslapiuose. Su džiaugsmu ir viltimi sekėme beatsikuriančių ateitininkų darbus, siekius ir laimėjimus, kurie buvo išsamiai pristatyti „Ateities" puslapiuose. Už visą tai ateitininkija yra dėkinga Danutei Bindokienei. Gaila, kad sąlygos nebeleidžia Danutei toliau redaguoti „Ateities". Danutė pranešė, kad su paskutiniuoju 1994 metų numeriu ji pasitraukia iš vyriausios redaktorės pareigų. Ateitininkų Federacijos valdyba dėkoja Danutei Bindokienei už šešerių metų darbą, pasiaukojimą, kantrybę ir ištvermę taip puikiai redaguojant „Ateitį". Ateitininkija liks dėkinga Danutei ir jos talkininkams už puikaus turinio ir gražios išvaizdos žurnalą. Tai patvirtina skaitytojų pasisakymai. Vienas skaitytojas rašo „Žurnalas tikrai vertas dėmesio — jis gražus akiai ir mielas širdžiai", arba kitas sakė: „Sveikinu ir gėriuosi. Įdomiai sulaužytas numeris. Jame sutelkta įvairi medžiaga, aktuali savo tematika". Vėl kitas skaitytojas rašo: „Jūsų užmojai platūs ir teikia gražių vilčių ateičiai", o kalbant apie viltį dar vienas rašo: „Tikėkimės, kad apie „Ateitį" galėsime burtis visi—ir Tėvynėje bei tremtyje esantys, o kartu ir plačiame pasaulyje pasklidę lietuviai". Paskutinių šešerių metų bėgyje mes visi galėjome burtis apie „Ateitį", galėjome rasti sau artimų temų, galėjome dalintis sunkumais ir džiaugsmais, vartant „Ateitis" puslapius. Linkime Danutei sėkmės visuose jos darbuose ir tikime, kad ji ir toliau neapleis „Ateitis", bendradarbiaus, kiek jėgos ir sąlygos leis. O kaip bus toliau? Kas redaguos „Ateitį" ir kur ji bus leidžiama? Turbūt jau ne kartą esate girdėję, kad tolimesnį „Ateities" žurnalo leidimą perims Lietuvos ateitininkai. Ar tiesa? Tai klausimai, į kuriuos bandysiu trumpai atsakyti.

1993 metų birželio 26 dienos Lietuvos Ateitininkų Federacijos (LAF) sendraugių sąjungos suvažiavime buvo gyvai svarstomas „Ateities" žurnalo klausimas. Suvažiavimas priėjo išvados, kad jau pribrendo laikas rūpintis ateitininkų spauda. Jie teigė, kad išeivijoje leidžiama „Ateitis" nepatenkina Lietuvos ateitininkų, nedaug jų pasiekia ir tokiu būdu neatlieka auklėjamojo ir informacinio darbo. Šis klausimas buvo svarstomas LAF valdybos posėdyje 1993

m. liepos 20 d. Žurnalo leidimui pritarė prezidiumas ir net svarstė vyriausios redaktorės kanditatūrą. Dr. Vincui Rasteniui buvo pavesta sudaryti redakcinį kolektyvą, pasirašyti su redakcija sutartį ir kartu su pakviesta redakcija paruošti žurnalo struktūrą, formatą ir pobūdį. Nors ekonominiai klausimai buvo svarstomi, tačiau ilgalaikio finansavimo plano nebuvo. Lapkričio mėnesio pradžioje buvo paruoštas tokio leidinio maketas. Žurnalas skiriamas Lietuvos katalikiškajam jaunimui, moksleiviams ir studentams. Pakviestoji vyriausia redaktorė Aldona Žemaitytė rašė, kad „žurnalas turi būti šiuolaikinis, gyvas, savo turiniu ir forma, patrauklus akiai, elegantiškas, bet pakankamai tautiškas geriausių prieškario leidinių tradicijų prasme, katalikiškumas ir tautiškumas turi reikštis savo ersme ir vidine nuotaika". Visi šie pasitarimai ir sprendimai buvo vykdomi be dabartinės „Ateities" redaktorės žinios. Tuo pačiu apie tai nebuvo painformuota Ateitininkų Federacijos valdyba, kuri, pagal Ateitininkų Federacijos Konstituciją, yra atsakinga už „Ateities" žurnalo leidimą. 1993 metų lapkričio 20 d. LAF posėdyje, kuriame dalyvavo Ateitininkų Federacijos vadas, buvo išsamiai išnagrinėtas „Ateities" klausimas ir pasirašytas susitarimas. Šio susitarimo tekstas buvo išspausdintas „Ateities" 1993 metų šeštame numeryje (psl.166). Posėdžio metu Federacijos vadas pritarė LAF ryžtui išleisti žurnalą jaunimui, skatino nuodugniau paruošti ekonominį planą ir platinimo tinklą. Federacijos vadas taip pat pabrėžė, kad žurnalas turėtų būti kokybiškai stiprus ir patrauklus katalikiškam jaunimui. Beliko tiktai laukti 1994 m. sausio mėnesio, kuomet buvo numatyta pradėti leisti „Lietuvos Ateitis". Tačiau dėl įvairių priežasčių šie planai iširo. Norai buvo pagirtini, tačiau realybė pasirodė sunkesnė negu buvo matyta. LAF pasijuto, kad dar nėra pasiruošę tokiam prasmingam žygiui nei iš redakcinio, nei iš administracinio pobūdžio. Ateitininkų Federacijos valdybai pritariant, vėl buvo ryžtasi pradėti žurnalo leidimą su XII Ateitininkų kongresu, tačiau ir šie planai neišsipildė. Lietuvos ateitininkai pasijuto, kad darbų yra daug, bet gerai pasiruošusių darbininkų dar maža. Per visą šį laikotarpį Federacijos valdyba skatino LAF, kad pradėtų leisti, kad ir kuklesnio pobūdžio žurnalą. Svarbu yra pradėti ruošti būsimus redaktorius, bendradarbius, rašytojus, poetus ir administratorius.

1994 m. spalio 28 d. posėdžio metu Kaune teko patirti, kad LAF valdyba mato „Ateities" leidimo sunkumus ir šiuo metu ryžtasi pasitenkinti mažesnės apimties leidiniais, pavyzdžiui, Telšių vyskupijos ateitininkų leidžiamas, gero turinio mėnesinis laikraštėlis, Panevėžio vyskupijos ateitininkų laikraštis jaunimui, turiningas LAF Studentų ateitininkų sąjungos leidinys (tapęs LAF aplinkraščiu), Vilniaus vyskupijos ateitininkų susitarimas su „Dienovidžio" redakcija spausdinti per mėnesį 1-2 laikraščio puslapius, skirtus vien ateitininkijai. LAF tikisi, kad keleto metų bėgyje iš dabartinių mažų pastangų atsiras asmenys, kurie galės leisti ir didesnės apimties žurnalą. 1994 m. gruodžio mėnesio viešnagės metu buvo padarytas sprendimas ir vėl pakartotas 1995 m. sausio 20 d. posėdžiuose Kaune, kad reikia tęsti „Ateities" leidimą užsienyje. XII Ateitininkų Federacijos kongresas Vilniuje išreiškė ateitininkijos vienybę, nes mes visi siekiame to paties tikslo — nešti Kristų į savo kasdieninį gyvenimą, į savo aplinką ir tenai savo darbu, savo pavyzdžiu, savo gyvenimu liudyti Kristų visiems, visur ir visada. Tačiau matėme ir skirtumą. Tie skirtumai nėra esminiai. Jautėme, kad mus jungia ta pati idėja, tie patys siekiai, tačiau mus skiria tų siekių įgyvendinimo formos ir priemonės, kylančios iš gyvenimo patirties, išgyventos praeities. Kongreso metu patyrėme, kad mes neužtektinai pažystame, neužtektinai suprantame vieni kitus. Mums reikia daugiau dialogo, daugiau pastangų vieniems kitus suprasti. „Ateities" žurnalas gali pradėti tuos skirtumus sklaidyti. „Ateitis" yra ta dirva, kurioje galime pradėti sėti bendradarbiavimo, dialogo, draugiškumo, nuoširdumo ir vieningumo sėklas. Per „Ateities" puslapius galime derinti mintis, laužyti skirtumus, plėsti savo akira tį, nepamirštant pagrindinio siekio „Visą atnaujinti Kristuje".

Ateitininkų Federacijos valdyba nori, kad „Ateitis" statytų tiltą tarp Lietuvos ir užsienio ateitininkų. Tam atlikti yra reikalingas vyriausias redaktorius, kuris būtų susipažinęs ir su vienais, ir su kitais. Tokį asmenį esame suradę, tačiau šiuo metu dar nesame gavę galutinio sutikimo. Tikimės, kad atsakymas bus teigiamas. Pereinant į naująjį „Ateities" gyvavimo etapą, Ateitininkų Federacijos valdyba ragina visas kraštų ir sąjungų valdybas, jų padalinius ir pavienius ateitininkus aktyviai įsijungti į „Ateities" žurnalo redagavimo darbą korespondencijomis, kūryba, pranešimais, straipsniais, nuotraukomis ir humoro kūriniais. Užtikrinkime, kad „Ateitis" taptų mūsų visų artimiausias ir brangiausias draugas.

Juozas Polikaitis
Ateitininkų Federacijos Vadas

XII Ateitininkų kongresui praėjus

Šiuose puslapiuose spausdiname dalį (kiek pavyko gauti) paskaitų iš XII Ateitininkų kongreso, vykusio Lietuvoje šių metų liepos mėnesį. Svarbu, kad ši medžiaga išliktų ir liudytų visoms ateitininkijos kartoms tą didįjį stebuklą, kai po dešimtmečių svetimuose kraštuose ir pogrindyje okupacijos metu tėvynėje, viso pasaulio ateitininkai galėjo susijungti į didingą džiaugsmo šventę.

VILTIES SKELBĖJAI

Arkivysk. Audrys Juozas Bačkis

Atsakydamas į temą, kokia šventojo Tėvo vizito reikšmė Lietuvai, norėčiau apversti šį klausimą kita puse ir pažvelgti, kokia yra šios kelionės reikšmė šventajam Tėvui, kaip jis vertina savo keliones po pasaulį ir, žinoma, į Lietuvą. Kai po Berlyno sienos sugriuvimo pradėjo žlugti sovietinė imperija, šv. Tėvas sukvietė visus vyskupus iš Centro ir Rytų Europos (tai buvo pirmas toks atvejis), kurie vargiai iki tol te-

Berčiūnų stovykloje. Prieškongresinės stovyklos atidarymo ir naujai statomos bažnyčios kertinio akmens pašventinimo metu popiežiaus nuncijus Justo Mullor Garcia pradeda dialogą su jaunimu. Iš kairės: vysk. Juozas Preikšas (Panevėžio vyskupas, nuncijus, kunigas (vertėjas), Ateitininkų federacijos vadas Juozas Poliokaitis ir du Panevėžio miesto bei apylinkės pareigūnai. 1994 m. liepos 11 Berčiūnai.

galėdavo atvažiuoti į Romą, ir Vakarų pasaulio vyskupas, kad kartu su visais pasidalytų savo mintimis ir patirtimi. To susitikimo tema buvo „Liudykime Kristų, kuris mus išvadavo, kad būtume laisvi". Tokią pačią temą Popiežius pasirinko ir atvažiuodamas į Lietuvą — „Liudykime Kristų, kuris mus išvadavo".

Šventojo Tėvo vizitas į Lietuvą buvo daugiau negu pasidalijimas patirtimi ar pabuvimas kartu su broliais, kurie daugelį metų buvo atskirti ir pagaliau susitiko po penkiasdešimties metų atskyrimo. Jonas Paulius II norėjo, kad tas susitikimas būtų lyg pasikeitimas dovanomis. Ką Vakarų Bažnyčia gali duoti Bažnyčiai, kuri gyveno pavergtuose kraštuose? (Ir ką mūsų, Lietuvos, Bažnyčia gali duoti Vakarų Bažnyčiai?) Galimybę kvėpuoti abiem plaučiais, — kaip sakė Šv. Tėvas, — nes iki tol Europos Bažnyčia kvėpavo abiem — Rytų ir Vakarų — plaučiais skirtingai. Grįždamas mintimis į tą pirmąjį abiejų Bažnyčių susitikimą pas šv. Tėvą, galiu pridurti, kad atvyko vyskupai, kurie pažino persekiojimą, izoliaciją nuo Visuotinės Bažnyčios, bet kurie buvo tiek dešimtmečių lyg pilis, nuo okupanto gynusi savo tikėjimą, savo tradicijas, savo Tėvynę, gynusi nuo persekiojimo ir smurto. O iš kitos pusės atvyko vyskupai laisvėje gyvenusios Vakarų Bažnyčios, bet po Antrojo pasaulinio karo išgyvenusios didelį visuomenės skurdą ir socialinius pasikeitimus, atsidūrusios tikėjimo krizėje. II Vatikano susirinkimas Vakarų Bažnyčiai buvo proga pradėti atsinaujinimą. Šv. Tėvas per tą susitikimą paprašė, kad Rytų ir Centro Europos Bažnyčia, tiek metų buvusi izoliuota, įsijungtų į Visuotinę bažnyčią, ypač į judėjimą, kuris prasidėjo po II Vatikano.

O ir mes turime pasiekti,

kad Bažnyčia Lietuvoje galėtų atsinaujinti savo vidumi, liudyti tiesą ir dabartinei kartai pritaikyta kalba atsakyti į amžinuosius žmogaus gyvenimo prasmės, žmonių tarpusavio santykių klausimus.

Šv. Tėvas labai norėjo minėto vyskupų susitikimo, nes savo asmenybe ir patirtimi jis jungia abi Bažnyčias. Dirbdamas Lenkijoje jis pažino ir komunistų jungą, ir kovą su ateistiniu režimu. O būdamas popiežiumi susipažino su Visuotinės Bažnyčios padėtimi.

Tad popiežiaus kelionę į Lietuvą reikia vertinti ir kaip pasikeitimą dovanomis. Jis jau seniai troško atvažiuoti pas mus. Taip, jis atvyko kaip Bažnyčios galva, Kristaus vietininkas. Antra vertus, atvyko kaip žmogus, kuris puikiai pažįsta mūsų tautos istoriją, gerbia jos praeitį, supranta išgyventas kančias. Gerbdamas mūsų kalbą jis visus metus mokėsi, kad galėtų prabilti lietuviškai. Jo atvykimas kelioms savaitėms Lietuvą padarė pasaulio dėmesio centru. Manau, kad visame pasaulyje pasklido nuotrauka su šv. Tėvu, besimeldžiančiu Kryžių kalne.

Dar per mažai mes žinom apie tai, kad Popiežius visada tikėjo lietuvių tautos ir Bažnyčios prisikėlimu, ir net tada, kai niekas apie tai neužsimindavo, o Vakarų pasaulio diplomatai apie tai neleisdavo kalbėti tarptautiniuose susirinkimuose, nenorėdami gadinti santykių su sovietų imperija. Šv. Tėvas visuomet kovojo ne tik už žmogaus, bet ir už tautų teises. Jis negalėjo sutikti, kad tauta, turėjusi tokį ilgą istorinį ir kultūrinį suverenumą, neatgautų valstybinio suverenumo. Apie tai jis užsiminė dar 1980 m. kalbėdamas Jungtinių Tautų Organizacijos mokslo ir kultūros komisijos nariams Paryžiuje.

Jis troško aplankyti Lietuvą ir nuolat apie tai kalbėjo. Atsimename, kaip šv. Kazimiero 500 metų jubiliejaus proga, kai iš Lietuvos niekas negalėjo išvažiuoti į Romą, šv. Tėvas sukvietė visus Europos Vyskupų konferencijos pirmininkus, kad pasauliui parodytų, jog Lietuva tikrai yra Europos krikščioniškų tautų narė. Jis sukvietė viso pasaulio diplomatus, akredituotus Vatikane, dalyvauti šv. Kazimiero pagerbimui skirtose šv. Mišiose, tuo pabrėždamas, kokia svarbi ši šventė ne tik Lietuvai. O viešai jiems kalbėdamas paskelbė: „Aš norėjau važiuoti į Lietuvą, bet manęs neleido". Ta fraze jis supykdė sovietų valdžią, kuri paskelbė komunikatą, jog Šv. Tėvas nepaprašė vizos.

Panašiai atsitiko ir 1987 m., kai šventėme Lietuvos krikšto 600 metų jubiliejų. Tada, jau Vatikane būdamas, sutikau ir iš Lietuvos atvykusią delegaciją, kuriai vadovavo vyskupas J. Vaičius.

Gal per daug tylomis praėjo dar vienas svarbus įvykis. 1991 m. Kalėdų išvakarėse šv. Tėvas reorganizavo visą Lietuvos bažnytinę provinciją, įkurdamas naują metropoliją. Vilnius, mūsų sostinė, pagaliau tapo metropolija, kuriai priklauso Panevėžio ir Kaišiadorių vyskupijos. Tai buvo galutinis Lietuvos sostinės ir Lietuvos pietvakarinės sienos su Lenkija pripažinimas. Gal jums tai pasirodys menkniekis, bet prisiminkit prieškarinį Konkordatą, seną dviejų kaimyninių šalių nesantaiką. Šv. Tėvas turėjo įtikinti savo brolius, Lenkijos vyskupus, kad Lietuvos bažnytinės provincijos papildymas Vilniaus vyskupija padarytas teisingai. Ir viskas praėjo taip gražiai, be triukšmo.

Jis tikrai norėjo parodyti visą savo dėmesį Lietuvai, išreikšti pagarbą lietuvių tautai, jos Bažnyčiai, visai mūsų istorijai. Kaip minėjau, jis visus metus ruošėsi savo kelionei į Lietuvą. Dar ligoninėje būdamas prašė šv. Mišių tekstų, ruošė savo kalbų tekstus.

Manau, kad savo kelione į Lietuvą jis pirmiausia parodė mums, jog esame dalis Visuotinės katalikų Bažnyčios, išsisklaidžiusios po visą pasaulį, jog neturime užsidaryti lyg gete, nors buvom prispausti, lyg šaka atskirti nuo didžiojo Bažnyčios medžio. Jau laikas mums grįžti, ištikimais suaugti su tuo medžiu, susipažinti su II Vatikano susirinkimo nutarimais ir eiti to susirinkimo nurodytu keliu. Popiežius ypač kvietė į jaunimo katechezę, siūlydamas priderinti ją kiekvieno jaunuolio amžiui. Labai daug kalbėjo apie kunigų paruošimą, naudodamasis ta pedagogikos ir sielovados patirtimi, kuri buvo sėkmingai pritaikyta kitose šalyse. Ragino vienuolius ir vienuoles atsinaujinti pagal II Vatikano dvasią, būti ištikimais savo charizmai, išeiti iš katakombų, pradėti viešą bendruomeninį gyvenimą. Vienuolynai turėtų liudyti mūsų visuomenei Kristaus meilę, kuri parodoma savo darbais visiems kartu, o ne pavieniui, kaip buvo priversti daryti anksčiau.

1993 m. vyskupams lankantis Romoje „ad limina" vizito metu, jis sakė: „Atidžiai studijuokite II Vatikano susirinkimo dokumentus, juos apmąstykite ir įgyvendinkite savo Bažnyčiose. Ypač pasistenkite, kad juos pažintų ir pamiltų pasauliečiai".

Tie šv. Tėvo žodžiai, skirti vyskupams, tegul padeda išugdyti naują pasauliečių kartą II Vatikano konstitucijos dvasia. Ir ateitininkams tai labai svarbu. Jūs, ateitininkai, esate pirmose fronto linijose. Bažnyčia remiasi jumis, ir jūs esate Bažnyčia. Mes norėtume padėti jums augti II Vatikano dvasia, suprasti, kad visi esame viena šeima, kad kiekvienas turime atsakomybę. Ypač šv. Tėvas pabrėžė reikalą susipažinti su dekretu „Apie pasauliečių

Kun. Rimas Gudelis, Lietuvos Ateitininkų federacijos vicepirmininkas ir Berčiūnų stovyklavietės administratorius, pasitinka garbingus svečius: popiežiaus nuncijų Justo Mullor Garcia (su gėlėmis), vysk. Juozą Preikšą (Panevėžio vyskupas), Panevėžio katedros kleboną dekaną mons. Juozapą Antanavičių ir kitus. Stebi parapijiečiai, apylinkės svečiai ir prieškongresinės ateitininkų stovyklos dalyviai

apaštalavimą". Jis kreipėsi į šeimas, kurioms skyrė daug dėmesio, ragindamas sužadėtinius gerai pasirengti šeimyniniam gyvenimui.

Šv. Tėvo atvykimas į Lietuvą buvo mums dovana, nes jis tarp mūsų buvo lyg Petras, kuris yra uola, ant kurios pastatyta visa Bažnyčia. Jis atvyko sustiprinti mūsų tikėjimą, sutvirtinti brolius, kaip tą daryti prašė pats Kristus. Atvyko kaip vadovas, kad atvertų mums Visuotinės Bažnyčios turtų lobį, prie kurio mums buvo sunku prieiti (ir šiandien dar nelengva prieiti). Jis ypač kvietė į naują evangelizaciją, suprasdamas, kad 50 metų priespaudos, ir persekiojimų paliko daug materialinių, moralinių ir dvasinių žaizdų. Popiežius kvietė Bažnyčią jas gydyti.

Mes būtinai turim eiti tuo atsinaujinimo keliu, kuriuo negalėjom eiti anksčiau, nes buvom priversti ginti vien tai, ką turėjome. Savo tikėjimą lyg brangenybę buvom suvynioję į gražiausias tradicijas ir bijojom jame bet ką pakeisti. Mėgindami ką nors keisti ar prisiliesti prie jo, bijojom tuo pačiu išduoti savo tikėjimą. Bet šv. Tėvas mus labai aiškiai drąsina eiti atsinaujinimo ir evangelizacijos keliu, žiūrėti į laiko ženklus, matyti, kokia yra tikroji mūsų visuomenės padėtis, ir mėginti ją gydyti. Jis neužmiršo paraginti mus, kad neužsidarytume lyg kiaute, o eitume į visuomenę, — visur, kur galima kompetentingai prieiti, taip pat aktyviai veikti gailestingosios meilės baruose. Manau, kad tai labai atitinka ateitininkų tikslus ir principus. Mes negalim rūpintis vien savo pačių ugdymu, mes turim žvelgti aplink save ir pamatę, kur reikia ištiesti pagalbos ranką, parodyti, kad esam krikščionys ne žodžiais, o darbais. Manau, kad didžiausia dovana, kurią mums suteikė šv. Tėvo vizitas, kaip tik yra tas mūsų atsivėrimas Visuotinei Bažnyčiai, visam pasauliui. Neatsižadėkim savo tradicijų, bet mėginkim atnaujinti jas Kristuje pagal tai, ko reikalauja mūsų laikas, ko trokšta mūsų jaunimas. O tai nėra labai lengva. Man teko susitikti su studentais Šv. Jono bažnyčioje, Vilniaus universitete. Jie labai gyvai dalyvauja šv. Mišių aukoje, sukurdami bendruomeninę maldą, nešdami aukas, giedodami naujas, linksmesnes giesmes. Jie man vis kartojo: „Viskas čia taip gražu, tokia sava mums yra mūsų bažnyčia, čia mes jaučiamės kaip namuose..."

Tai tik vienas pavyzdys, kuriuo keliu mes turime eiti. Aišku, kad bus sunkumų, nes penkiasdešimt metų girdėjus tik tas pačias litanijas, kalbėjus tik tas pačias maldas ir giesmes, suaugusias su tikinčiojo siela ir gyvenimu, bus sunku to atsisakyti, atrodys, lyg kažko trūksta. Čia ir yra visas mūsų menas suderinti senuosius dalykus su naujovėmis, neprarasti to, ką turime gražaus, o kartu nebijoti kalbėti ta kalba, kurią mėgsta ir kuri patinka jaunajai šių dienų kartai, priimančiai ją į savo širdį.

Taigi šventasis Tėvas mums atvežė tą atsinaujinimo vėją, parodė savo tėvišką meilę mūsų tautai ir kiekvienam mūsų. Jūs dabar paklausite manęs: o ką mes davėme Šventajam Tėvui?

Manau, kad šv. Tėvas parodė, kas labiausiai jį sujaudino susitikus su Lietuva. Savo atvykimu jis pirmiausia norėjo pagerbti Katalikų Bažnyčią Lietuvoje, kuri buvo tiek iškentėjusi. Vilniaus arkikatedroje kalbėdamas vyskupams, kunigams, jis pasakė: „Kaip šią akimirką neprisiminsi gausaus vyskupų ir kunigų būrio, kurie didvyriškoje ištikimybėje savo gyvenimą paskyrė Evangelijai". Jis paminėjo palaimintąjį Jurgį Matulaitį, arkivyskupus Mečislovą Reinį ir Julijoną

Steponavičių. Kalbėdamas vienuolėms, jis sakė: „Man buvo žinomas jūsų slaptasis gyvenimas, tyli auka, kančia, ištikimybė, kurią parodėte nuožmios priespaudos metais. Jūs iš tikrųjų buvote žemės druska, kuri, drąsindama ir remdama tikinčiuosius, išsaugojo gyvą tikėjimą ir viltį". Kryžių kalne šv. Tėvas tarė: „Prisiminkime visus jūsų krašto sūnus ir dukras, kadaise nuteistus ir įmestus į kalėjimą, išsiųstus į koncentracijos stovyklas, ištremtus į Sibirą, nuteistus myriop. Visi jie buvo nekalti. Pasikartojo ir išsipildė tai, kas jau buvo atsitikę Golgotoje, kur Dievo sūnus, priėmęs tarno išvaizdą, kaip žmogus „nusižemino, tapdamas klusnus iki mirties."

Kryžių kalno vaizdas liko šv. Tėvo mintyse ir širdyje. Po šv. Mišių jis kalbėjo: „Dėkoju jums, lietuviai, už šį Kryžių kalną ir liudijimą, duotą Dievui ir žmonėms. Liudijimą, duotą savo istorijai ir visoms Europos bei pasaulio tautoms". Jis pridūrė, kad Kryžių kalną pamatyti ir jame pasimelsti turėtų visi. Tegul šis kalnas antrojo tūkstantmečio po Kristaus pabaigoje liudija naują, trečią tūkstantmetį, skelbiantį Išganymą ir Atpirkimą.

Šv. Tėvas visiems pasakoja apie Kryžių kalną, Šių metų Didįjį penktadienį po Kryžiaus kelių jis vėl prisiminė susitikimą Kryžių kalne, vėl prisiminė jo prasmę Bažnyčiai, krikščionybei. Jis žiūri į tai kaip į Lietuvos dovaną Visuotinei Bažnyčiai.

Susitikime su pasaulio kardinolais š.m. birželio mėn. Popiežius kalbėjo, kad norėtų dar prieš prasidedant III tūkstantmečiui po Kristaus paruošti naują martirologą, t.y. Bažnyčios kankinių sąrašą, ten įrašyti šio šimtmečio kankinius. Ne tik iš katalikų, bet ir stačiatikių bei visų kitų krikščionių, kurie kentėjo dėl tikėjimo. Tai būtų ekumeninis martirologas, kuris liudytų šio šimtmečio Bažnyčią, išauginusią didvyrių ir šventųjų. Iš to plaukia Bažnyčios atsinaujinimas, nes jų kraujas bus naujoji sėkla XXI amžiaus krikščionybei.

Šv. Tėvas buvo labai sujaudintas, kad mes taip tikime Eucharistija. Jis žavėjosi žmonių pamaldumu, ta meile ir pagarba, su kokia priimama Eucharistija. Buvo sujaudintas, nes kai kur Vakarų pasaulyje ta pagarba jau yra dingusi, o lietuviai ją išlaikė per 50 metų. Tai yra jų turtas, jų stiprybė. Ir šiandien tas turtas turi likti Visuotinei Bažnyčiai. Šv. Tėvas niekad neužmiršo, kiek Lietuvoje būta kovotojų ir didvyrių už sąžinės laisvę, už Tėvynės meilę, religijos laisvę. Ta kova pasitarnavo ne tik Lietuvai, bet ir visai pavergtai Europai. Ji buvo liudijimas, ką reiškia, kai žmogus apsisprendžia, kad turi tarnauti labiau Dievui negu žmonėms.

O kaip sujaudino Šv. Tėvą lietuvių pamaldumas ir meilė Marijai. Aušros Vartuose jis meldėsi ilgai, iki ašarų susijaudinęs, nes jau seniai svajojo čia apsilankyti, popiežius sakė, jog 73 metus laukė dienos, kad aplankytų Aušros Vartų Mariją.

Tai ir yra dovanos, kurias mes davėme šv. Tėvui, o kartu ir Visuotinei Bažnyčiai. Meilė Dievo Motinai — tai itin svarbi dovana, nes Dievo Motina kai kuriose Vakarų šalyse yra kone užmiršta. Popiežius taip išgyvena prisirišimą prie Dievo Motinos, kad savo naująją encikliką „Veritatis Splendor" užbaigia malda į Gailestingumo Motiną. Ta malda, skirta visam pasauliui, gimė popiežiaus širdyje, kai jis Lietuvoje meldėsi Gailestingumo Motinai, pavesdamas jai visą žmoniją.

Ir dar viena Lietuvos dovana šv. Tėvui buvo Lietuvos Bažnyčios ištikimybė Šv. Sostui, meilė popiežiui. Kryžių kalne parodžiau jam kryžių, kuris buvo pastatytas 1981 m. gegužės 13 d., kai buvo pasikėsinta į šv. Tėvo gyvybę. Kryžiuje yra įrašas: „Šv. Tėve, suklaupusi meldžiasi visa Lietuva".

Kai šv. Tėvas kardinolu paskyrė mūsų mylimą vyskupą Vincentą Sladkevičių, dėkojom jam, kad davė kardinolą Lietuvai, kad pagerbė mūsų tautą. Jo atsakymas buvo labai paprastas: „Aš turiu dėkoti, kad Lietuvos Katalikų Bažnyčia pasižymėjo savo ištikimybe." Taigi šv. Tėvo kelionė į Lietuvą buvo abipusis pasikeitimas dovanomis. Grįždamas prie jūsų prašymo atrinkti esminius dalykus iš viso to, ką yra pasakęs šv. Tėvas, pabrėžčiau vieną dalyką — žmogiškąsias dorybes. Vilniaus arkikatedroje, kalbėdamas dvasininkams, popiežius sakė, kad „po kiekvieno reikšmingo visuomeninio pasikeitimo žmogaus elgesys ir siela būna žaizdoti". Jis kvietė į atvirumą, iš kurio gali išaugti pasitikėjimas vienas kitu. Penkiasdešimt metų žmonės turėjo tylėti, saugoti, kad neprasitartų, nepasitikėti savo kaimynu, slėpti savo giliausius įsitikinimus kartais net pačioje šeimoje. Jie įprato taip gyventi, ir liko tas nenoras atsiverti, atvirai kalbėtis, pasakyti tiesą ir už ją kovoti. Liko baimė ir noras eiti aplinkiniais keliais.

Šiandien visuomeniniuose santykiuose tokio atvirumo labai trūksta, jo mums labai reikia, nes jaunimas labai myli tikrumą, tiesą ir atvirumą. Manau, kad jūs turit pradėti visuomeninio gyvenimo audinį visai kitu pagrindu: nebijoti pasakyt savo nuomonę, pasirodyti, kad esi krikščionis katalikas, ir parodyti tai savo mokykloje, šeimoje, aplinkoje. Jūsų tėvai negalėjo to daryti, o jūs galit atkurti atvirą visuomenę, kur galima vienas kitu pasitikėti, kalbėtis, kartu spręsti mūsų sunkiąsias problemas. Nebijokit atvirai kalbėti apie Kristų savo bendraamžiams, nors jums tai ir kainuotų, nors jus laikytų keistuoliais. Su at-

virumu susiliečia tiesos meilė.

Šv. Tėvas ragina geriau pažinti savo tikėjimą, stiprint jį. Jo žodžiais, tikėjimas yra susitikimas, įvykis, kuris teikia žmogaus egzistencijai prasmę, ją pakeičia, atverdamas sielai tikrosios laisvės horizontą. Priespaudos metu žmonės saugo savo tikėjimą lyg skrynioje uždarytą, negali viešai jo išreikšti. Dažnai jis išsilaiko būtent per tradicijas, kurios šiandieniniam jaunimui nepatinka.

Tikėjimas yra Dievo dovana, bet jį reikia nuolat maitinti. O anomis dienomis žmonėms nebuvo galimybių nei skaityti Evangeliją, nei apie ją mąstyti, nei į ją gilintis ar geriau susipažinti su tikėjimo tiesomis. Tad pirmoji mūsų pareiga šiandien — sutvirtinti ryšį su gyvu Kristumi. O tai galima daryti skaitant Šventąjį Raštą, nagrinėjant jį būreliuose, kartu meldžiantis, dalyvaujant Bažnyčios gyvenime.

Šv. Tėvas žino, kad ypač didelė tuštuma yra daugelio jaunuolių širdyse. Šiandien tikėjimas bandomas visokiais būdais: daug pagundų eiti vartotojiškumo ir pašlijusios dorovės keliais. Popiežius žino, kad pas mus paplito daug sektų. Jaunimui jis kalbėjo: veltui sektose ieškote laisvės ir laimės, o po to skaudžiai nusiviliat. Sektos žaidžia su žmogumi, siūlo egzotikos ir magijos pokštus. Be to, verta prisiminti nevaisingą sinkretizmą, kuris iš Evangelijos ima tik kai kurias mintis, o kitų nepaiso. Tik gilindamiesi į savo tikėjimą ir per Šv. Raštą mokėsim pasimetusiam jaunimui parodyti tikrąjį Kristaus veidą. Jaunimas nuėjo ten, kur buvo priviliotas. Bet ar mes pajėgūs jaunuoliams parodyti tikrąjį Kristaus veidą?

Žinau, kad ateitininkai savo konferencijose, akademijose stovyklose stiprina savo tikėjimą. Būtina eiti tuo keliu. Šv. Tėvas sakė: „Jaunuolės ir jaunuoliai, esate pašaukti Evangelijos misionieriais, kasdien liudijančiais išganymą nešantį Žodį". Tai ypatinga misija. Tavęs, Lietuvos jaunime, laukia sunkus bet garbingas uždavinys: nuo pamatų, o ne nuo langų pastatyti savo krašto ateitį. Nuo pamatų reikės statyti ir tarpusavio santykius, kad atsirastų atvirumas, nuoširdumas ir pagarba žmogui. Tik jūs galit prieiti prie savo draugų, bendraamžių ir būti tikraisiais misionieriais.

Šv. Tėvas, kalbėdamas pasaulio jaunimui dėl būsimo susitikimo Maniloje (1995 m. yra pabrėžęs, kad reikia pasistengti prakalbinti bendraamžių širdis, „nes jos trokšta tiesos ir laimės, nepaliaujamai ieškodamos Dievo, jei net nepajėgia tą iki galo suvokti". Jūs turit būti misionieriai šių dienų visuomenėje, tinkamai besinaudojantys visomis priemonėmis — ne tik mokykloje, parapijoje, bet ir per spaudą, RTV. Jei kas turite gabumų, — rašykite. Jei kas mokate kalbėti, — viešai reikškite savo tikėjimą. Jūsų laukia milžiniškas darbas, bet tai yra jūsų paskirtis. Šv. Tėvas yra pasakęs jaunimui: „Būkite vilties skelbėjai pasaulyje, kuris taip dažnai linkęs pulti į neviltį, tikėjimo skelbėjai visuomenėje, kuri kartais būna perpildyta nepasitikėjimo, meilės skelbėjai kasdieninių įvykių verpete, kur dažnai pasireiškia vien nežaboto egoizmo logika". Būkite gailestingieji samariečiai savo broliams, kurie neša sunkią praeities naštą.

Evangelizacijos pastangas turi lydėti aktyvi veikla gailestingos meilės baruose. Manau, kad ateitininkai turėtų eiti į visuomenę, kurioje tiek daug skurstančių šeimų, tiek daug kenčiančių, pagalbos reikalingų žmonių. Negalima užsidaryti savo rateliuose. Žinau, kad tas nėra įrašyta į ateitininkų principus, bet manau, kad visuomeniškumas ir katalikiškumas turėtų skatinti jus eiti į žmones, ne užsidaryti savame kiaute. Broliška meilė yra gražiausias liudijimas, kurį kiekvienas žmogus galėtų suprasti. Jūs būsit naujos evangelizacijos darbininkai. Bažnyčia bus jūsų bendrakeleivė. Visi eisim kartu evangelizacijos keliu. To ir linkiu jums visiems ir baigiu, pacituodamas Šv. Tėvo žodžius: „Nebijokit bičiuliai, atverti durų Kristui. Jis pažįsta žmogaus širdį ir moka atsakyti į skaudžiausius jo nerimo klausimus, kviečia kartu darbuotis ir kurti tikrai laisvą, vieningą žmoniją". Kristus tebūna jūsų gyvenimo ir ateities uola.

Ateitininkų federacijos XII kongresas. Filharmonijos rūmai — Vilnius, 1994 m. liepos 15 d. Pirmoje eilėje sėdi iš kairės: prof. Vytautas Landsbergis, vysk. Sigitas Tamkevičius (Lietuvos Ateitininkų federacijos Dvasios vadas), kun. dr. Valdemaras Cukuras (Ateitininkų federacijos Dvasios vadas), vysk. Paulius Baltakis (išeivijos vyskupas).

APSISPRENDIMAS

Vytautas Landsbergis

Sveikinu visus kongreso dalyvius, prisimindamas tuos Atgimimo laikus, kuriais matėme ir atgimstantį ateitininkų sąjūdį Lietuvoje. Džiaugiamės ateitininkų atgimimu ir suvokiam jį kaip labai svarbų Lietuvos atgimimo reiškinį, būdą bendroje nelengvoje kovoje prieš degradacijos reiškinius. Bet ateitis priklauso tam, kas yra sveika, jauna.

Ką reiktų sakyti ir svarstyti apie pilietį ir valstybę? Pati piliečio sąvoka bei samprata implikuoja ne bet kokią, o demokratinę valstybę. Tais laikais, kai žodis „demokratija" buvo vartojamas nebent antikine prasme, kai tik dalis žmonių buvo laikomi piliečiais, jau tada egzistavo tam tikra samprata, nusakanti žmogaus santykį su jo šalimi (jeigu tai buvo jo šalis). Kaip sakė senovės romėnai, kurie nukaldavo sentencijas tartum iš plieno, — saldu už Tėvynę mirti.

Žmogaus, kuris taip supranta, kad yra Tėvynė, — patria, kuris yra patriotas, to žmogaus samprata apie savo valstybę jau reiškia, kad jis yra jausmo pilietis. Anuomet nebuvo rašytinių konstitucijų. Valstybės būdas, valdžia ir panašūs dalykai tada nebuvo pasirenkami mums suprantamais, demokratiškais, visų piliečių realizuojamais būdais. Bet iš tų laikų ateina piliečiopatrioto sąvoka, kuri yra atsakomybės už valsybę sąvoka.

Prisiminkime senus mūsų Tėvynės istorijos laikus. Tik Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės bajorai tada buvo suvokiami kaip piliečiai, sprendžiantys valstybės reikalus ir ginantys ją. Tarp jų būta ir tikrųjų piliečių, turinčių atsakomybės jausmą, bet būta ir degraduojančių piliečių, prarandančių atsakomybę už valstybę, persiorientuojančių į asmeninius, grupinius ar kastos interesus, galų gale pražudančių valstybę.

Šiandien yra puiki prisimintina data — Žalgirio mūšio ir pergalės diena. Ten buvo daug karių: kunigaikščiai, mažesnieji didikai ir raiti bajorai atsivedė pėstininkus. Tokia buvo jų prievolė, bet turbūt neabejotinai ir tam tikras savanoriškumas, suvokta reikmė apsiginti kaip valstybei po 200 metų trukusio karo. O kiekvienas apsisprendimas jau yra pilietiškumo ir demokratijos ženklas.

Šių dienų tikrovėje mes galvojam vis dėlto, kad pilietis ir valstybė yra tada realizuojama sąveika, kai yra demokratinė valstybė. Antraip bus tik gyventojai valstybėje, kuriai jie atlieka prievoles nenoriai arba nesąmoningai. Demokratinėje valstybėje bent prievolių dalis atliekama sąmoningai ir laisvu noru. O kur yra tik gyven-tojai, jie atlieka tas prievoles, kurių reikalauja kokia nors valdžia kokioj nors teritorijoj. Ir nebūtinai jie suvokia tą teritoriją kaip jiems brangią, svarbią šalį, o juo labiau valdžią — kaip savą.

Taip buvo dar visai neseniai, tuo laikotarpiu, kai buvom patekę į dvigubą vergiją — ir kitos šalies, ir nedemokratiškos, totalitarinės diktatūros priespaudą. Kai kuriais atžvilgiais tai buvo blogiau negu viduramžiais. Tokia buvo sovietinė sistema. Toje totaliai nedemokratinėje valstybėje, nors ir sukūrusioje fiktyvias, falsifikuotas institucijas, panašias į demokratinių valstybių, gyveno pseudopiliečiai, turintys piliečių pasus ir ne daugiau, nes priklausė nuo valdžios visais atžvilgiais: politiškai, teisiškai, ekonomiškai.

Tai dar nėra visai praeityje. Ir šiandien žmonės Lietuvoje dar labai priklauso nuo valdžios: ir ekonomiškai, ir per institucijas, kurias net ir patys susikuria, per jas išreiškia savivaldos teises. O vis dėlto tose savivaldinėse institucijose, kokiose nors organizacijose: menininkų ar mokslininkų — atsiranda valdžios patarėjas ir pataria: žiūrėkit, ką išsirinksit į savo vadovybę; reikia, kad ji turėtų gerus „ryšius" su valdžia, nes nuo to priklausys, ar turėsit paramos iš vyriausybės, ar ne.

Taip ana kelių dešimtmečių sovietinė sistema visai nesidrovint primenama ir įgyvendinama dabar jau pusiau demokratinėje Lietuvoje. Priklausomybė nuo valdžios yra požymis tokios valstybės, kurios negalime vadinti visai demokratiška. Mat demokratinėje šalyje yra priešingai: valdžia priklauso nuo piliečių, kurie tą valdžią kontroliuoja ir žino, kad gali ją labai paprastai pakeisti arba priversti pasitaisyti. Demokratinėje valstybėje virš bet kurios valdžios dar turi būti įstatymo valdžia.

Valstybė arba suvokiama kaip sava, štai tokių piliečių, arba kaip kokios atsitiktinės jėgos ar istorinių aplinkybių nulemta būtis, į kurią žmonės yra tiesiog patekę. Pasyvūs ir abejingi jie gali būti parduoti, nuvesti į pelkes, kaip legendos fleitininko vedami užburti peliukai. Suvokimas, ar tai sava valstybė, jau apibūdina piliečio būvį, jo nusiteikimą.

Neseniai girdėjom labai atvirą didelės kaimyninės šalies atstovų, net vadinamųjų demokratinių jėgų veikėjų, perspėjimą. Bene atviriausias šūkis buvo didelio straipsnio pavadinimas: „Tapkite mūsų satelitais arba mirkite". Tai primena 1989 m. sovietų komunistų partijos CK, o iš tikrųjų M. Gorbačiovo patarėjų grupės parašytą grasinimą-ultimatumą Bal-

tijos šalims tuoj po Baltijos Kelio. Šią taikingą unikalią, laisvės trokštančių žmonių demonstranciją tie patarėjai pavadino ekstremistų provokacija ir kartu perspėjo: „negyvensite" be mūsų, atseit jei mes nevaldysime. Panašiai grasinama šiandien: padvigubinsim, patrigubinsim muitus, bet vis tiek jus ekonomiškai sutriuškinsim. O kai jūs visi badausit, kils suirutė ir keliaklupsčia atšliaušite, prašydami malonės. Tai grasinimai, o ką jau kalbėti apie kokią nors karinio bendradarbiavimo — karinio tranzito sutartį, po kurios eis tolesni reikalavimai.

Tokie apsisprendimo momentai ryškina pavienį žmogų, bendrijas, jų susitelkimus, ryškina visuomenę, tautą. Aiškėja, ar jie yra piliečiai, ar ne; ar skiria, kas yra savo šalis ir valstybė, nuo to, ką reikštų likti kitos valstybės dalimi. Pagaliau net ne dalimi... Verta prisiminti kai ką iš laikotarpio, buvusio prieš Atgimimą. Žmonių sąmonė tada buvo žadinama ir metaforinėmis formomis. Akademiniame dramos teatre buvo pastatytas Kazio Sajos mažų pjesių triptikas, ir viena iš tų pjesių vadinosi „Pranašas Jona". Tai buvo savaip interpretuota biblinio pranašo istorija. Po to, kai jis buvo banginio prarytas ir kažkodėl išspjautas ar išsprūdęs iš pilvo, pranašas Jona mąstė apie savo jausmus banginio pilve, apie tai, kaip ten buvę malonu justi, kad tave virškina ir daraisi tokios didelės žuvies dalimi.

Tais laikais, o ypač dar šiek tiek anksčiau, juk ne kartą girdėdavom pasiūlymus (net buvo tam tikra auklėjimo nuo mažens kryptis) džiaugtis, kad iš tikrųjų ištirpstame tokioje didelėje žuvyje. Girdėdavom šnekesių: štai kadaise buvo mūsų šalis iki Juodųjų marių, o dabar dar didesnė — iki Ramiojo vandenyno. Ir tuo reikia didžiuotis. Taigi vienas yra pilietis, turįs savo valstybę. Antram galima įkvėpti pasididžiavimą kita šalimi — labai didele žuvimi, paskatinti ar priversti prisiekti jai ir įtikinti, jog ta priesaika esanti šventa ištikimybės priesaika. Atkūrę Nepriklausomybę, mes turėjom paaiškinti, kad mūsų jaunuolių, prievarta paimtų į svetimą kariuomenę, priesaikos yra prievartinės ir nieko neįpareigojančios. O mūsų valstybės pareigūnų priesaikos dabar jau turėtų būti tikros, įpareigojančios.

Kas kuria savo valstybę, tas darbu įkūnija prasmingą ryšį su visuomenės gyvenimu valstybėje, ir tai turbūt yra didžiausia demokratijos sėkmė. Jei žmogus, atlikdamas vieną ar kitą pilietinę pareigą, jaučia tam tikrą pasitenkinimą, kad prisideda prie geresnio valstybės buvimo, jis yra tikras savo valstybės pilietis. Bet yra ir atvirkščių reiškinių, paveldėtų iš to kelių dešimtmečių laikotarpio. Labai negatyvus, juodas reiškinys, tam tikras demoralizacijos būdas buvo gavęs pavadinimą „mankurtizmas". Tiems, kurie čia gyvenome ir buvome jau pakankamai paaugę, kad skaitytume tuometinius romanus ar žiūrėtume mūsų teatrų spektaklius, nereikia aiškinti, kas yra mankurtizmas. Plačiau žiūrint, jau reiktų priminti, kad tai maždaug 1980-ųjų metų sovietinio kultūros arealo sąvoka, kuri tada atsirado ir buvo gana revoliucingai gydanti, verčianti suvokti, sukrečianti žmonių sąmonę. 1985-1986 metais apie tai diskutuodavome dideliuose susirinkimuose. Primenu, kad kirgizų rašytojas Čingizas Aitmatovas į savo romaną įterpė lyg ir senovės legendą, apibendrinančią dvasiškai sunaikintą žmogų, panašiai kaip F. Dostojevskis į „Brolių Karamazovų" romaną įterpė legendą apie Didįjį inkvizitorių.

Senovėje, pasak Aitmatovo, būdavę tokie papročiai, kad priešai, pavergę žmogų, jį parsivesdavo į savo šalį ir dar suspausdavo jam galvą. Ir štai toks vergutis suspausta nuo vaikystės galva, išaugintas kaip ištikimas jį pavergusio šeimininko šunelis, tiesiog nekenčia to, kuris mėgina jam priminti jo kilmę, jo šaknis. Toje legendoje motina ateina, ieškodama sūnaus, randa tokį mankurtą ir pradeda žadinti jo sąmonėje kokį nors prisiminimą. Mankurtas užmuša motiną, nes tas prisiminimas yra jam nemalonus, varginantis dalykas.

Taip gali būti užmušama ir motina Tėvynė, kai jos prisiminimas beldžiasi į sąmonę vargindamas. Lengviau užmušti Tėvynę, negu gyventi su kirbančia sąžine. Štai kas buvo sovietinis mankurtizmas, kuris galbūt kai kam padėjo patogiau gyventi, nuslopinus tą kirbančią sąžinę, dar vis kviesdavusią ką nors daryti. Taip kvietė ką nors daryti A. Sacharovą, prisidėjusį prie branduolinės bombos atradimo ir matantį, kieno rankose atsidūrė bomba. Žinoma, be kirbančios sąžinės gal būna patogiau gyventi, nors mes puikiai suprantam, kad tai nėra žmogaus vertas gyvenimas. Toks būna dieviškąjį įpareigojimą paneigiantis žmogaus gyvenimas, o juk į tą įpareigojimą įeina ir Tėvynė. Ir vertybių skalėje nusveria arba patogesnis, nors ir niekingesnis gyvenimas, arba darbas ir pasiaukojimas Tėvynei.

Bet neturėtume galvoti, kad mankurtizmas, kurį realizavo visa sovietinė sistema kaip būsimos naujos žmonijos modelį, yra tik abejingumas. Sovietinių komunistų diktatūros šalyse tai buvo ir noras ar bent jau sutikimas naikinti savo valstybę svetimos valstybės labui. Tai priešingybė piliečio patrioto nusiteikimui. Ir Lietuvos komunistų partijos istorija, jei kas nors ją parašys ne tik faktų kalba, bet ir įsigilindamas į žmonių sielas, bus turbūt labai skaudi ir žiauri istorija — kompromisų, skriaudų ir skundų,

mažų ir didelių išdavysčių. Galų gale paminėtasis mankurtizmas yra ir labai sena patirtis Lietuvoje, atėjusi iš laikų kažin kada prieš sovietmenį.

Štai dabar po Lietuvos kaimus vaikštinėja „gerų idėjų" lašintojai ir žmonėms į ausį kužda: prie ruso buvo geriau gyventi. Ir anuomet, apie 1920-uosius metus, Lietuvos gaspadoriai ūkininkai, gal net ir tų pačių savanorių broliai pasvarstydavo, antai prie caro už rugius daugiau mokėdavo... Tokie jau esam „gaspadoriai". Ir vis dėlto ne tik tokie...

V. Kudirka vartojo skundikams žodį „šungalviai". Jaunime, paskaityk jo „Tėvynėrs varpus", gražiausią lietuvišką publicistiką, ten yra tas žodis „šungalviai", ir jūs suprasite apie ką kalbama. Ir Maironis „Jaunojoj Lietuvoj" yra sušukęs tokiu posmu, kurį pacituosiu:

O tu, kurs lietuvio tik vardą nešioji,
O dvasią užspaustum Tėvynės jaunos...
Tegul ir tave ateitis tolimoji
Minėja... kaip išgamą mūsų dienos!

Taigi problema visada buvo, ir per skausmingą jos suvokimą buvo einama į Lietuvos Tėvynės ir tos Tėvynės piliečio sampratą. Ji galėjo būti visiškai paprasta, nerafinuota, kaip tų pirmųjų savanorių, kurie iš kaimo atėjo ginti Lietuvos, ginti savo žemės, kai pašaukė Lietuvos vyriausybė. Savanoriai ėjo aukodami savo gyvybes, išstumdami svetimą kariuomenę į rytus, į pietus, išprašydami ir į vakarus kokius nors užsilikusius vokiečius ar besibraunančius bermontininkus. Ir ateidavo į tokius mielus lietuviškus kaimus, išvaduodami juos kur nors Aukštaitijoje, iš kurių kilęs Pulgis Andriušis vėliau savo vaikystės prisiminimuose rašė, kaip kalbėjo žmonės, ką jie matė: antai buvo rusai, buvo vokiečiai, dabar „atėjo lietuviai".

Tikrai atėjo lietuviai visokia prasme: ne tik į Lietuvos kaimą atėjo, bet ir į sąmonę atėjo. Ir ėjo toliau...

Bet ir toliau buvo visko. Neseniai turėjom progą prisiminti Joną Aleksandriškį, jau laisvos nepriklausomos Lietuvos poetą, tikrą meilės lyriką, kuris nešiojo širdyje pačią giliausią meilę savo pagrindinei mylimajai — Lietuvai. Yra jo labai gilios, nuoširdžios meilės eilėraščių, kuriuose poetas kalbėjo apie tą mylimąją, kai kada ir su dideliu skausmu. Kaip tame eilėraštyje, kur jis sako:

Nūn garbini tu šlykščiąją šunaują, —
Tave iščiulpusi apleis jinai...

Ir paaiškindamas — kodėl, ir skaudžiai kaltindamas Lietuvą:

tu savanorių kraujo... nepateisinai.

Žinoma, čia persvėrė emocija. Atėjo laikas, kai nauji savanoriai labai ir labai pateisino anų savanorių kraują, atidavė už Lietuvą dešimt kartų daugiau gyvybių negu tada, Nepriklausomybės karuose.

Betgi pasikartojantis, reiklus ir kritiškas žvilgsnis slysta per visą Lietuvos pilietinį ir valstybinį brendimą, kuris buvo ir yra griaunamas, ardomas ir vėl iš naujo randasi kartu su kiekvienu Lietuvos atgimimu. Ir vėl daug ką reikia daryti iš naujo.

O ką tu gali padaryti kaip vienas žmogus? Turbūt nelabai daug. Betgi matai, kaip lyg po gaisro atželia žolė, palaistoma dangaus rasa, ir ji vėl gyva. Ir joje vėl turėtų būti mažiau piktžolių, o daugiau vaisius teikiančių augalų. Svarbu yra auklėti visą visuomenę, ir dabar tai ypač svarbu, nes piliečio apsisprendimas yra didžiausias galimas ginklas, norint išsaugoti ir apginti savo valstybę. Svarbu auklėti ne tik vaikus ir jaunimą, nors jis yra pirmoji viltis. Mūsų gražioji viltis yra susirinkusi šioje Nacionalinės filharmonijos salėje. Reikia auklėti ir visuomenę apskritai, nes štai kartais pamanai: kokia yra vaikiška ta visuomenė. Visų kartų žmonės vaikiški, kaip lengvai jie patiki ir niekais, ir šmeižtu, ir melu. Dar melu kur kas greičiau patiki negu tiesa. Visuomenė šiuo atžvilgiu yra labiau pažeista negu vaikai.

Mes matome ir suprantame, ko siekia tie, kurie norėtų dar sykį perrašyti Lietuvos istoriją. Jau skaitome ir tokių straipsnių, ir net veikalų. Taip daroma tam, kad visuomenė ir liktų kaip vaikai. Nes jūs, be abejo atsimenate, ką dr. Jonas Basanavičius, išleisdamas pirmąjį „Aušros" numerį, pacitavo apie tautas, kurios, nežinodamos savo istorijos, amžinai lieka vaikais.

Štai kur yra mūsų taikaus, bet daug pastangų reikalaujančio fronto linija. Ji šiandien eina per mūsų visuomenę, per žmonių grupes, per jų vertybes ir interesus, dažnai per pavienį žmogų. Jame vyksta nuolatinė kova tarp gėrio ir blogio. Ta linija negali būti paneigta, nes ji visada ir visur yra. Šalyje, kuri vargiai keliasi iš sunkios ligos, ji ypač jaučiama. O tarp gėrio ir blogio yra linija ir visada bus, ką bekalbėtų visokie pragmatikai, „realistai", reliatyvistai. Mes tik neleiskime jos nutrinti, ir tada gėris tikrai nugalės.

ATEITININKŲ FEDERACIJOS KONGRESAS

Juozas Polikaitis

Ateitininkų Federacijos valdybos vardu sveikinu visus atvykusius iš toli ir iš arti į šį istorinės reikšmės Ateitininkų Federacijos kongresą. Nors tai dvyliktasis kongresas iš eilės, tačiau tiktai penktasis pačioje Lietuvoje ir pirmasis sotinėje Vilniuje. Jis yra tartum įgyvendinimas neįvykusio 1940 m. kongreso, sutrukdyto karo audrų ir okupacijų. Viliuosi, kad į šį kongresą susirinkome ne tiktai pasidžiaugti kilnia, garbinga bei aukomis nusagstyta praeitimi, bet, pasisėmę jėgų iš praeities, žvelgsime į ateitį su atvira širdimi, gaju protu, broliška meile ir užsispyrusiu optimizmu. Būkime atviri laikui ir ištikimi ateitininkijos principams, dėl kurių dirbame, išgyvename ir aukojamės ne iš pareigos, bet iš meilės mūsų Aukščiausiajam idealui Kristui. Kviečiu aktyviai įsijungti į svarstybas savo mintimis, savo idėjomis, savo patarimais šiuo ateitininkų sąjūdžiui reikšmingu laiku.

Sveikinu savo pirmtakūnus, buvusius Ateitininkų Federacijos vadus, dr. Petrą Kisielių ir dr. Justiną Pikūną, kurie šiandien yra su mumis kartu. Taip pat linkime sveikatos. Jis laukė šios dienos ir troško būti kartu su mumis, tad prisiminkime jį savo maldose.

Prieš 84 metus Ateitininkijos sąjūdis susiformavo lietuvių tautai kritišku laiku, kuomet to laiko inteligentija turėjo apsispręsti už krikščionybę ar ateizmą. Pirmieji ateitininkai ryžosi idėjiniai brandinti tautą ir stiprinti gilesnį dieviškosios tiesos pažinimą. Tai buvo asmenys, kurie savo mintimis ir darbais aktyviai įsijungė į visą tautos gyvenimą, kurie ėjo į visas gyvenimo sritis, nešdami Kristaus dvasią, pagrįsta teisingumo, artimo meilės ir doros pamatais. Ateitininkijos siekiamasis tikslas, išreikštas šūkiu „Visą atnaujinti Kristuje", paima visas išsišakojusio gyvenimo ir veiklos sritis — atskiras žmogus, šeima, bendruomenė, tauta, pagaliau ir žmonija, privatusis ir viešasis gyvenimas, mokslas, menas ir literatūra — visa tai turi būti gaivinama ir šildoma dieviškosios šviesos, dieviškojo gėrio ir grožio spinduliais. Ateitininkija, būdama kultūrinė, visuomeninė, pasauliečių katalikų organizacija, turi eiti su gyvenimu ir dalyvauti visose gyvenimo srityse. Tai yra pasauliečių katalikiškosios akcijos sąjūdis, įpareigojąs savo narius būti aktyviais Kristaus meilės nešėjais į savo aplinką, į savo kasdieninį gyvenimą. Visų mūsų jungiantis tikslas yra sugrąžinti Kristų į viešąjį gyvenimą, nesigėdinant nesivaržant ir to viešojo gyvenimo plotmėje jau suteikiant dėmesį bei pagarbą. Kasdienybėje glūdi tikras Kristaus liudijimo pasisekimas. Jis turi būti viešo gyvenimo pavyzdys. Tokia yra mūsų sąjūdžio esmė, kurios nesaiksto nei laikas, nei vieta, nei aplinka.

Tarpkario nepriklausomybės metais ateitininkiškoji šeima augo, brendo ir klestėjo. Ateitininkai nepabūgo stoti į savanorių eiles, aukodami gyvybę už nepriklausomybę. Ateitininkija išugdė asmenybes, kurios prisidėjo prie Lietuvos valstybinio gyvenimo

Kauno Technologijos universitete pasitarimas Ateitininkų rūmų (Kaune) klausimu. Iš dešinės: Vidas Abraitis (LAF tarybos pirm., einąs LAF pirmininko pareigas), Juozas Lingevičius (Kauno Technologijos universiteto ūkvedys), prof. dr. Kęstutis Kriščiūnas (Kauno Technologijos universiteto rektorius), Juozas Polikaitis (Ateitininkų federacijos vadas) ir prof. Viliamas.

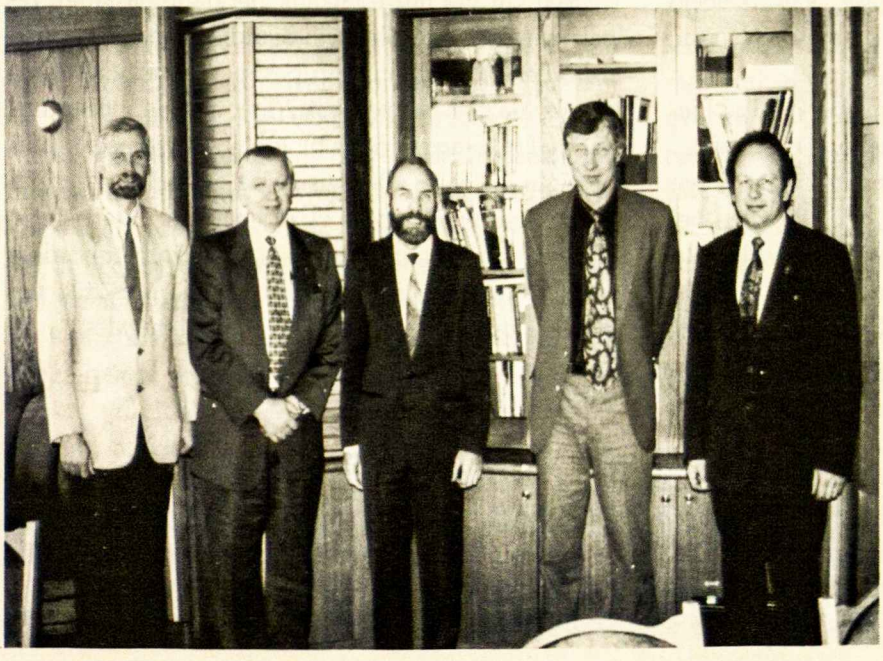

kėlimo. Jie laisvai išpažino savo tikėjimą į Dievą, ištikimybę savai tautai ir meilę artimui. Jie dalyvavo visose gyvenimo srityse ir davė jam kirkščionišką pagrindą. Nepriklausomybės metais ateitininkai ėmėsi kuriamojo darbo. Jie reiškėsi spaudoje, mokslo srityje, literatūroje, visuomeninėje veikloje, labdaros darbuose, sporte ir valstybiniame gyvenime. Savo veiksmu ir darbais ateitininkai pajėgė nešti dvasinį atgimimą lietuvių tautai.

Kilo kruvina ir negailestinga karo audra, kuri be gailesčio ir be atodairos naikino viską, kas pasimaišė po kojomis. Jos šėlstančių verpetų sūkuryje buvo blaškomi žmonės, draskomos šeimos, naikinamos sodybos. Vieni jos vaikai tremiami ir žudomi, kiti, bėgdami nuo komunistinio tirono, ieško užuovėjos Vakaruose. Ateitininkija, būdama aktyvi lietuvių tautos dalis, išgyveno tuos pačius skausmus ir vargus. Vieni pasitraukė į Vakarus ir laisvojo pasaulio užuovėjoje tęsia savo idėjinę veiklą. Kiti liko savo tėvynėje ir didžioji dalis buvo sunaikinta. Katalikiškieji judėjimai ir katalikiškoji inteligentija buvo persekiojama, tremiama ir žudoma, nes okupantas ją laikė savo pavojingiausiu priešu. Tai lietuvių tautos dalis, kuri daugiausiai nukentėjo nuo raudonojo tvano. Tie, kurie nebuvo sunaikinti, negalėjo tęsti viešos ateitininkų ideologinės veiklos. Ji buvo vykdoma tiktai pogrindyje.

Ateistinis režimas per penkiasdešimt metų griovė moralės ir artimo meilės pagrindus. žlugdė Katalikų Bažnyčią, skiepijo neapykantą ir kerštą artimui, neigė Kristų ir Jo mokslą. Komunizmas sistematingai žlugdė žmogaus sąžinę, moralę, gailesčio jausmą ir naikino pasitikėjimo dvasią. Tokioje aplinkoje užaugęs, žmogus sunkiai supranta, kas yra sąžinė, kas yra melagystė, kas yra pasitikėjimas, kas yra tėvynė, Dievas ar artimas. Iš tokios bedugnės turi kilti Lietuvos žmogus, iš tokios bedugnės pradėjo kilti ateitininkija Lietuvoje.

Ateitininkijos dalis, atradusi sau prieglobstį laisvojo pasaulio kraštuose, pasisavino vakarietiškos kultūros lobyną. Jie gyvena aplinkoje, kur yra gerbiama kito nuomonė, kur nėra varžoma žodžio ir tikėjimo laisvė, kur yra skiepijamas teisingumas ir žmogaus teisių nepažeidžiamumas. Jie išgyvena tautos okupaciją ir lieka kūrybiškai ir socialiniai aktyvus. Tačiau čia jie susiduria su nutarimo pavojais, kurie iš tautos pareikalauja taip pat daug aukų.

Pokario metais ateitininkija parodė gajumo ir lankstumo. Ji nepabiro ir nebuvo įveikta kintančių laiko bei vietos sąlygų. Jau 1945 m. rudenį ateitininkai Vokietijoje pradėjo organizuotis ir steigti moksleivių, studentų ir sendraugių vienetus. Atsidūrę svetimoje šalyje, daug ko netekę, ateitininkai pirmame atsišaukime pareiškė, kad, nors yra daug praradę, tačiau jie nėra palūžę ar viska praradę. Jie teigė, kad jaunatviškose akyse dar yra daug gyvenimo jėgos, dvasioje dar daug meilės ir tikėjimo. Išgyvenę karo audras, jie gerai žinojo, kad niekas kitas nebuvo taip laukiamas, kaip mylintis, ateitim tikintis ir energijos bei pasiryžimo pilnas žmogus. Jie žinojo, kad tėvynės laisvės atstatymui reikės taurių ir pasiaukojančių asmenybių.

Žvelgiant iš istorinės perspektyvos, su Dievo pagalba ateitininkija išeivijoje atsilaikė. Išeivija per visą gyvavimo laikotarpį verkė kartu su tauta, žadino laisvųjų tautų sąžinę, skiepijo jaunimo širdyse Dievo ir tėvynės meilę, aukojosi dėl lietuviško žodžio ir liko ištikima tautai, nes giliai tikėjo į Lietuvos laisvės rytojų.

Ateitininkija išeivijoje atliko nepaprastai didelį vaidmenį. Ateitininkai aktyviai ir su pasišventimu dalyvavo visose visuomeninio gyvenimo srityse. Jie neužsidarė savo organizacijos šiltame prieglobstyje, bet ėjo į viešąjį gyvenimą, remdamiesi krikščioniškaisiais principais. Ateitininkija savo pozityviu įnašu formavo visuomenę likti ištikima Kristui, ištikima Lietuvai. Per visą savo egzistavimo laikotarpį, ateitininkija sielojosi ir aukojosi, tautos ir valstybės kilnesniam dvasiniam, tautiniam gyvenimui. Ir šiuo metu ateitininkija tiek išeivijoje, tiek Lietuvoje, aktyviai jungiasi prie Lietuvos tautinio ir dvasinio atgimimo.

1989 m. ateitininkai atsikuria Lietuvoje. Beatsikuriančių organizacijų virtinėje ateitininkai turbūt buvo paskutinieji, tačiau tai buvo ir palaima. Matydami kitų organizacijų vargus ir sunkumus, jie sugebėjo paruošti tokias gaires, kurios saugojo Lietuvos ateitininkus nuo komjaunuolių infiltracijos. Įspūdingo atkuriamojo suvažiavimo metu buvo apipavidalinta Lietuvos ateitininkų organizacinė struktūra, sudarytos Lietuvos ateitininkų sąjungų ir Federacijos vadovybės, išryškinta ateitininkijos paskirtis tuometinėje Lietuvoje bei nusakytos gairės tolimesnei veiklai. Nepaisant visų sunkumų, Lietuvos ateitininkai stojo į nualinto jaunimo auklėjimo ar perauklėjimo darbą.

Atkuriamasis suvažiavimas vėl pasėjo doros, gėrio ir grožio sėklą lietuvių tautos dirvoje — Lietuvos jaunimo širdyse. Bet mes gerai žinome, kad pasėtas grūdas reikalauja daug priežiūros, daug pastangų, iki jis išauga, pribręsta ir duoda gausų derlių. Šių jaunų daigų vyriausias saugotojas bei užtarėjas buvo išeivijoje gimęs ir augęs prof. dr. Arvydas Žygas. Jau jo pirmosiomis viešnagės dienomis Lie-

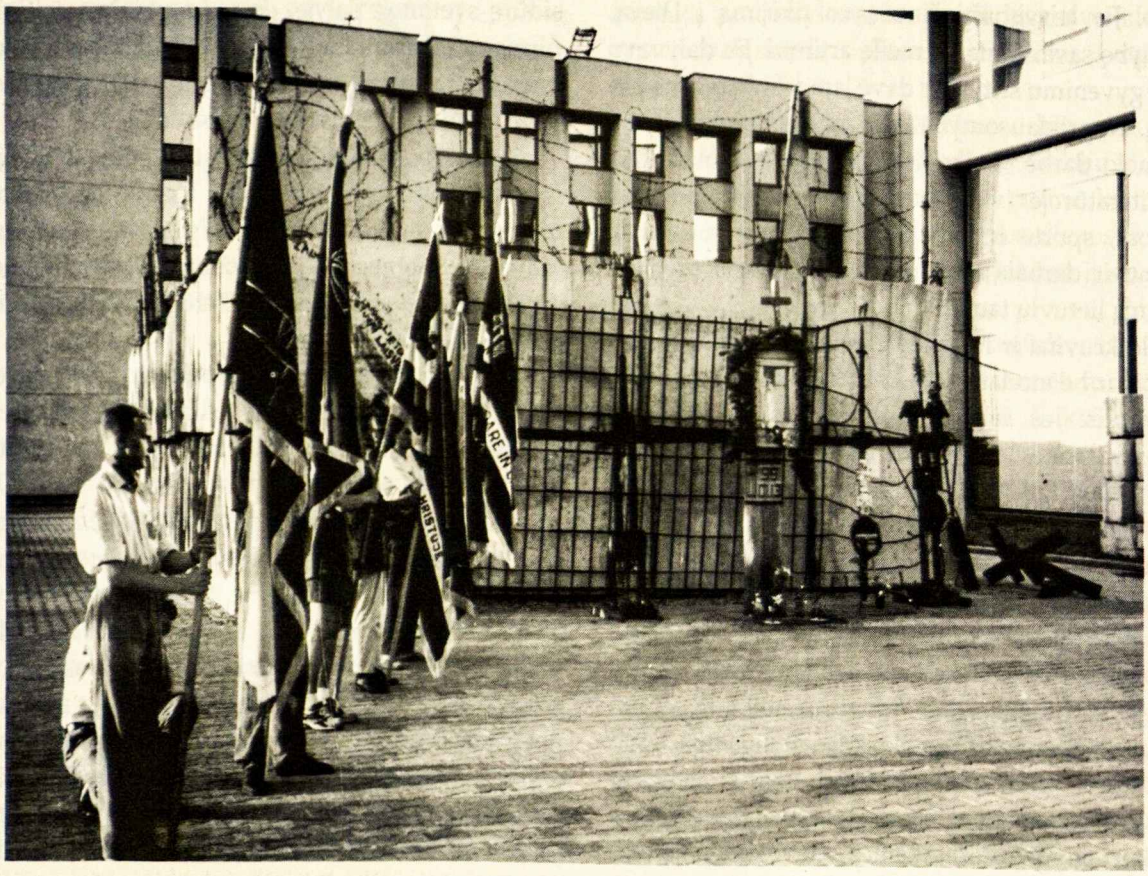

Ateitininkų eisena su vėliavomis prie Seimų rūmų sienos, kur buvo pagerbti žuvusieji už laisvę 1990 sausio 13-tąja.

tuvoje Arvydas pasižymėjo savo nuoširdumu, draugiškumu, darbu, energija ir ideologiniu pasiruošimu. Tam darbui Arvydas buvo pasiruošęs. Viską, ką jis buvo gavęs iš kun. St. Ylos vadovaujamų ideologinių kursų, viską, ką jis pajėgė suprasti iš ideologinių bei asmenybę formuojančių knygų, viską, ką jis išmoko, panaudojo ir perdavė beatsikuriantiems ir bręstantiems ateitininkams Lietuvoje.

Jo ir kitų vadovų bei globėjų Lietuvoje dėka per šį beveik penkerių metų laikotarpį Lietuvos ateitininkai ideologiniai pribrendo, dvasiniai sustiprėjo, organizaciniai susiformavo ir užaugo. Jie savo pasiaukojimu, meile ir darbu, subūrė gausius Lietuvos tikinčiojo jaunimo būrius jaunučių, moksleivių ir studentų sąjungose. Narių skaičiai spračiai augo iki dabarties, kuomet mes matome jau gausų būrį narių.

Galbūt svarbiausios pasekmės 1989 metų atkuriamosios konferencijos yra tos, kad pavyko išlaikyti ateitininkų sąjūdį, kaip vieną ir nedalomą. Buvo išryškinta, kad yra vienas ateitininkų sąjūdis, kurio ideologija ir principai tinka visiems nariams. Veiklos formos turi būti vykdomos savarankiškai ir pritaikomos kraštų reikalavimams, tačiau jungiantis ir derinantis vienetas yra Vyriausiojo ateitininkų Federacijos valdyba. Tokiu būdu buvo išvengta dviejų federacijų, dviejų federacijos vadų, dviejų organizacijų. Tai nėra tiktai organizacinės struktūros klausimas, bet labai didelis moralinis ramstis ateitininkiškam jaunimui. Priklausydami ateitininkams, jie tampa pasaulinės organizacijos nariu. Jiems negali priekaištauti, kad priklauso pasenusiai, siaurai, nuo nepriklausomybės užsilikusiai ir atsilikusiai organizacijai. Jiems nebereikia ieškoti naujų judėjimų, naujų sambūrių, naujų pranašų.

Taip, mes esame vienos idėjinės šeimos nariai. Esame viena organizacija, išsisklaidžiusi po platųjį pasaulį. Mus jungia aiški ateitininkijos misija, mus jungia krikščioniškieji idealai, mus jungia Dievo, tėvynės ir artimo meilė. Mes visi, Lietuvoje ir už Lietuvos ribų, esame vieno, idėjinio, istoriškai pagrįsto, sąjūdžio nariai. Skiriasi tiktai mūsų veiklos formos ir darbo apimtis pagal vietos ir laiko reikalavimus. Mes einame kiekvienas į savo kasdieninio gyvenimo

aplinką ir nešame tuos pačius principus, tą pačią ideologiją, mes siekiame to paties tikslo — atnaujinti aplinką ir palenkti visą savo kasdieninį gyvenimą į Kristų!

Per visa gyvavimo laikotarpį ateitininkija išeivijoje gyveno laisvos Lietuvos viltimi ragino jaunimą būti ištikimais tėvų žemės vaikais — dirbti ir kovoti dėl jos šviesesnio rytojaus. Todėl, ar nėra tikslu ir reikalinga, kad ateitininkų Federacijos vyriausios institucijos ir būstinė vėl sugrįžtų į mūsų tėvynę Lietuvą? Būtų netikslu vėl rinkti ateitininkų Federacijos vadovybės ketverių metų kadencijai vien tiktai iš išeivijoje gyvenančių ateitininkų.

Gal yra verta prisiminti, kokiais tikslais yra šaukiamas šis ateitininkų kongresas. Šis kongresas, šalia vyriausių vadovybių rinkimų, bus viso pasaulio ateitininkų susibūrimas, kuriame bus išryškinta šio krikščioniškojo sąjūdžio vienybė, bus patvirtintas teigimas, kad ateitininkija yra viena ir ta pati visame pasaulyje. Šiame kongrese turėtų būti išryškinta pasauliečių rolė Bažnyčioje ir ateitininkijos užduotis, keliant socialinio teisingumo, moralės ir krikščioniškos kultūros svarbą viešame Lietuvos gyvenime. Čia turėtų būti numatytos veiklos gairės šviesesniai Lietuvos ateičiai.

Šio kongreso vedamoji tema yra „Įprasminkime krikščioniškąją atsakomybę laisvoje tautoje". Tai nereiškia, kad, išklausę paskaitų bei simpoziumų, mes vėl grįšime į savo kasdieninius rūpesčius be gilesnių užsiangažavimų. Įprasminti — reiškia veikti, daryti, aktyviai įsijungti į darbą, degti savas įdėjas ir tuo pačiu kitus įkaitinti. Kiekviena idėja prašosi būti skleidžiama, nes kitaip ji žmonėse miršta. Ateitininkai yra tam, kad pasiruoštų ir paskui žodžiu bei pavyzdžiu skleistų krikščioniškas idėjas visuomenėje. Visuomeniškumo principas to reikalauja iš mūsų. Tai yra katalikiškosios akcijos darbas, kuris pirmiausia prasideda nuo savo aplinkos ir savo tautos. Ateitininkai nestovi nuošaliai ir nebūna pasyvūs, pasitenkindami vien tiktai stebėjimu. Jie patys stoja į kovą su blogiu, apatija, melu, savanaudiškumu, šmeižtu, gobšumu... Ateitininkas savo mokslu ir menu, savo darbu ir gyvenimu, savo žodžiu ir raštu skelbia Dievą visiems ir visur. Ateitininkai eina visur, aktyviai dalyvauja visose socialinio, visuomeninio, kultūrinio ir valstybinio gyvenimo srityse.

Nors ateitininkija šventė savo 84-tą gimtadienį, ji visą savo gyvavimo laikotarpį siekė būti jauna, eiti su gyvenimu, atsinaujinti ir atnaujinti kitus. Ateitininkija, būdama kultūrinė, visuomeninė, pasauliečių katalikų organizacija, turi eiti su gyvenimu ir dalyvauti visose gyvenimo srityse. Stagnacija ir užsidarymas senuose rėmuose žlugdo teigiamą veiklą. Tas ieškojimas turi būti nuolatinis, žvilgsnis — optimistiškas, įžvalgus, nebijantis rytojaus; noras atsinaujinti ir atnaujinti turi būti kasdieninis. Baimė suklysti arba išsiskirti turi būti nugalėta. Noras padėti turi būti lydimas meilės darbais.

Perimant Ateitininkų Federacijos vado pareigas 1985 metais, Lietuvos dangus buvo dar smarkiai apsiniaukęs, o Lietuvos žmonės vis dar nešė okupanto jungą. Lietuvos tikintieji vis dar buvo persekiojami ir baudžiami už maldą, patriotizmą, už jaunimo krikščionišką auklėjimą. Tuo metu niekas nedrįso net svajoti, kad šiandien, vos po devynerių metų, viso pasaulio ateitininkai rinktųsi į kongresą jau laisvoje ir nepriklausomoje Lietuvoje.

Šia proga, baigdamas savo Ateitininkų Federacijos vado pareigas, reiškiu gilią padėką visiems Ateitininkų Federacijos valdybos ir tarybos nariams už darbą ir pagalbą, kurią parodėte per šiuos devynerius metus. Reiškiu ypatingą padėką Juozui Baužiui, AF generaliniam sekretoriui, bei AF Tarybos prezidiumui ir jos pirmininkei Birutei Bublienei. Dėkoju mano pirmtakūnams už patarimus, pasiūlymus, paramą bei talką. Tačiau didžiausia ir giliausia padėka tenka mano šeimai — žmonai Irenai ir vaikams: Dariui, Audriui, Rimai ir Mariui, kurie per šį laikotarpį buvo mano paramos ir atramos šaltinis. Šeima buvo visad su manimi. Tai nebuvo mano vieno darbai, bet tai buvo visos šeimos. Esu dėkingas už nemigo naktis, už rūpestį, už nebuvimą namuose, už kantrybę. Esu ir liksiu visad dėkingas.

Ateitininkų ideologijoje glūdi aiški misija. Ateitininkų šūkis žodžiais nusako tos misijos idealą — visą atnaujinti Kristuje. Todėl, kiekvienas iš mūsų turime savo, o po to kitų širdyse uždegti to idealo troškimą, prote žadinti jo supratimą, o sąnariuose skatinti jo vykdymą. Visų principų vertybės ir uždaviniai plaukia iš šito idealo. Esminių gyvenimo vertybių išsaugojimas ir perdavimas kitiems yra mūsų visų šventa pareiga. Eikime į aplinką su nuoširdumu meile, tolerancija kito nuomonei, kantyrbe ir pasiaukojimu. Nevenkime atvirumo, naujų minčių, naujų bandymų. Ugdykime savyje ir kituose atsakomybės jausmą, užsiangažavimo dvasią ir idėjinės šeimos artumą su visame pasaulyje išsiblaškiusiais ateitininkais. Grįžkime į savo vietoves su naujomis mintimis, nauju pasiryžimu, su krikščioniškomis veiklos gairėmis. Būkime atsinaujinimo šaltiniais savose vietovėse.

REIKIA DALINTIS PATIRTIMI

Vidas Abraitis

Yra puikus palyginimas Šv. Rašte apie du namus — vieną, pastatytą ant smėlio, kitą — ant uolos. Pastatytąjį ant smėlio, audros nugriovė, nes jis neturėjo tvirto pamato, namas ant uolos atlaikė visas audras. Kas kaltas? Ar audros? Audros ateina ir praeina, pasaulyje siaučia gaivališkos nelaimės, bet išlieka viskas, kas pastatyta teisingai. Taip yra ir su tauta. Jos pamatas — šeima. Turime daug liudijimų iš savo asmeninio gyvenimo patirties, kad per šeimą yra perduodama tarsi estafetė iš praeities, gerantuojanti mūsų dabartį, o mes per savo vaikus persikeliame į ateitį. Tai nuostabi, Dievo duota, tvarka.

Okupacijos metais pagrindinis tikslas buvo sunaikinti mūsų tauą, ardant fiziškai lietuvių šeimas, bet buvo ir dar žiauresnis — sugriauti krikščionišką šeimos moralę. Tikėjimas buvo griaunamas mokyklose, buvo propaguojama neištikimybė įvairiuose visuomenės sluoksniuose, dangstantis laisve, vadavimosi iš „religinių prietarų" idėja. Amoralus gyvenimo būdas ypač buvo paplitęs valdininkijos tarpe. Su tuo kovojo Bažnyčia, bet jos veikimas buvo labai suvaržytas.

Tai, kas buvo, žinom visi ir matome viso to pasėkmes. Ką daryti dabar? Manau, kad kiekvienam labai svarbu žinoti, kokią prasmę ir reikšmę turi jo asmeninis gyvenimas, koks ir kur jis yra visuomenės ir tautos kontekste. Be evangelinio mąstymo sunku būtų atsakyti. Tik atradę savyje Dievą, galime pajusti tikrą savo gyvenimo vertę. Savo fizinę ir dvasinę prasmę galime įžvelgti tik Dievo šviesoje, nes mūsų jausmai, mūsų protas, instinktai, visa, kuo mes jaučiame save ir mus supantį pasaulį — yra Dievo duota ir visa tai reikalinga. Labai svarbu nesumaišyti visų hierarchijos pradų, kad galėtume patirti harmoningo gyvenimo grožį ir palaimą.

Savo prigimtimi per genus jaučiame protėvių įtaką, jaučiame tai, ko jiem nepavyko suderinti pagal Dievo planą jų gyvenime. Tai reikalauja nuolatinių pastangų ir ieškojimo. Kad daugelį dalykų nereikėtų atradinėti iš naujo, būtina pasidalinti patirtimi, o patirtys yra labai skirtingos. Daug žalos, ypač masinės informacijos priemonės, padaro, propaguodamos liberalizmą, neteisingai suvoktą asmens laisvę. Klaidinanti informacija yra pavojingesnė nei jos nebuvimas. Tačiau nežinios negali būti. Kiekvienas žmogus, ypač augantis, besiformuojantis, turi sužinoti tiek, kad jo dvasinis atsparumas visoms deformacijoms būtų pakankamai tvirtas.

Lietuvoje daug vertingos informacijos šiuo klausimu turi šeimos centrai. Yra gauta reikalingos metodinės medžiagos, belieka tik turiningai ja naudotis. Turime to mokytis ir mokyti jaunesniuosius. Didžiausia šių dienų problema — tai norinčių ir galinčių tokį darbą dirbti žmonių trūkumas. Todėl labai svarbus yra darbo pasidalinimas. Kad nereikėtų kurti gimininigų struktūrų, visa katalikiško ir dvasinio auklėjimo struktūrų veikla turėtų būti tarpusavyje koordinuojama. Naudingiausia būtų darbą derinti per šeimos centrus, veikiančius visoje Lietuvoje. Čia dideles galimybes turėtų studentai, galintys talkininkauti.

Manau, kad krikščioniškos moralės, tautinių tradicijų ir asmeninės patirties sintezė padės patenkinti šio laikmečio poreikius.

Lietuvos Ateitininkų federacijos tarybos pirm., einąs Lietuvos Ateitininkų federacijos pirmininko pareigas, Vidas Abraitis su šeima: (iš kairės) Vidas Abraitis, jauniausia duktė Marija, duktė Jurgita, sūnus Paulius ir žmona Loreta.

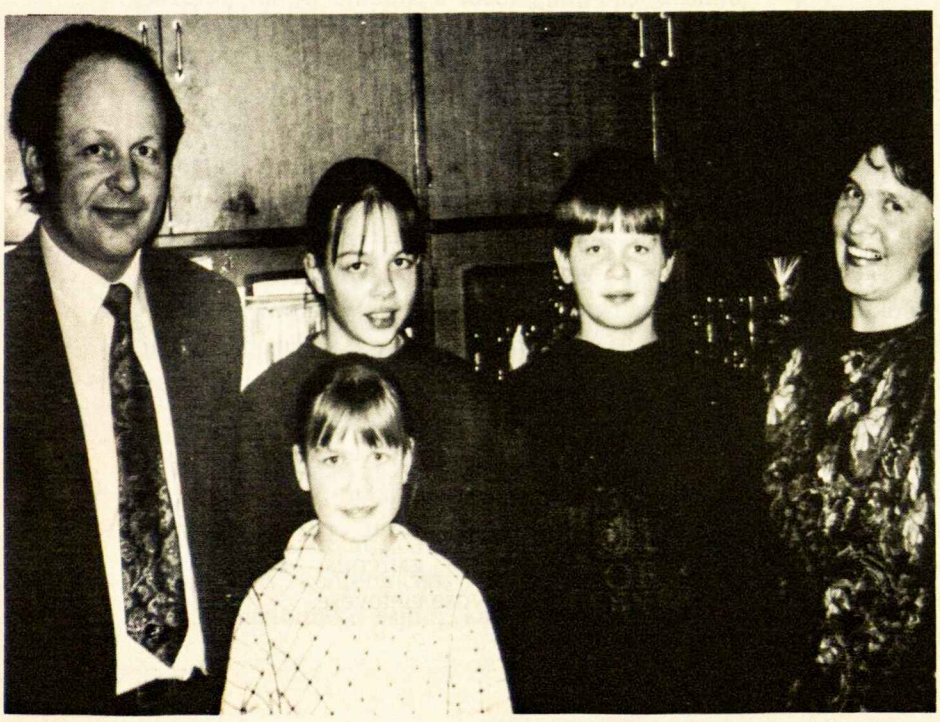

VALSTYBĖ IR KULTŪRA TARP DVIEJŲ KRAŠTUTINUMŲ

Kęstutis Girnius

Plačiai priimta, kad šalies valdžia atsakinga už kultūrą, kaip ir už kitas viešojo gyvenimo sritis. Bet nėra vieningos nuomonės dėl šios atsakomybės apimties. Ginčijamasi, kiek valdžia turi teisės nustatyti kultūros institucijų veikimo gaires, kiek reikia šioms institucijoms suteikti laisvės. Esama įvairių modelių, bet nėra jokių plačiai pripažintų optimalių sprendimų. Kaip ir ekonomikoje, reikia rinktis tarp sistemos su vienais privalumais, bei trūkumais ir kitos, turinčios kitas neigiamas bei teigiamas savybes. Jei būtų koks nors ypatingas kultūros politikos ar ūkio problemų įveikimo būdas, tai visos valdžios skubėtų jį įgyvendinti, nes tai tarp kitko garantuotų, kad jos bus perrinktos.

Dvi kraštutinės sistemos nubrėžia kultūros politikos parametrus. Ir kalbu apie kultūros, o ne apie švietimo politiką. Viena — tai sovietinėtotalistinė santvarka, antra — klasikinis liberalizmas. Pirmoji sistema numato didelį valdžios vaidmenį tvarkant kultūros gyvenimą, antroji kuo griežčiau jį riboja, idealiomis sąlygomis apsieinant be jokio valdžios įsikišimo: ir teigiamo — dotacijų pavidalu, ir neigiamo — įstatymiškai draudžiant kai kuriuos kultūros reiškinius.

Pirmiausia keletas žodžių apie totalistinių šalių kultūros politiką. Daugiausia dėmesio sulaukė cenzūra, ideologiniai varžtai, privalomi prasimanymai ir nutylėjimai. Valdžia ir jos pareigūnai nurodė, ką reikia rašyti ir ko negalima rašyti, kokios mokslo kryptys priimtinos, kokios ne. Cenzūra ir ją lydėjusios teroro priemonės padarė savo, bet po kurio laiko dar didesnis buvo savicenzūros poveikis. Ne tiek valdžia taikė lazdą, kiek patys kultūrininkai įsisąmonino, kaip galima jos išvengti ir kas darytina, norint įgyti valdžios teikiamų malonių. Ir kuo ilgiau tęsėsi ta ilga priespaudos naktis, tuo labiau žmonės prisitaikė prie valdžios reikalavimų, tuo labiau jie pasidavė spaudimui. Pavyzdžiui, 1946 m., kai nemalonėn patekusiems tikrai grėsė įkalinimo ir mirties pavojus, daugelis rašytojų ir mokslininkų vengė rašyti pagal valdžios nurodymus, tapo vadinamaisiais tyleniais, jautė, kad negali atsisakyti savo principų. Po trisdešimt metų, kai arešto pavojaus nebebuvo ar kai autoriui grėsė tik knygos neišspausdinimas ir kai kurių lengvatų netekimas, paklusnumas partijos nurodymams jau buvo norma. Šitas klusnumas buvo tik viena plintančio dvasinio nihilizmo išraiška. Bet pasekmės literatūrai buvo akivaizdžios. Atgavus spaudos laisvę, kurį laiką knygynai buvo nepaprastai tušti ir būtų buvę dar tuštesni, jei nebūtų perspaudinami išeivijos ir Nepriklausomybės metų leidiniai. Filosofai ir istorikai, kaip ir rašytojai, nerašė į stalčių, nes mažai ir turėjo tik stalčiui tinkamų minčių. Oficialioji ideologija ir ją palaikantys tarybiniai ritualai darė labai didelį poveikį žmonių sąmoningumui, ir jų pasekmės bus ilgai jaučiamos. Atgimimo sukeltas entuziazmas tas pasekmes kurį laiką nuslėpė, bet mes apsigaudinėjame, jei manome, kad lietuviai kokiu nors nuostabiu būdu išvengė tų deformacijų, kurios tokios ryškios Rusijoje.

Bet gana kalbėti apie priespaudą ir savicenzūrą. Veikiau pažvelkime į kitą totalistinės sistemos kultūros politikos aspektą. Ką besakytum apie sovietų valdžią, ji kultūra „rūpinosi": nuosekliai, įvairiapusiškai, dosniai. Nors šiuo rūpinimusi ji vienas kultūros šakas nesąmoningai uždusino, o kitas šaltakraujiškai pasmaugė, valdžios dotacijos buvo milžiniškos ir skiriamos ne tik gamtos mokslams. Buvo kuriami gigantiški tyrimo institutai. Net dabar Istorijos institutas turi apie 150 darbuotojų, gerokai daugiau negu bet kuri panaši institucija Amerikoje. Veikia filosofijos ir sociologijos, Lietuvių kalbos ir Literatūros institutai. Vilniaus universitete dėsto gal daugiau filosofų negu kur Vakaruose, išskyrus Oksfordą. Skaičiuojant vienam gyventojui, Lietuva kone vyrauja daktarų ir habilituotų daktarų skaičiumi. Bet kiek Lietuva turi rimtų filosofų ir istorikų? Atsakymas nedžiugintų: už dideles investicijas gauta mažai.

Sąjungoje paplitusi visų žmonių įdarbinimo politika paveikė ir kultūrą. Dotacijų ir mokslų institucijų sistema išugdė pulkus mokslininkųbiurokratų, gaunančių kuklią algą, bet ir menkai dirbančių. Būta ryškių išimčių, tikrai darbščių ir išradingų mokslininkų, bet daugelis tapo biurokratais ta prasme, kad jie turėjo pastovų, saugų, nereiklų darbą, išmoko dirbti minimaliai ir be jokio tikro mokslinio intereso. Algos mokėjimui pateisinti buvo sugalvojami įvairūs ilgalaikiai projektai. Žlugus sovietinei santvarkai, mažai pakito instituciniai rėmai ir darbo įgūdžiai,

nors dėl lėšų stokos darbų apimtis sumažėjo. Bet pinigai toliau eikvojami. Grupė Filosofijos instituto darbuotojų rengė nacionalinio saugumo koncepciją, nors darbo grupėse, kiek žinau, nebūta nei karininkų, nei ekonomistų. Tokių bergždžių pratybų būta daug.

Jei šis mokslininkų subiurokratėjimas būtų tik sovietinės sistemos padarinys, būtų galima viltis, kad santvarkai sužlugus, problemos išnyks. Bet taip nebus. Minimos ydos yra būdingos biurokratinėms, valstybės biudžeto išlaikomoms organizacijoms. Panašūs procesai, pavyzdžiui, vyko ir Vakarų tyrimų institutuose. Kuo labiau daugėjo lėšų ir etatų, tuo labiau mažėjo tyrinėtojų darbo našumas. Dalis atsakomybės tenka nereikliems viršininkams, bet svarbesnį vaidmenį, ko gero, suvaidina struktūriniai elementai. Priešingu atveju šitoks biurokratinis sustabarėjimas nebūtų taip plačiai paplitęs. Kadangi stambios dotacijos sukuria dirvą biurokratijos plėtrai, o biurokratija skatina neveiksmingumą, dosni parama kultūrai nelaiduoja didesnių laimėjimų. Kai kuriais atvejais gali net pakenkti, jei jaunam mokslininkui sudaromos tokios patogios sąlygos, kad jo veržlumas nuslopinamas ar nukreipiamas į biurokratijos nustatytas vėžes.

Šitoks labai platus apibendrinimas supaprastina reikalus, neatsižvelgia į tokius veiksnius, kaip šalies švietimo sistema, darbo įstatymai ir taip toliau. Kai kultūrai skiriamos lėšos beveik neribojamos, kai kurios dotacijos, tarsi granatos skelveldros, pasieks savo tikslą ir beveik tuo pačiu principu. Bet valdžios įsikišimas nėra stebuklinga lazdelė, kuria būtų galima pašalinti Lietuvos kultūros gyvenimo negalavimus, juo labiau kad Lietuvos finansinės išgalės yra labai ribotos.

Klasikinis liberalizmas siūlo antrąją, kraštutinę kultūros politikos programą. Valstybės vaidmuo turi būti labai ribotas. Valstybė turėtų atlikti tik vadinamąsias naktinio sargybinio funkcijas, tai yra apsaugoti piliečius ir jų nuosavybę nuo vidaus bei užsienio agresorių ir nuo tų, kurie į ją neteisėtai kėsinasi. Valdžia sudaro sąlygas, kad kiekvienas pilietis galėtų siekti savo gerovės, nepažeisdamas tolygios kitų teisės įgyvendinti savąją gero gyvenimo sampratą. Bet laiduodama piliečių teisių neliečiamybę ir jų galimybes įgyvendinti savo siekius, valstybė, vertindama prieštaringas gyventojų gerovės sampratas, turi likti griežtai neutrali. O tos gero gyvenimo koncepcijos labai skiriasi. Vieniems pi-

Simpoziumas „Pasaulietis liudija Kristų" XII Ateitininkų kongrese Vilniuje 1994 m. liepos 17 d. Iš kairės: Dalia Staniškienė, Indrė Čuplinskaitė, Petras Pliumpa ir Albina Saladunaitė.

liečiams rūpi pramogos, antriems — sportas, tretiems — kultūra, ketvirtiems — televizijos programos. Valdžia negali nei įstatymais, nei mokesčių politika suteikti pirmenybę bet kuriam gerovės supratimui. Jai nevalia dotacijomis palaikyti nei sportą, nei operą, nei meškeriotojų draugiją, nei feminizmą, išskyrus tuos atvejus, kai galima parodyti, kad parama visiems piliečiams naudinga.

Griežto neutralumo sąlygomis kūrėjas arba pretendentas į kūrėjus rūpinasi savo duona ir uždarbiu. Jis gali dėstyti universitete ar gimnazijoje, pardavinėti savo paveikslus ar skulptūras, knygas ar muzikos plokšteles. Jeigu jam sekasi, jis gal ras mecenatą — individą arba įmonę, kuri jį išlaikys arba pašelps, panašiai kaip buvo daroma Renesanso laikais. Rinka nustato jo darbo ir pastangų vertę arba bent monetarinę vertę. Esą jiegu žmogus sukuria ką nors tikrai vertingo, tai atsiras pirkėjų, kurie vertins jo darbą ir tinkamai užmokės. Ir nereikia pasiduoti bauginimams apie rinkos negailestingumą ir abejingumą dvasios vertybėms. Nors vienas kitas kūrėjas gyveno skurde, dauguma jų buvę savo bendraamžių tinkamai įvertinti ir pripažinti. Ir jie gyveno gerai.

Esama įvairių gerai žinomų priekaištų šitokiai kultūros politikai. Aiškinama, kad kultūros vertybės yra panašios į vadinamąsias visuomenines gėrybes, pavyzdžiui, nacionalinis saugumas, keliai, infrastruktūra. Visi pripažįsta, kad šios vertybės reikalingos, bet rinka nesąs tinkamas mechanizmas jų įgyvendinimui, nes jai sunkiai sekasi išspręsti kai kurias koordinavimo problemas. Visuomeninės gėrybės yra savotiškos tuo, kad, nors jų vertė beveik visuotinai pripažįstama, jos nėra nė vienam individui taip svarbios, kad jis ryžtųsi už jas mokėti nežinodamas, ar visi kiti piliečiai pasiryžę panašiai elgtis. Todėl valsybė, mokesčiais surinkdama reikalingas lėšas, visiems padaro paslaugą, išspręsdama sudėtingą derinimo problemą. Kiti aiškina, kad kultūra yra visos tautos turtas, ir kaip dabarties gyventojai įpareigoti neišeikvoti ar nesunaikinti šalies gamtos išteklių ir ūkinio gyvenimo pagrindų, taip jie įpareigoti ateinančioms kartoms perduoti gyvą ir klestinčią kultūrą. Tad, pasak vieno argumento, valstybės intervencija yra reikalinga, nes ypatingos kultūrinių vertybių savybės nesuderinamos su rinkos mechanizmu. Anot antro, tos vertybės yra taip svarbios, kad be jų gyvenimas būtų gerokai skurdesnis. Tad dorovė ir atsakomybės jausmas reikalauja, kad jas apsaugotume ateities kartoms.

Nei vienas, nei kitas aiškinimas galutinai neįtikina. Pirma, vargu ar kultūros vertybes, ypač šiomis dienomis, kai jos tampa vis labiau egzotiškos ir neprieinamos, galima lyginti su visuomeninėmis gėrybėmis, kaip nacionalinis saugumas ar infrastruktūros elementai. Šalies kelių ar geležinkelių sistemos sutrikimą ilgainiui pajus kiekvienas gyventojas, — arba negalėdamas keliauti kur nori, arba mokėdamas aukštesnes kainas už sunkiau pristatomas prekes. To paties negalime pasakyti dėl neišspausdintų poezijos knygų ar nepastatytos operos. Poezijos knygų tiražai gana tiksliai atspindi jų realią paklausą. Ezopinė kalba atsiradusi ne vien iš reikalo apeiti cenzūrą, daugeliui tebėra neįkandama. O kiek žmonių atkreipė dėmesį, kad jau nebespausdinamas filosofijos žurnalas „Problemos"? Be to, kultūros vertybės nėra visuomeninės gėrybės tuo atžvilgiu, kad jų kūrimą, priešingai, pavyzdžiui, infrastruktūros gėrybėms, galima skatinti skyrium. Nėra prasmės kokio nors miestelio savivaldybei puikiai sutvarkyti kelius, jei gretimų rajonų keliai neturi net grindinio. Kvaila aukot pinigus krašto apsaugai, jei to nedaro kiti. Bet individas ar kolektyvas gali prasmingai remti savo mylimiausią poetą arba dailininką, finansuoti operos pastatymą, nors kaimynai būtų visiškai abejingi menui.

Antra, galima suabejoti, ar kultūros vertybės yra toks turtas, kurį privalome perduoti ateinančioms kartoms. Šiek tiek tiksliau kalbant, kažin kiek tų vertybių privalome išsaugoti, ar neturėtume pasitenkinti gerokai kuklesniu kultūros kraičiu? Nėra abejonės, kad turime ateinančioms kartoms perteikti sukauptus ekonominius ir mokslinius įgūdžius, būtinus gyvenimo lygiui išlaikyti. Taip pat reikia rūpintis kalba, kad ji nenuskurstų. Savaime aišku, kad pirmenybė turi būti skiriama švietimui. Bet tai nepateisina dotacijų, skirtinų daugeliui meno, humanitarinių bei socialinių mokslų sričių. Ar galime rimtai teigti, jog ateinančioms kartoms būtina, kad Lietuvos literatūros specialistai būtų susipažinę su kas dešimtmetį kintančiomis kritikos madomis — su struktūralizmu, postmodernizmu, dekonstrukcionizmu ir su dar neišgalvotais „izmais". Prisiminkime, kad Greimo struktūralizmą, kuris turėjo pretenzijų literatūrą priartinti prie generatyvinės gramatikos, pakeitė dekonstrukcionizmas, leidęs skaitytojui laisvai, kaip jis nori, interpretuoti tekstą ir turįs aiškias reliatyvistines tendencijas. Tai tik vienas pavyzdys, kaip naujausia mada beveik totaliniai neigia savo pirmtako pagrindines prielaidas. O tai, kad pirmosios mados klapčiukai gali tapti antrosios adeptais, vis dėlto parodo, jog viskas plaukia paviršiuje.

Aš nenoriu neigti, kad idealiame pasaulyje būtų

gerai turėti kuo daugiau visų sričių specialistų. Kiekvienam jaunuoliui turi būti leista studijuoti tą, ką jis nori, ir nemanau, kad reikėtų jį atbaidyti nuo tariamai „nepraktiškų šakų". Bet ne apie tai dabar kalbame. Klausimas toks: ar liberali valstybė, kuri neva neutraliai vertina skirtingas gero gyvenimo sampratas, turi teisę remti kultūrą, užuot rėmusi sportą, estradinę muziką arba užsienyje gaminamas televizijos melodramas? Pašalpą mokslui galima pateisinti, atsižvelgus į jo poveikį visiems šalies gyventojams. Smukus mokslo lygiui, smarkiai padidės galimybė, kad Lietuva dar labiau atsiliks ūkiškai, ir nukentės gyventojų dauguma. Mokslo laimėjimai, pritaikomi verslui, visą gyvenimą gerins. Taigi visai šaliai naudingo mokslo šelpimas nereiškia, kad viena gero gyvenimo samprata išskiriama ir vertinama labiau už kitas. Visi turėtų būti suinteresuoti mokslo klestėjimu. Bet literatūros ar filosofijos teorijų subtilybėmis, kaip ir rimtu menu, domisi mažas žmonių skaičius, ir tų teorijų vystymas neturi poveikio platesniems gyventojų sluoksniams. O teigti, kad menas ir literatūra taurina žmogaus sielą, kad valdžia turi pareigą skatinti domėjimąsi jais, vadinasi, atsisakyti klasikiniam liberalizmui būdingo neutralumo, vertinant gero gyvenimo sampratas.

Yra dar trečia kultūros politikos samprata, kuria vadinsiu elitine. Kaip ir totalistinė koncepcija, ji mano, kad valdžia turi aktyviai rūpintis kultūra ir ją uoliai remti, bet neigia valstybės teisę nurodinėti kūrėjams ir mokslo institucijoms, kas darytina. Valstybė turi pasitenkinti rėmimu, kuris gali būti tiesioginis biudžetinių lėšų pervedimas ar netiesioginis, formuojant kultūros mecenatams palankią mokesčių sistemą. Išskyrus rėmimą, valstybė, kaip ir pagal klasikinį liberalizmą, neturi jokio vaidmens kultūros gyvenime. Šitokią kultūros politiką, be abejo, remtų daugelis kultūrininkų. Jie iš valdžios gautų lėšas, bet galėtų laisvai jomis disponuoti pagal savo nuožiūrą. Taigi kultūra rūpinamasi, bet be valdžios kišimosi į konkrečią menininkų ir mokslininkų veiklą. Sistema yra tikrai patraukli vadinamiesiems kūrėjams. Bet ar jai galėtų pritarti eiliniai piliečiai ir net patys kūrėjai, jeigu jie įsisąmonintų konkrečias sistemos implikacijas? Nėra abejonės, jog aukštosios kultūros vaisiais labiausiai naudojasi šviesuomenė, — geriau išsilavinusi ir normaliai geriau uždirbanti visuomenės dalis. Plačiosios masės apskritai nesidomi nei opera, nei moderniu menu, filosofija, literatūros kritika ir taip toliau. Operas labiau lanko Vilniaus grietinėlė negu Radviliškio darbininkai, į avangardo meno parodas nesiveržia Užupio gyentojai. Tad remdama operą, valdžia visų piliečių, taip pat ir pačių vargingiausių, mokesčiais palaiko turtingesnių sluoksnių malonumus. Ir tai labai sunku pateisinti, nors ir mėginama.

Ginant dotacijų politiką, kartais aiškinama, kad populiarusis menas pasinaudoja rimtojo meno laimėjimais, iš jų gauna naujų impulsų. Tad operos rėmimas yra naudingas, nors ir netiesiogiai, eiliniams piliečiams. Bet vargu ar šią tezę patvirtintų rimtesni empiriniai tyrimai, juo labiau, kad populiarusis menas tampa vis savarankiškesnis ir pats yra įvairių pasikeitimų variklis.

Bet ar dera vertinti kultūrą tokiu pragmatišku požiūriu, kultūros vertybes sutapatinti su prekėmis, kūrėjus — su kokiais nors amatininkais, kurie rinkai siūlo savo paslaugas? O šalpos telkimui kelti neįmanomas sąlygas, būtent, kad paramai būtų kone visuotinai pritariama, taip suteikiant fariziejams ir kultūros analfabetams veto teises? Ir ar tokia politika ilgainiui nepriartins kultūros nuosmūkio? Sakyčiau, kad ne.

Lietuvoje jau kone septyniasdešimt metų gyvuoja labai egzaltuota kultūros ir kūrėjo samprata. Pirmaisiais Nepriklausomybės metais reiškėsi visiškai suprantamas pasididžiavimas savo intelektualinėmis jėgomis, kai po ilgų caro priespaudos metų lietuviams pagaliau leista rašyti ir galvoti ką nori, kai lietuvių kalba tapo valstybine, o žmonės norėjo parodyti, kad Lietuva tikrai priklauso Europai ir nėra per daug atsilikusi nuo Vakarų. Viskas buvo šviežia, nauja, ir savųjų laimėjimais buvo didžiuojamasi panašiai, kaip tėvai negali atsigėrėti pirmuoju kūdikėliu. Sovietiniais metais kultūros darbuotojai, arba bent nemaža jų dalis, pateko į privilegijuotą klasę ir susigyveno su savo likimu. Tiesa, būta daug bambėjimo, komunistų kritikos, ryčiojimosi iš funkcionierių grubumo ir primityvumo. Bet inteligentija tolydžio priprato prie patogaus gyvenimo ir patikėjo partijos žodžiais, kad ji dirba liaudžiai labai reikalingą darbą ir kad šią savo užduotį vykdo labai gerai. O tai ugdė pasipūtimą ir nerealistišką savo jėgų ir įnašo vertinimą.

Prabangi sovietinė kultūros sistema jau žlunga, ir procesas gali tik greitėti. Kalbos apie materializmo įsiviešpatavimą, pasidavimą biznierių ir pinigų kultui, dejonės dėl dvasingumo nykimo nesustabdys to proceso. Kai kuriais atžvilgiais sąlygos bus sunkesnės, bet tai nereiškia, kad žmonės negalės kurti ar kad analfabetai turės lemiamą žodį. Niekas nedraus nei rašyti, nei paišyti, nei dainuoti. Geriausi arba bent veržliausi filosofai ir istorikai dirbs aukštosiose mokyklose, geriausi muzikai ir menininkai irgi ras darbo savo srityje. Sunkiau bus antro rango kūrėjams

Ateitininkų kongreso Vilniuje atidarymo iškilmėse.

arba pretendentams į juos. Bet užuot tai vadinus radikaliu pakeitimu, reikėtų laikyti įdarbinimo arba rėmimo kartelės pakėlimu. Visi turbūt pažįstame kultūros entuziastų, pavyzdžiui, moterų tapytojų, kurios mielai pasišvęstų menui, bet turi rasti kitą pajamų šaltinį. Prisiminkime, kad išeivija gyvena pagal šį principą daugiau kaip 40 metų. Niekas rimtai nesiūlo, kad valdžia visiems Pranaso gerbėjams, tarkim, toms tapytojoms, mokėtų stipendiją. Perdėm prabangu išlaikyti šitokius mėgėjus, bet pagal tą pačią logiką vargu ar valstybė turėtų išlaikyti vidutinių gabumų kūrėjus, nors su labai mažomis išimtimis apie tai ir kalbama. Neskriaudžiame nei tautos kultūros, nei „amžinųjų meno vertybių", jei atsisakome remti mokslininkus ir rašytojus, kurių darbai nebus skaitomi po 30 ar 40 metų. Taip galime sakyti apie didžiąją daugumą. Ir nemanau, kad tai ilgainiui grėstų kūrybos išsekimu ir profesionalizmo stoka, padarytų Lietuvą saviveiklininkų ir mėgėjų kunigaikštyste. Pagaliau tokiai grėsmei rimtai iškilus, būtų galima pergalvoti kultūros politikos nuostatas.

Diskusijose apie kultūros politikos pakeitimus daugiausia dėmesio skiriama neigiamiems reiškiniams. Ir gana ironiška, kad daugelis kūrėjų, kritikuodami naujus pokyčius, labiausiai rašo ne apie tai, kaip šie pokyčiai sunkina kūrybą, bet kaip kūrėjams sunkiau pragyventi. Suprantama, kai pilvas urzgia, kiti reikalai netenka reikšmės, bet gal būtų pravartu bent trumpai pagalvoti, kaip išsilaisvinimas iš dusinančio valdžios glėbio ir perdėm sentimentalaus elitinio požiūrio į kultūrą gali tapti paskata ir kūrybai, ir kūrėjo grįžimui į visuomenę.

Valdžiai meduolio ir lazdos politika pasisekė kooptuoti daugelį rašytojų ir profesorių, padaryti juos valdžios apologetais. Išugdyti kritiškumą ir jį palaikyti reikia tam tikrų sąlygų, ir jų Lietuvoje tikrai nebūta. Ne tik valdžios veikla buvo anapus kritikos, bet ir daugelis visuomenės ir kultūros gyvenimo sričių, nes pas komunistus viskas turėjo būti geriau ir tobuliau negu Vakaruose. O kritišką žodį savo kėslams esą galėtų panaudoti buržuaziniai nacionalistai. Atstumiami nuo kasdienio gyvenimo ir jo problemų, inteligentai vis labiau specializavosi savo srityje. Ir jei jie neužsidarė dramblio kaulo bokšte, tai gerokai atitolo nuo visuomenės. Nekritiškumą skatino ir elitinis sentimentalizmas, kuris reiškėsi nesibaigiančiu sapaliojimu apie dvasingumą, dvasines vertybes, kultūros reikšmę. Šis sentimentalizmas pastaruoju metu net sustiprėjo. Užuot analizavus dabarties problemas, girdėti visokio Schwarmerei apie dvasingumą, nors manyčiau, kad net ir dešimtas žmogus negalėtų tiksliau aptarti šio žodžio reikšmės.

Kritiškumo stoka nėra koks nereikšmingas mažmožis be rimtesnių pasekmių. Ji prisidėjo prie dabarties dvasios ir politikos krizės. Pirmomis

Sąjūdžio dienomis inteligentija genialiai vadovavo tautiniam atgimimui. Beveik su nuostaba buvo klausiama apie Sąjūdį, kaip ir vėliau apie LKP, iš kur tiek daug gerų galvų, kaip Lietuva išugdė tiek daug protingų moterų ir vyrų. Ir kaip viskas pakito. Nuščiuvo ar banalybes pradėjo šnekėti tie, kurie 19881989 taip žavingai kalbėjo apie tautą, atgimimą, komunistų priespaudą ir tautos ateitį. Pasak vieno vadovaujančio sąjūdininko, Sąjūdžio koalicijos sąrašas per Seimo rinkimus buvo taip gėdingai silpnas, kad reikėjo prisiversti už jį balsuoti. Iliuzijos apie LDDP intelektualinį kapitalą irgi senai išblėso.

Nėra vienalypio atsakymo, kodėl taip įvyko. Bet pravartu pažymėti, kad tos galvos niekada nebuvo tokios geros. Inteligentai žavėjo, nes jie kalbėjo kadaise uždraustomis temomis ir su didele emocija sakė tai, kuo žmonės tikėjo ir ką norėjo girdėti. Nebuvo pastebėta, kiek jų kalbos kartojosi, kiek daug būta trafaretų ir tuščių šūkių, sovietinių savo forma, jei ne turiniu. Antra, nemažą poveikį turėjo biurokratijos išugdytas tingumas. Daugelis neturėjo jokio noro įsigilinti į problemų detales, stengtis pašalinti kylančius prieštaravimus. Trečia, pasaulis daugeliui liko nudažytas baltomis ir juodomis spalvomis, tebevyravo komunizmo polinkis pasaulį sudvejinti į gėrio ir blogio stovyklas. Stoka savikritiškumo, kone būtinos inteligento savybės, buvo itin akivaizdi Sąjūdyje, kuris užmerkęs akis atkakliai ignoravo visus ženklus, rodančius, kad žmonės nuo jo nusigręžia.

Dalį šių minėtų trūkumų sukėlė specifiniai sovietinės santvarkos bruožai, bet ne mažiau jų atsirado dėl per glaudžių valstybės ir kūrėjo santykių, dėl dosnių dotacijų. Tik retas darbdavys pajėgia atsikratyti minties, kad žmogus kam kažką skolingas už algą, o retas samdinys nejaučia pareigos atsižvelgti į darbdavio norus. Vakaruose išvystytos įvairiausios priemonės remiamo kūrėjo laisvei garantuoti — universitetų autonomija, specialios komisijos dotacijoms skriti, nustatyta dotacijų trukmė ir t.t. Sistema veikia gerai, bet ji nebuvo greitai sukurta. Nebus lengva perkelti šitokią sistemą į Lietuvą. Valstybės stipendininkų sąrašas rodo, kad nuolankumas ne mažiau svarbus už kūrybos polėkius. Lietuvai verkiant reikia išsilaisvinti iš senosios dvaro ir baudžiauninko mąstysenos, ir šiuo atveju radikaliausi sprendimai gal ir geriausi.

Atstumas nuo valdžios, buvimas opozicijoje turi savo privalumų. Reikia prisiminti, kad ateitininkai beveik visą laiką buvo opozicijoje. Kol Lietuva buvo carų priespaudoje, tikintieji turbūt buvo mažuma tarp lietuvių gimnazistų ir studentų. Iš krikščioniškų idėjų buvo šaipomasi. Daugelis Lietuvos universiteto dėstytojų, baigusių Rusijos universitetus, gana skeptiškai vertino įsipareigojusius katalikus. Gana ilgai užtruko, kol Nepriklausomybės metais į dėstytojų gretas atėjo jauni katalikai mokslininkai, mokslus gilinę Vakaruose. Šapoka, Ivinskis, Salys, Maceina ir taip toliau. Filosofijos-teologijos fakultetui nuolat grėsė uždarymas arba etatų mažinimas. Moksleiviai ateitininkai buvo persekiojami — palyginti švelniai, bet valdžios atšiaurumas ateitininkijai veikiausiai buvo naudingas. Ateitininkais tapo tik tie moksleiviai, kuriems organizacijos idealai buvo brangūs. Diskriminavimas univer-sitete buvo paskata geriau mokytis. Nors tautininkai rėmė savuosius studentus, jie neišugdė naujos mokslininkų kartos. „XX amžius" greitai tapo geriausiu Lietuvos laikraščiu. Nebūdami skolingi valdžiai, jos nešelpiami, ateitininkai galėjo blaiviomis akimis stebėti gyvenimą ir kritiškai pasisakyti, kiek leido cenzūra, dienos klausimais. Galima tik gėrėtis profesoriaus Šalkauskio laišku prezidentui Smetonai, kuriame nurodomos didelės valdžios politikos nesėkmės ir prezidentui siūloma atsistatydinti. Lengviau kritiškai vertinti valdžią, kai nesi jai skolingas, nelauki iš jos stipendijos, savęs nelaikai būsimu tarnautoju.

Pagaliau atitolimas nuo valdžios dažnai reiškia priartėjimą prie visuomenės. Palyginimas su tarpukario laikotarpiu vėl naudingas. Universitete dėstytojų ir profesorių buvo mažai, gal net per mažai. Bet buvo iš to ir naudos. Gabūs mokslininkai, kaip istorikas Simas Sužiedėlis, prof. Juozas Ambrazevičius-Brazaitis, Jurgis Lebedys, mokytojavo gimnazijose. Taip pakilo mokytojų prestižas, moksleiviai gavo kompetentingus ir įkvepiančius mokytojus.

Nenoriu teigti, kad viskas Nepriklausomybės metais buvo gerai ar kad būtų lengva pritaikyti nepriklausomybės metų praktiką prie dabarties sąlygų. Dėl to neturiu iliuzijų. Bet dar aiškiau, kad senoji sovietinė kultūros politika netinka Lietuvai, kuri neturi tam lėšų, o jų ieškojimas vargingesniųjų gyventojų sąskaita pažeistų socialinio teisingumo principus. Valdžios šalpos mažinimas turės kai kurių neigiamų pasekmių, bet ilgainiui bus naudingas. Tai skatins inteligentiją tapti labiau savarankiška, atsikratyti kai kurių nepagrįstų elitinių pretenzijų, iškeisti polinkį sentimentaliems apibendrinimams į dalykišką kritiškumą. Ir tai nėra aklas Vakarų mėgdžiojimas ar kūrybos nuvertinimas, bet sugrįžimas į ankstesnę tvarką ir pagarbesnis žvilgsnis į kūrėją, jo nelaikant paliegėliu, galinčiu išgyventi tik iš valdžios malonės.

TIKROVĖ IR VILTYS

Vincas Bartusevičius

Ateitį regim tėvynės laimingą

Per visą savo gyvavimo laiką ateitininkai stengėsi tinkamai atsiliepti į iškilusius laiko uždavinius. O to palyginti trumpo gyvavimo metu išorinės aplinkybės dramatiškai kito kelis kartus, reikalaudamos vis naujų atsakymų, bet kartu ir neleisdamos ateitininkams sustabarėti įprastos veiklos rutinoje.

Ir šiandien, kai ateitininkai po ilgo egzodo meto susirinko vėl laisvę ir nepriklausomybę atsikovojusioje Tėvynėje, tenka iš naujo klausti, kokiomis sąlygomis reikės dirbti ir koks galėtų būti ateitininkų vaidmuo laisvoje, modernioje visuomenėje.

Pasirinkę kongreso šūkiu savo himno eilutę „Ateitį regim tėvynės laimingą", ateitininkai parodo ir pabrėžia savo optimizmą ir jaunatvišką pasiryžimą kuo daugiau prisidėti prie naujos Lietuvos kūrimo.

Regėti laimingą Tėvynės ateitį šiuo metu reikia optimizmo. Nors nelaisvės ir priespaudos laikai baigėsi, tačiau Lietuva dar sukaustyta ledų, jos ateities perspektyvos nešviesios: žmonių gyvybiniai poreikiai vis sunkiau patenkinami, valstybės valdžia nepajėgia garantuoti teisingumo ir saugumo; politinėms partijoms ir jų veikėjams labiau būdingas grynas akcionizmas veržiantis prie valdžios, mažiau matyti patikimų naujos tvarkos įvaizdžių. Nieko gero nežada ir bandymas kurti naują gyvenimą, bijant atitinkamai įvertinti paskutinį Lietuvos istorijos penkiasdešimtmetį.

Regėti laimingą Tėvynės ateiti — kartu reiškia ir jaunatvišką pasiryžimą viziją paversti tikrove. Matyt, taip jau yra, jog kai kas tikrovėje lieka po senovei, kai kas kinta savaime, o kitkas vėl keičiasi tik tada, kai mes ką nors darome. Galime būti tikri, kad laiminga Tėvynės ateitis, kaip ir laisvė, pati neateis. Ją reikia sukurti. Ateitininkai yra tam aiškiai pasiryžę.

Modernios visuomenės ypatumai

Norint ryžtis bet kokiai veiklai modernioje visuomenėje, pravartu bent apytikriai žinoti, kas joje vyksta. Čia nesvarstysime klausimo, ar Lietuvoje jau yra tai, ką būtų galima vadinti modernia visuomene, ar dar nėra. Sovietmečiu, viena vertus, buvo sutraukyta daugelis tradicinių saitų ir visuomenė pastūmėta į modernizmą, antra vertus, tas metas buvo ir stabdys, išugdęs ar konservavęs priešmodernias sandaras ar elgesio būdus. Tačiau Lietuva, žengdama į ateitį demokratijos keliu, eidama į Europą, atsivėrus moderniam pasauliui, neabejotinai anksčiau ar vėliau pasivys kitus kraštus, sukurs ir modernias visuomenės struktūras. Todėl mūsų veikla turėtų būt pagrįsta tais parametrais, kurie būdingi moderniom visuomenėms. Bet kokios pastangos, jei tokių būtų sulaikyti į mūsų kraštą besiveržiančias tikrąsias a tariamąsias modernaus pasaulio neigiamybes būtı netikroviška laikysena, ir ji neteiktų norimų vaisių Modernus pasaulis turi būti mūsų pasaulis. Ne kovo dami su juo, bet remdami pažangą galėsime duot jam kryptį (pgl. „Gaudium et spes").

Besibaigiant JAS stovyklai Berčiūnuose 1994 m. vasarą. Iš kairės: Jonas Bugailiškis, ses. Elvyra, Birutė Bublienė, vysk. Juozas Preikšas, dr. Danutė Kaminskaitė, Pranas — tautodailininkas ir stovyklos komendantas Julius

Vertybių kaita ir pliuralizmas

Visi žmonės savo mąstyseną ir veikimą grindžia tam tikromis vertybėmis. Jos atspindi tai, ko siekiama, kas turėtų būti. Visuomenėse, t.y. daugelio žmonių telkiniuose, reikia ir bendrų vertybių kaip visų suderinto veikimo pamato.

Vertybės, kaip ir visas žmogaus gyvenimas, nuolatos kinta. Tačiau maždaug šio šimtmečio šeštoje dešimtmečio pradžioje moderniose visuomenėse pastebėta ypač sparti vertybių kaita. Būtent pramoninę visuomenę išugdžiusios daugiau „materialstinės" vertybės (Inglehart) ir asmenį įpareigojančios vertybės (Klages) — medžiaginių gėrybių ir ūkines gerovės siekimas pabrėžiant pajėgumą, drausmę, paklusnumą, tvarką, pareigą, pasiaukojimą, savitvardą, kuklumą — vis labiau praranda savo reikšmę, o naujos, „pomaterialistinės", arba asmenį realizuojančios, vertybės darosi vis svarbesnės. Tai — noras aktyviau dalyvauti visuomeniniame gyvenime, solidarumo ir savęs realizavimo, laisvės, lygybės, laisvo apsisprendimo, savarankiškumo siekimas. Žmonės, sunkiai dirbę ir pasiekę medžiaginę gerovę, pamatė, kad tai jų nepatenkina, kad jie nesijaučia laimingi. Tai paskatino juos pasukti savo gyvenimą kita kryptimi.

Bene didžiausią įtaką žmonių sąmonei padarė tai, jog jie pamatė, kad pačios vertybės (bent dauguma jų) nėra amžinos, kad jos yra socialinės prigimties, žmonių sukurtos, reliatyvios ir iš esmės pakeičiamos ar iškeičiamos. Dėl to nebeliko ir visų pripažintos žmogų absoliučiai įpareigojančios vienos vertybių sistemos. Atsirado vertybių pliuralizmas, t.y. vertybės stovi lygiagrečiai, viena šalia kitos.

Vertybių daugialypumas padidina asmens laisvę, bet sumažina jo saugumą, tikrumą ir padidina konfliktų bei jausmais pagrįstos kovos galimybes. O tai veda prie visuomenės didesnės poliarizacijos.

Pomaterialinių vertybių siekimas — vis didesnis individualios laisvės klodų naudojimas, susitelkimas save realizuoti, savo asmens laisvės pabrėžimas — susiaurėja ir virsta labiau egoistinių tikslų siekimu, o bendrajai gerovei neskiriama pakankamai dėmesio. Toks individualistinis mąstymas yra antisocialus ir kartu nehumaniškas.

Nekontroliuojamas laisvės siekimas lengvai nukrypsta ir prieš valstybės ar Bažnyčios institucijas, kurios laikomos laisvės varžytojomis. Atsiranda didelė pagunda imtis nelegalių priemonių ir, siekiant politinių savo tikslų, iš dalies nesidrovėti pažeisti įstatymų. Turėtų būti išlaikyta tam tikra pusiausvyra tarp savęs realizavimo vertybių ir įpareigojančių vertybių.

Pliuralistinėje demokratijoje, atviroje visuomenėje niekas nežino atsakymų į visus klausimus, juolab negalėtų pasakyti, kuris iš pateiktų atsakymų yra teisingas, o kuris — ne. Todėl jokia partija, sąjunga, organizacija ar kitokia grupė neturi pagrindo manyti, jog jų atstovaujamos vertybės ir jomis pagrįstos konkrečios veiklos programos yra vienintelės teisingos. Taip pat negalima net ir tokias neginčytinas vertybes kaip gyvybė, laisvė, lygybė, taika, švari aplinka ar solidarumas laikyti absoliučiomis, vienas vertybes atsieti nuo kitų, nes tai vestų prie kitų vertybių ir net pasaulio sunaikinimo.

Vertybių įvairovė savo ruožtu reikalauja didelės visuomenės tolerancijos. Pavyzdžiui, inkvizicijos arba stalinizmo metu Rytų Europoje vieno tikėjimo ir vienos ideologijos vertybės buvo laikomos aukštesnėmis už sąžinės laisvę arba žmogaus gyvybę. Šių sistemų atstovai nebuvo linkę kultūrinės ir visuomeninės vienovės vertybes pajungti tolerancijai ir kartu žmoniškumui, laisvei, gyvybei. Dabar į tai žiūrima kitaip.

Šiandien yra svarbu būti pakančiam, atviram skirtingoms nuomonėms, palaikyti pokalbį, sugebėti svarstyti politinius klausimus atsižvelgiant į jų sudėtingumą, galėti kontroversiškai galvoti, o esant dideliems priešiškumams pragmatiškai kovoti dėl savo idealų. Šiandien svarbų pasiryžti kompromisams ir pripažinti nustatytas priešiškumų sprendimų taisykles net esant kraštutinei padėčiai; svarbų pripažinti demokratiškas institucijas bei įstatymus.

Sugebėjimas derinti viena kitai priešingas vertybes yra vienas svarbiausių demokratijos elementų.

Sekuliarizacija

Kita visuomenės modernizacijos vyksmo dalis yra kultūros pasaulėjimas (sekuliarizacija), kai vis didesni žmogaus gyvenimo klodai netenka religinių institucijų priežiūros ir globos. Matome, kad dėl to vyksmo apskritai silpnėja tradicinio Bažnyčios aparato įtaka tiek visuomenės, tiek ir privačiam žmonių gyvenimui, mažėja bažnyčių lankytojų, silpnėja ir tikėjimas į asmeninį Dievą, kai kurias tikėjimo tiesas, iš viso mažėja tikėjimo įtaka žmogaus kasdieniam gyvenimui.

Kaip toliau plėtosis šis pasaulėjimo vyksmas ir kokia bus bažnyčių bei tikėjimo ateitis, visuomenės mokslas neturi vieno atsakymo, nes tikėjimas yra sudėtingas dalykas, sunkiai apčiuopiamas gamtos mokslų instrumentais. Bet viena galima pasakyti kai kurių sekuliarizacijos teoretikų prielaidos, jog artėja bažnyčių ir tikėjimo galas, nepasitvirtina.

Varnių mažieji parapijiečiai ruošiasi sutikti Kiolno kardinolą J. Meisnerį, atvykusį 1994 m. balandžio 8 d.

Dideli pasaulio aiškinimo pokyčiai, kurie žymėjo perėjimą nuo archajiškos visuomenės prie išsivysčiusių kultūrų, tuomet išaugino naujus religijos pavidalus — instituciškai specializuotas religijas; taip pat ir mūsų epochoje vykstantys panašūs dramatiški kitimai veikiausiai sukurs ir naujus socialinės religijos pasireiškimo pavidalus.

Apie krikščioniybės pabaigą arba visišką tarnscendencijos praradimą negali būti nė kalbos. Krikščionybė yra neatskiriamai susijusi su bendrąja kultūra. Institucinės bažnyčios išliks ir ateityje, tačiau (tai jau šiandien matyti) gerokai turės kisti vidinė jų sandara ir kai kurios funkcijos.

Žiūrint į ateitį mums turėtų būti aiškios tokios raidos galimybės ir pavojai. Reikia susitaikyti su mintimi, kad religija ir jos institucijos ateityje tokio visa apimančio vaidmens valstybėje ir visuomenėje, kaip anksčiau, neturės. Bet koks bandymas atkurti „krikščionišką valstybę" yra neįmanomas, ir nesiektinas. II Vatikano susirinkimas galutinai palaidojo ankstesnę nuostatą, kad valstybės uždavinys — saugoti Bažnyčią, o Bažnyčios — ginti valstybę. Įsigalėjo pažiūra, kad negali būti nei suvalstybintos bažnyčios, kai valstybė prižiūrėtų religiją ir bažnyčias, nei subažnytintos valstybės, kai bažnyčia pajungtų valstybę savo reikalams.

Tikėjimas paliko viešąjį sektorių ir susitelkė privačiame. Tuo jis prarado savo visuotinai įpareigojančią galią, t.y. jis nebegali suteikti prasmės visam kultūriniam ir socialiniam gyvenimui. Šitaip per pasaulėjimą suprivatinus religiją, ir čia susidarė pliuralistinė padėtis, Religinės institucijos prarado savo monopolinę galią. Visuomenėse mes dabar matome atskiras, savo rangu lygiavertes religines grupes. Tai reiškia, kad ir religiją tenka „parduoti". „Parduoti" pirkėjams, kurie nelabai jos nori pirkti. (Žr., pvz., bažnyčių reklamą per televiziją ir radiją Amerikoje, Vokietijoje ir kt.).

Pasaulėjimas, skatindamas pliuralistinę konkurenciją, silpnina tradicines religijas ir joms atstovaujančias institucijas. Jis priverčia tradicines religijas viena kitą pripažinti, vienai su kita sugyventi, bet tai mažina jų patikimumą. Pasaulėžiūra yra tuo patikimesnė, kuo mažiau ji turi socialinių alternatyvų.

Lietuvos padėtis

Lietuvoje žlugus sovietinei santvarkai, tam tikra prasme pakito ir vertybių sąrangos, atverdamos gali-

Svečiuose pas Juliją Šalkauskienę (dabar jau mirusi) iš dešinės: Julius Šalkauskas (sūnus), Julija Šalkauskienė, Kazimieras Pabedinskas, Irena Polikaitienė ir dr. Vincas Rastenis (Lietuvos Ateitininkų federacijos vicepirm. ir LAF Sendraugių sąjungso pirmininkas).

mybes naujai raidai. Turbūt čia dar ilgesnį laiką pirmaus meterialinės vertybės, nes pastangos patenkinti savo gyvybinius poreikius, t.y. garantuoti savo egzistenciją, visuomet yra pirmoje vietoje. Reikėtų tik suprasti, jog materialinės gerovės pasiekimas, nepabrėžus asmenį įpareigojančių vertybių, yra sunkiai įsivaizduojamas.

Dabar aiškiai pašliję socialiniai santykiai, tartum įprastų taisyklių nesilaikymas neturėtų būti suprastas kaip apskritai žmonių moralės smukimas. Man regis, tai, kas dedasi Lietuvoje, yra būdingas pavyzdys to, ką amerikietis sociologas R. K. Mertonas, (remdamasis prancūzų sociologo Durkheimo anomijos kategorija) aprašė kaip nukrypstančią laikyseną. Pagrindinė jo mintis — nuo pripažintų visuomenės normų labiau nukrypstama tada, kai kultūros teikiamų tikslų įgyvendinimui socialinėje sandaroje neatsiranda atitinkamų būdų ir priemonių, arba didelė visuomenės dalis neturi galimybės šiomis priemonėmis naudotis.

Vadinasi, jeigu materialinę gerovę visuomenė laiko pagrindiniu tikslu ir jeigu visos žmogaus galios jai pajungtos, tai savaime bus ieškoma veiksmingiausių priemonių šiam tikslui pasiekti, nepaisant to, ar pasirinktos priemonės teisėtos, ar ne. Tad anomijos kategorija — kai socialinės sandaros teikiamos galimybes neleidžia tinkamai pasiekti norimų tikslų— paaikina socialinius ir kultūrinius žmonių santykius. Betgi šie santykiai nieko nepasako apie moralines individų nuostatas. Todėl yra visai bergždžia aimanuoti dėl moralės stokos visuomenėje, kol nepakis struktūros.

Lietuvoje Bažnyčia ir religija buvo prievarta išstumtos iš viešojo gyvenimo. Bažnyčios veikla buvo suvaržyta ir labai kontroliuojama. Tikėjimas galėjo būti praktikuojamas tik uždaruose būreliuose ar pogrindyje. Taigi čia sekuliarizacijos vyksmas turbūt bus toliau pažengęs negu Vakarų visuomenėse. Neatlikus didesnių tyrimų, negalima pasakyti, ar šis prievartinis vyksmas nebuvo didesnio nukrikščionėjimo priežastis. (Tyrimai, pvz., Rytų Vokietijoje, rodo, kad nebūtinai, nors ten bažnyčių padėtis turbūt buvo kur kas geresnė negu Lietuvoje.)

Nusikračius prievartos, Lietuvoje matyti tam tikras religinių praktikų renesansas. Ar tai jau yra tikras religinis atgimimas, taip pat negalima pasakyti. Gal tai tik visuomenės pokyčių, kurie su tikėjimu neturi nieko bendro, padarinys. Dabar jau girdėti nusiskundimų, kad bažnyčios vėl mažiau lankomos.

Iš tikrųjų ir pas mus yra dalis žmonių, kurie nors mažai paiso atskirų tikėjimo tiesų, bet iš esmės laikosi pagrindinės krikščioniškos tradicijos įsitikinimo, jog šio pasaulio prasmė suvokiama tik pripažįstant, kad yra antgamtinė Tvarka. Ir tikintiesiems, ir mažiau tikintiems Bažnyčia turi rasti šiuolaikiškas išraiškos formas. Kad Bažnyčia ne visur tai geba, rodo ir tikėjimo apraiškos šalia tradicinių bažnyčių, naujų tikėjimo sąjūdžių, įvairių sektų dygimas. Bet ir astrologijos, aiškiaregių ir įvairiausių magiškų ritualų paplitimas liudija, kad esama nepatenkintų religinių poreikių.

Kartais pasigirstantis reikalavimas uždrausti

tokių neįprastų sąjūdžių ar grupių veiklą yra nesusipratimas. Valstybinės religijos laikai daugiau negrįš. Daugialypumo sąlygomis reikia su tokiais reiškiniais pajėgti konkuruoti. Bažnyčia po II Vatikano susirinko atsivėrė moderniajam pasauliui ir nurodė kelią, kaip galima tai padaryti. Bažnyčiai čia gresia tam tikras skilimo pavojus. Pirma, aktyviai reiškiasi griežčiausi reformų šalininkai, kurie nekantriai reikalauja vis didesnių pakeitimų, kita vertus, — senos tradicijos atstovai, kiekvieną naujovę laikantys dieviškos tvarkos pažeidimu. Iš tikrųjų ir vieni, ir kiti turi teisę savo tikėjimą išpažinti tokia forma, kuri jiems atrodo gera, tačiau žvilgsnis turėtų būti kreipiamas į ateitį. Užsidarymas, atgyvenusių formų laikymasis, nekreipimas dėmesio į žmonių poreikių ir sąmonės pakitimus neturi ateities. Matydami tokią moderniųjų visuomenių ir Lietuvos padėtį, klausiame, kaip turėtų laikytis ateitininkai.

XII Ateitininkų kongrese Vilniuje susitiko ateitininkai iš užsienio. Iš kairės: Birutė Bublienė, Juozas Polikaitis, buvę Ateitininkų federacijos vadai — dr. Justinas Pikūnas ir dr. Petras Kisielius, dr. Vytautas Vygantas.

1. Žvelgėme į tikėjimo reikalus gana žemišku žvilgsniu. Tačiau visuomenės mokslų svarstymai, kokia galėtų būti Bažnyčios ir religijos ateitis, gali suteikti tiktai dalines bei laikinas įžvalgas. Vis didėjantis politinis ir kultūrinis pesimizmas gali atverti ir tradicinio religingumo pasireiškimo galimybes, o gali atvesti ir prie naujų religingumo formų, kurios atitiktų šią dvasinę būseną. Svarbu būti atviriems įvairiomis galimybėms.

Kalbant apie visuomenės plėtotę, gali susidaryti klaidingas įvaizdis, jog tai esąs kažkoks savaimingas vyksmas, kuris paklūsta tam tikriems gamtos dėsniams ir kurio krypčiai negalima daryti įtakos. Iš tikrųjų visuomenę sudarome mes patys ir nuo mūsų pačių priklauso, kokia linkme ji plėtosis. Žmonės yra taip pat ir vertybių kūrėjai. Todėl, nepaisydami visų pranašavimų, kad ir kokie neigiami jie būtų, jeigu mes manome, kad turime užčiuopę nors truputį tikėjimo tiesos, privalome tą tiesą liudyti, nesvarbu, kokią sėkmę tokiai laikysenai vienas ar kitas išpranašauja. Ir jeigu mes manome žiną, kokius įsipareigojimus politinėje ar visuomeninėje srityje mūsų religinis užsiangažavimas turėtų lemti, tai vykdykime tuos įsipareigojimus nesvyruodami ir nespėliodami, kas tuo bus pasiekta, kas ne.

2.Matydami vertybių daugialypumą modernioje visuomenėje, neturėtume to painioti su lygiavertiškumu. Pripažinti visiems teisę atstovauti savoms vertybėms — nereiškia visas jas laikyti vienodai geromis ar siektinomis. Kiekvienas žmogus ir kiekviena visuomenė pripažįsta aukščiausias vertybes, kurių nereikia grįsti kitomis vertybėmis. Mes teigiame, jog šalia socialinių, žmogaus sukurtų vertybių yra mums ir Dievo apreikštos tiesos, t.y. vertybės, kurios rodo transcendentinius tikslus. Ištikimybė Dievo apreikštai tiesai ir sudaro ateitininkų pasireiškimo versmę ir atsparos tašką, leisdama jiems kritiškai vertinti tikrovę ir pasirinkti atitinkamas priemones.

3.Norint sekuliarizuotoje visuomenėje vykdyti krikščionišką apaštalavimą, kaip jau Juozas Girnius anuomet teisingai pasakė, reikia konkrečiai įsipareigoti būti kultūriškai aktyviems. Tik taip „ir savarankiškos kultūros amžiai gali būti iš esmės

krikščioniški, jei tik juos gaivins krikščioniška dvasia". Sekuliarizacija nebūtinai turi reikšti ir dechristianizaciją (mukrikščionėjimą). Taigi turime išeiti į pliuralistinį pasaulį ne neigdami kitus, bet su savo pasiūla — viena tarp daugelio. Kadangi pasaulietinėse srityse neturime jokios specialios pirmenybės, palyginti su kitaip tikinčiais arnet visai netikinčiais, mūsų įtaka priklausys nuo mūsų kultūrinių išgalių. Vadinasi, pirmiausia turime tapti kultūriškai stiprūs, kad galėtume sėkmingai siekti užsibrėžtų tikslų.

4.Vadovaujantis Dievo apreikšta tiesa, lengvai gali kilti pagunda bandyti remtis morale ir politinėje bei visuomeninėje srityje. Čia reikia didelio apdairumo ir atsargumo, nes gresia pavojus savo siekimus ir interesus laikyti moraliai aukštesniais, geresniais už kitų ir tuo paprastą nuomonių skirtumą paversti kova tarp gėrio ir blogio. Nors visi politiniai klausimai turi ir moralinį metmenį, jie nėra išsprendžiami vien moralinėmis pastangomis. Problemos visuomet yra sudėtingos, jose susikerta daugybė vertybių, ir dažniausiai negalima vienareikšmiškai pasakyti, kad kaip tik tos vienos vertybės įgyvendinimas yra vienintelis teisingas sprendimas. Dažnai sudaromas įspūdis, jog tam tikru moraliniu principu pagrįstas tik vienas galimas atsakymas yra klaidingas. Politinė diskusija tik tada prasminga, kai kalbama ne apie tai, kurio pasaulėžiūra geresnė, bet apie tai, kaip suderinti viena kitai prieštaraujančias siekiamo tikslo vertybes. Politikos etikai prieštarauja bandymas politines strategijas be reikalo ir nepagrįstai paversti tikėjimo, sąžinės dalykų. Jeigu politiniai priešininkai pradeda remtis savo sąžine, tai čia baigiasi politika, t.y. galimybė išspręsti priešiškumus bendru sutarimu, nes politikos esmė yra kartu sugyventi, nepaisant skirtingų nuomonių.

5.Vadovaujantis Dievo apreikšta tiesa, lengvai gali kilti pagunda laikyti visas kitokias pasaulėžiūros nuostatus klaidingomis, o tokių pasaulėžiūrų atstovus — savo priešais, kuriems turi būti taikomos aiškios, griežtos priemonės, t.y. pasmerkimas. Tačiau toks dovydaitiškas principingumas, sustabarėjimas, bekompromisiškumas vargu ar šiuo metu praktikuotinas. Antanas Sužiedėlis atkreipė ateitininkų dėmesį į pavojų, jog nuolatinis principų pabrėžimas mums gali būti tik tribūna, iš kurios patogu piktintis pasaulio blogybėmis. Ir kuo labiau mes nuo tų blogybių atsiribojame, tuo daugiau prarandame bet kokią įtaką savo pačių aplinkai. Panašiai galvojo ir Juozas Girnius teigdamas: „Beatodaririnis kovingumas, užkertąs kelią į žmones, yra iš esmės svetimas idėjinei kovai, kurioje kaip tik svarbu žmones pasiekti". Nepakanka vien išpažinti principus, tai jau būtų kataliko-davatkos tipas, kurio ateitininkai pagrįstai kratosi. Manyti, kad vien išpažindamas principą pasidarai „geresnis" už kitus, yra nesusipratimas. Todėl ir ateitininkai savaime nėra geresni krikščionys už kitus, bet jie yra pasiryžę tokie tapti. Tik dirbdami meilės darbus, mes atskleisime moderniam pasauliui savo religijos grožį ir galią (Maceina).

6.Ateitininkas gal daugiau nei kitiems gresia pavojus šauktis vienybės, reikalauti vienos doktrinos, kuriai turėtų visi atstovauti. Ateitininkų vienybė yra iš esmės tik katalikų vienybė, reikalaujanti priklausyti Bažnyčiai ir išpažinti jos tikėjimą. Daugiau reikalauti iš pasauliečių nereikia. Pasaulietinėse srityse katalikai yra laisvi skirtis. Jau Stasys Šalkauskis teigė: „Jei kiekvienas katalikas ir privalo išpažinti dogminį Bažnyčios mokslą, tai vis dėlto nėra vienos katalikiškos pasaulėžiūros, oficialiai ir pilnai suformuotos ir katalikams privalomos išpažinti". Taigi ateitininkams neprivaloma burtis ir tik į vieną partiją.

Tad pakantos reikalavimas, dialogo reikalingumas taikytinas ir bendraujant su „savaisiais". Ne minčių ir nuomonių įvairovė veda prie nepageidautino susiskaldymo, bet jų suabsoliutinimas, alternatyvų nepripažinimas, tarpusavio santykių nekultūringumas. Tiesa, vienybė yra tam tikra vertybė. Visi turbūt prisimename beržinės šluotos įvaizdį: jos atskiras šakeles galima lengvai sulaužyti, o surištų į pluoštą visumos žmogaus jėga neįveikia. Sakoma: vienybė-galybė. Tačiau šluotos įvaizdis mums atskleidžia ir kitą medalio pusę. Šluotoje atskiros rykštelės yra surištos, t.y. virvutės jėga veržiamos. Tačiau negali būti jokios prievarta išreikalautos vienybės. Kur tokie prievartiniai metodai nuveda, rodo inkvizicijos laikai. Tai matėme ir sovietmečiu.

7.Nors iš to, kas iki šiol pasakyta, jau turėtų būti aišku, bet vis dėlto dar norėtųsi pabrėžti, jog ateitininkams vienodai svarbūs yra visi penki principai, t.y. ateitininkai jokiu būdu nesusiaurintini vien tik į religijos broliją ar seseriją, t.y. siekimą „pamaldžius sutelkti kolektyvinei religinei praktikai. Ateitininkai savo krikščionišką nusistatymą siekia paversti gyvenimo jėga ir jį liudyti visuose laiko rūpesčiuose" (J. Girnius). Pasilikdami tik savo pamaldžiuose rateliuose, ateitininkai visuomenės neatnaujins. O tuo atveju Katalikų Bažnyčiai Lietuvoje gresia pavojus tapti sekta, t.y. maža, jokios įtakos neturinčia žmonių grupe.

Socialinis bažnyčios mokslas

Savo visuomeninę veiklą ateitininkams tiktų grįsti socialiniu Bažnyčios mokslu. Tačiau Evangelijoje nerasime tiesioginių nurodymų, kaip politinėmis priemonėmis kurti „krikščionišką" ūkinę ir visuomeninę tvarką. Todėl savo socialiniame moksle Bažnyčia išplėtojo tik kai kuriuos tokios tvarkos principus. Jie yra suderinami su tikėjimo tiesomis, taip pat neprieštarauja ir bendriems proto dėsniams. Tad šis Bažnyčios mokslas kreipiasi ne vien į tikinčiuosius, bet ir į visus geros valios žmones.

Socialinio Bažnyčios mokslo uždavinys yra krikščioniškų žmogaus ir visuomenės sampratų tiesas ir vertybes sutelkti, išryškinti ir panaudoti socialinių klausimų sprendimui. O krikščioniška žmogaus samprata remiasi pažiūra, kad žmogus, būdamas asmuo, yra Dievo sukurtas pagal savo paveikslą, kad jis pašauktas gyventi su Dievu, kad jis šiame pasaulyje turi tam tikrą Kūrėjo jam duotą uždavinį (žr. Gaudium et spes). Bažnyčios uždavinys — rūpintis, kad visos visuomeninio gyvenimo sritys būtų tvarkomos atsižvelgiant į žmogaus, kaip Dievo paveikslo, orumą.

Socialinis Bažnyčios mokslas nesudaro vienos baigtos, uždaros, visais laikais galiojančios sistemos. Jis išsirutuliojo laipsniškai, kisdamas ir keisdamas akcentus, pasipildydamas. Konkrečius jo dėsnius galime suprasti tik gerai žinodami istorines aplinkybės. Tačiau jie iš esmės nepraranda savo galiojimo.

Bažnyčios domėjimasis socialiniais klausimais neprasideda XIX a., iškilus drabininkų problemai. Jau nuo pat savo pradžios Bažnyčia rūpinasi socialinės tvarkos dora, vargšais, kalba turto, vergų, ūkio, nuosavybės, karo ir taikos klausimais. Labdaros veikla pasižymėję ordinai, ligoninės, prieglaudos vargšams ir politiniams pabėgėliams paplito tais laikais, kai dar nebuvo jokios socialinės valstybės ir jos sukurtų rūpybos įstaigų. Ir pagaliau XIX a. socialiniai klausimai nebuvo išspręsti revoliucijos būdu, kaip reikalavo Marksas, bet reformų būdu — prie jų daug prisidėjo ir Bažnyčia.

Tačiau ryškesnė socialinio Bažnyčios mokslo pradžia siejama su popiežiaus Leono XIII enciklika „Rerum novarum" (1891), kurioje buvo sakoma, jog yra reikalinga socialinė valstybės politika, keliami darbininkų ir darbdavių sambūrių užtikrinimo bei privačios nuosavybės socialinės atsakomybės klausimai.

Pijaus XI enciklika „Quardragesimo anno" (1931) reikalavo geresnio darbininkų įtraukimo į ūkinį gyvenimą, kritikavo centristinės tendencijas ir monopolių susidarymą.

Jono XXIII enciklika „Mater or Magistra" (1961) pabrėžė privačios iniciatyvos ūkio srityje pirmumą ir nubrėžė tarptautinę socialinio klausimo dimensiją. To paties popiežiaus enciklika „Populorum Progressio" (1967) nustatė besivystančių kraštų pažangos sąlygas ir parėmė tarptautinį solidarumą.

Pauliaus VI apaštališkame laiške „Octagesima advenieniens" (1971) atkreiptas dėmesys į naują socialinį klausimą — vargšų padėti pertekliaus visuomenėje. Taip pat nurodomos ir ūkio augimo ribos, tema, kuri Jono Pauliaus II enciklikoje „Redemptor hominis" (1979) gvildenama nuodugniau.

Jono Pauliaus II enciklika „Labor exercens" (1981) žymėjo perėjimą nuo seno prie naujojo darbininkų klausimo. Joje naujai įvertinamas darbas, kaip dalyvavimas kūrėjo veikloje, iškeliamas darbo žmogaus asmens orumas ir jo teisė į darbą, uždarbį ir sambūrius.

Enciklika „Solicitudo rei socialis" (1988) vėl kalba apie besivystančių kraštų problemą, atsižvelgdama į darbą ir solidarumą. Čia bene pirmą kartą taip išsamiai įvertinamas ir dardavių darbas bei iniciatyva.

Šalia paminėtų enciklikų bene visi pastarųjų laikų popiežiai tam tikromis progomis pasakytose kalbose, o vyskupai ganytojiškuose laiškuose yra kalbėję ir rašę socialiniais klausimais. Visa tai sudaro tarsi krikščioniškos socialinės politikos rėmus.

Jeigu mes norime savo politinę veiklą grįsti Bažnyčios mokslu, gali kilti klausimas, kokia teise Bažnyčia gali remtis kišdamasi į pasaulietinius reikalus ir kiek tikintiesiems tokie nurodymai yra privalomi.

Pagrindinis Bažnyčios uždavinys, be abejo, yra skelbti Evangeliją. Tačiau šio savo uždavinio Bažnyčia negali tinkamai atlikti, jeigu ji, sakykim, yra totalitarinės valstybės visokeriopai varžoma. Todėl jai negali būti vis tiek, kokia krašto politinė santvarka. Evangelijos skleidimą gali apsunkinti ir ūkinė padėtis. Nors pačiam išganymui ji neturi jokios įtakos, bet išorinės aplinkybės arba gali atitraukti žmones nuo tikėjimo, arba gali palengvinti jo skleidimą. Žmonėms, kurie miršta badu, nepakanka vien skelbti Linksmą naujieną arba kad jie susilauks atpildo amžinajame gyvenime. Dievo ir artimo meilė yra neatskiriamos. Tikėjimas be gerų darbų yra miręs. Žmogus sudaro sielos ir kūno vienovę. Bažnyčia negali šios vienovės atskirti ir tesirūpinti vien siela. Gerinti vargšų padėtį kaip tik ir yra krikščionių uždavinys politinėje ir socialinėje srityje.

Tikėjimo, vilties ir meilės negalima kaip nors visuomeniškai suinstitutinti ir krikščioniškoje val-

stybėje. Jie yra išgyvenami tik asmeninėje plotmėje. Ši plotmė ir yra Bažnyčios pasireiškimo laukas, o jai svarbu vesti prie Dievo žmonių širdis. Kadangi Bažnyčios skelbiamas Dievo žodis ir iš jo išplaukiantis dorovinis elgesys yra pirmiausia žmogaus asmens reikalas, todėl jų negalima išreikalauti visuomenine prievarta, pvz., politiniais sprendimais arba pasitelkus teisines sąrangas. Kita vertus, ne Bažnyčios reikalas ir ginti bet kokį visuomeninį status quo arba dogmatiškai pagrįsti revoliucinius vyksmus.

Bažnyčia teisėtai gali ir yra įpareigota kritiškai ir konstruktyviai pasisakyti pagrindiniais ūkio ir visuomeninės tvarkos klausimais, dogmatiškai neįpareigodama tikinčiųjų kokiam konkrečiam tvarkos modeliui. Tiek popiežių enciklikos ir kalbos, tiek vyskupų ganytojiški laiškai tėra orientacijos rėmai, nurodantys ieškomų sprendimų kryptį. Daryti atskirų problemų sprendimus ir įgyvendinti konkrečias programas Bažnyčia palieka pasauliečiams ir jų išminčiai.

Nei atskiri mokslininkai, nei atskiros religinės organizacijos, nei atskiri vyskupai ar kunigai neatstovauja socialiniam Bažnyčios mokslui apskritai. Nei ūkiniai, nei politiniai klausimai negali būti iškeliami į tikėjimo dogmos rangą. Ypač po II Vatikano susirinkimo ir Bažnyčios hierarchija pripažįsta savarankišką ir atsakingą pasauliečių veiklą visuomeninėje ir politinėje srityje. Ji pripažįsta kultūros ir ypač mokslo savarankiškumą. Ji nori, kad valstybė liktų pasaulietiška ir nebandytų prievarta politinėmis priemonėmis vesti žmonių į išganymą. Bažnyčia nesiekia valstybės subažnytinimo, bet ji nori kartu su kitomis visuomenės jėgomis prisidėti prie žmoniškos visuomenės kūrimo.

Baigiamosios pastabos

Krikščionys turi teisę valstybėje reikštis ne vien asmeninėje, bet ir visuomeninėje srityje. Nors krikščionys daugialypėje visuomenėje neturi monopolinės padėties nei teisine, nei faktine prasme, jie turi, kaip ir kiekviena kita grupė, teisę savo tikėjimą viešai išpažinti ir atitinkamai daryti įtaką savo aplinkai, visuomenei, kultūrai, politikai. Krikščionys visų pirma turi teisę reikalauti, kad tikėjimo dalykai nebūtų išskiriami iš vaikų socializacijos proceso, auklėjimo ir mokymo. Klaidinga būtų atsiklaupus maldauti, kad „kažkas" tokias teises suteiktų. Jas reikia pasiimti. Kaip tai pavyks, priklausys nuo to, kokią politinę jėgą visuomenėje sudarys savo gyvenimą tikėjimu grindžiantys žmonės.

Liono dominikonų provinciolas Lintafas teigė, kad „moralės dėsnių pagrindimui Dievas nėra būtinai reikalingas. Moralė nėra Bažnyčios nuosavybė. Sakyti (kaip dar Dostojevskis yra rašęs), jog jei Dievo nėra, viskas galima, reikštų žmogaus moralės idėjų skurdumą."

Jeigu taip yra, galime teigti: moralės monopolio neturi nei ateitininkai, nei katalikai, nei Bažnyčia, nei apskritai krikščionys ir visi tikintieji. Taigi tiek tikintieji, tiek netikintieji yra pašaukti kartu kovoti dėl žmogaus orumo, tiesos, laisvės, teisingumo ir solidarumo. Visų pasaulėžiūrų žmonės turėtų drauge naujai atskleisti apreikštų tiesų universalumą ir bandyti jas įgyvendinti (plg. Gaudium et spes, 21).

Ateitininkų reiškimasis visuomet bus prieštaringas ir jo sėkmė neužtikrinta. Ateitininkai turi būti pasauliui ir jo problemoms atviri, gyvenamieji laikai turi būti jų laikai. Kartu jie turi būti kitokie, vadovautis kitais principais, klausyti kito mokytojo. Ateitininkams nieko nepadės nei viltingas žvalgymasis į praeitį, nei tariamų priešų ieškojimas, gyvenamojo laiko sunkumų išvardijimas, jeigu jiems nebus svarbu tai, kas buvo svarbu pirmiesiems ateitininkams.

Stasys Šalkauskis 1930 m., pradėdamas III ateitininkų kongresą, iškėlė klausimą, ką gi mes matome visuomeniniame mūsų gyvenime šiuo metu, ir štai kaip į jį atsakė: „Vienu žodžiu tariant — didelį chaosą. Stoka moralinių ir legalinių autoritetų, teisėtai laimėtų visuomeniniame gyvenime, visuomeninės vienybės suirimas, tvirtų visuomeninių principų bei pažiūrų sunykimas, asmens laisvės ir šiaip jau prigimtųjų teisių negerbimas, visuomeninių idealų paniekinimas, kitaip tariant, — praktinis visuomeninis nihilizmas ir skepticizmas yra užvaldęs mūsų gyvenimą plačiai ir giliai". Šie žodžiai gal ne mažiau tinka aprašyti ir šiandieninei padėčiai Lietuvoje. Taigi problemos nedaug pakitusios, bet kadangi ateina vis naujų žmonių, darbą reikia pradėti vis iš naujo. Turime vis naujai ryžtis, grįždami prie ateitininkų steigėjų dvasios, prie tos kibirkšties, kuri juos uždegė, labiau pasitikėdami savo jėgomis ir Apvaizdos parama, kuri ateičiai galiūnus gamina, vesdama juos kartais ir stebuklingais keliais.

KŪRĖJO ATSAKOMYBĖ VISUOMENEI

Jonas Mikelinskas

Nežinau kodėl, bet ėmęs rimčiau galvoti apie man pasiūlytą paskaitos temą „Kūrėjo atsakomybė visuomenei", prisiminiau garsaus belgų dramaturgo Moriso Maeterlinsko posakį, pacituotą James Joyce'o (Džeimso Džoiso) romane „Ulysas". Štai jis, tasai posakis: „Jeigu Sokratas atvers savo duris, jis ras išminčių, sėdintį ant jo buto slenksčio. Jeigu šį vakarą Judas išeis iš namų, tai jo paties žingsniai jį nuves pas Judą".

Žodžiu, darbas, veiksmas ir jų rezultatas glaudžiausiai susiję su tuo žmogum, darbininku, kuris to darbo imasi, kuris veikia.

Ar visuomet?

Prieš atsakant į šį klausimą, reikėtų pagalvoti, o paskui kalbėti, bandyti įrodyti ar paneigti.

O dabar mums svarbu... Pasakiau mums ir prisiminiau garsųjį amerikiečių rašytojo Marko Tvano posakį: „Spaudos puslapiuose vadintis „mes" turi teisę tik prezidentai, redaktoriai ir sergantysis soliteriu".

Taip maga dar pridėti ketvirtą kategoriją žmonių — ir dar turi teisę homo sovieticus, kadangi jis ne tik serga idėjiniu soliteriu, bet ir diktuoja savo valią tiek prezidentui, tiek ir redaktoriui.

Nepretenduodamas nei į Sokrato, nei į Judo, nei į prezidento ar redaktoriaus teises, noriu šią savo paskaitą pradėti nuo to, kad Kūrėjas ir Visuomenė yra tas pats Kūnas ir Siela, tik nevienodai subrendę bei įsisąmoninę savo vaidmenį, nevienodai pačios prigimties apdovanoti jį, tą vaidmenį, atlikti. Pirmoji ir svarbiausia sąlyga yra gerai pažinti tą visuomenę, gerbti ją, mylėti ir, jeigu ji serga, nustatyti jos ligos diagnozę.

Bet čia jau prasideda teoretizavimas, o jis niekur kitur neveda, tik prie painiavos, o mano temai reikia paprastų ir visiems suprantamų formuluočių.

Prieš pradėdamas analizuoti šią temą, turiu pasakyti, kad ji tokia plati, jog neišvengiamai tenka apsiriboti. Todėl aš daugiau šnekėsiu ne apie Kūrėjo apskritai, bet apie rašytojo atsakomybę visuomenei.

Pirmiausia, atrodo, tektų kelti klausimą apie paties kūrėjo, kaip visuomenės atstovo, atsakomybę už patį save, už savo žodžius, savo veiksmus. Juk jo apsisprendimas tarnauti tai visuomenei, kurioje gyvena, turi ne tik lemiamą reikšmę, bet ir privalo remtis tos visuomenės nuodugniu pažinimu.

Taigi kokiai visuomenei jis, kūrėjas, turi būti atsakingas? Ar tai, kuri su pavydėtina vienybe išsprūdo iš agonizuojančios Imperijos glėbio ir pasiskelbė esanti laisva ir nepriklausoma? Ar tai, kuri, porai metų praslinkus, pasigedo stiprios rankos, naftos ir šilumos?

Juo labiau tai kaltina, kad ta visuomenė jau nebe ta, kokia buvo prieš daugelį metų, kada ir jos, ateitininkijos, jėgos buvo ne tik neišblaškytos po visą pasaulį, bet ir paženklintos brandžia mintimi. Kada ji buvo didžiai gerbiama, nors ir ne visiškai laisva — turiu galvoje ateitininkų padėtį gimnazijoje, — kada ji buvo įtakinga mūsų aukštosiose mokyklose ir kariuomenėje... kada jos šūkis „Visa atnaujinti Kristuje" nebuvo balsas — kaip šiandien šaukiantis tyruose.

Ką mes matome ir turime Lietuvoje šiandien? Trumpai drūtai šnekant, mes turime tokią visuo-

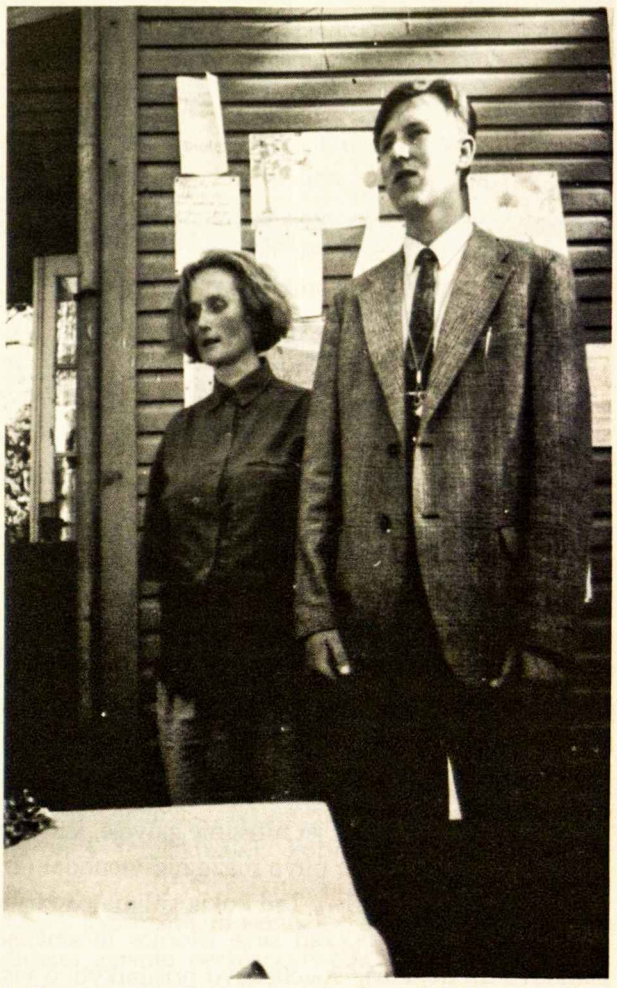

JAS stovykloje Berčiūnuose dr. Danutė ir komendantas Julius.Nuotr. B. Bublienės

menę, tokią Lietuvą, kurios dabar daugelis net ir šviesių galvų gėdinasi. Aš jau nešneku apie tą nusivylimų ir pykčių bangą, kuri užplūdo ne vieną taurų žmogų — net iš Aukščiausiosios Tarybos narių — tuoj po 1992 metų rudenį įvykusių rinkimų į Seimą, aš nelaikau galvoje žodžių tų neatsakingų bulvarinių laikraščių, kurie sau leido pirmuosiuose puslapiuose rėkti: „Čia Lietuva, čia durniais lyja", bet aš šiandien su dideliu apgailestavimu esu priverstas pacituoti žinomo mūsų filosofo, valstybinės premijos laureato Arvydo Šliogerio mintį. Štai ji: „Žinoma, galėčiau suokti apie kilnų darbą Lietuvos labui, Tautos ateičiai ir gerovei. Bet visa tai būtų melas. Sakysiu atvirai; nūdienos Lietuva bjauri. Prisipažinsiu, kad aš, kaip ir V. Kukulas, nebemyliu lietuvių tautos. Paprasčiausiai dėl to, kad jos nėra. Be to, mane pernelyg dažnai kankina mintis, kad Lietuva nebeturi jokios ateities, nei geros, nei blogos. Kas pats nėra joks, tas neturi ir jokio istorinio laiko. Tai, kas pas mus vyksta dabar, tyliai esu pavadinęs Lietuvos agonija" („Literatūra ir menas", 1994-06-25, Nr. 26).

Rūsčiai, žiauriai pasakyta. Bet ar teisingai? Jeigu nebūtų šiuose piktuose žodžiuose nė krislo teisybės, nevertėtų jų nei cituoti, nei juolab su jais diskutuoti.

Taip, mūsų visuomenė, mūsų tauta yra nebe ta, kokia ji buvo tarpukario metu. Ji nusiaubta, degradavusi, dezorientuota. Didele dalimi ji paversta homo sovieticus visuomene, kurios bene būdingiausias bruožas nebe „monstrualus pavydas ir servilizmas", kaip kadaise lietuvių tautai priskyrė didysis jos mokytojas ir auklėtojas Stays Šalkauskis, bet apatija, iniciatyvos stoka, nuovargis (o nuvargstama daugiausia ne tiek nuo sunkaus, nepakeliamo darbo, kiek nuo nepakeliamų minčių, klausimų be atsakymo, nuolatinės baimės). Kai kas sako, kad būdingiausias nūdienos lietuvio charakterio bruožas yra prisitaikėliškumas. Kadangi toks sakymas nėra be pagrindo, verta kiek prie jo apsistoti ir pamėginti jį motyvuoti, nurodyti jo priežastis. O pagrindinė priežastis nesunkiai atskleidžiama tuo atžvilgiu, kad lietuviai daugelį šimtmečių, kol laikėsi savo tėvų ir protėvių tikėjimo, buvo nuolatinė kaimynų agresijos auka. Juos puolė ir kryžiuočiai, ir kalavijuočiai, ir gudai, ir lenkai, ir rusai, ir kas tik norėjo ir jėgos turėjo. Tad nesunku įsivaizduoti ir kiek kraujo lietuviai neteko. Ypač jei turėsime galvoje, kad dar XIII a. lietuvių ir lenkų buvo maždaug vienodai (žr. Pašutos Lietuvos istoriją). Tad kokią galima padaryti išvadą? Ogi tik tokią, kad šioje istorijos mėsmalėje išlikdavo tik tie, kurie sugebėdavo prisitaikyti, o visi kiti nueidavo nuo arenos. Ir, suprantama, daugiausia nukentėjo vyrai. Kadangi sugebėjimas prisitaikyti yra būdingesnis moterims, tai amžių eigoje lietuvių tauta gana sparčiai moteriškėjo. Argi galėjo būti kitaip, kai turima reikalo su paveldimumu? Ir ypač tai jaučiama Lietuvoje dabar, kai sovietų okupacijos metu irgi daugiausia buvo iššudyta ir nukankinta vyrų. Ir tų, kurie buvo drąsiausi, energingiausi, savarankiškiausi, sumaniausi. Štai kodėl dabar daugelyje veiklos sričių — žemdirbystėje, pedagogikoje, medicinoje — dominuoja moterys. Štai kodėl nesant lyčių pusiausvyros visuomenės degradavimas nemažėja ir Nepriklausomybės sąlygomis.

Konstatuodamas dabartinės Lietuvos visuomenės moteriškėjimą, aš jokiu būdu nenoriu teigti, kad moteris yra blogesnė už vyrą — anaiptol, daugeliu atžvilgių ji yra geresnė, net ir drąsesnė už vyrą — aš tik noriu pabrėžti, kad tarp vyrų ir moterų atliekamų funkcijų visuomenėje turi būti pusiausvyra, antraip ta visuomenė lyg nelygiai pakrautas laivas pakryps į vieną pusę, ir jis, tas laivas, negalės ramiai ir saugiai plaukti per amžių okeaną.

O dabar ši mūsų visuomenė panaši ne tiek į nelygiai pakrautą laivą, kiek į nuvarytą kuiną, kuris ne tiek gaivinamas, kiek dar sparčiau marinamas negailestingos kritikos botagų kirčiais bei gobšumo, sekso, smurto injekcijomis, pasiekiančiomis mus iš Vakarų demokratijos šalių.

Apie dabartinę padėtį — tiek socialinę, tiek ir moralinę — bene geriausiai liudija australietės lietuvės Gailos Muciniekaitės, kuri Lietuvoje kartu su Danute Baltutyte ir Tania Migaliova organizavo Vilniuje Negalios informacijos ir konsultavimo biurą, žodžiai: „Australijoje šeima — šventas dalykas, o čia niekas nerodo pirštu į tokius, kurie vos ne atvirai turi nevedybinių ryšių" („Gimtasis kraštas", 1994-06-30-0706).

Ir tai vyksta Lietuvoje, pavadintoje dėl savo skaistaus veido Marijos Žeme.

Ką tokioje situacijoje, tokioje visuomenėje turi daryti Kūrėjas, šiuo atžvilgiu rašytojas? Tai pirmiausia, žinoma, priklausys nuo jo paties, nuo to, kaip jis sugebės suvokti, suprasti ir įvertinti tą visuomenę ir jausti už ją atsakomybę. Suprantama, rašytojas negali ir neturi būti toks naivus, kad būtų šventai įsitikinęs, jog kaip tik jo knygos, jo mintys, jo jausmai išgydys žmones nuo visų dvasinių, moralinių bei socialinių ligų, tačiau jo pareiga ir tikslas sužadinti skaitytojų širdyse ir smegenyse nerimą troškulį geriau, prasmingiau gyventi.

Mokyti žmones, kaip jie turi gyventi? Moralizuoti juos? Kepti teigiamus herojus, kuriuos būtų gera, kilnu ir sveika sekti?

Bet visa tai juk jau buvo. Visa tai juk soc. rea-

lizmo, kuris nepateisino į jį sudėtų vilčių, funkcija. Tad ką jūs čia mums kišate susibankrutavusias estetines kategorijas ir teorijas! — pasakys ir pasako ne vienas skaitytojas. Mums reikia kai ko naujo, dar negirdėto, nepajusto, mes norime žinoti, kas dabar dedasi kultūringo pasaulio literatūroje, kuri, išsigydžiusi nuo modernizmo, tvirtai įžengė į postmodernizmo teritoriją. Mes norime žinoti ir apie tokią beletristiką kuri nebijo pažvelgti į tikrovę net nusikaltėlių, psichopatų, neurotikų, narkomanų akimis, nes tik tada ji sugebės atspindėti ir perteikti nūdienio žmogaus esmę, determinuojamą pasąmonės, praturtintos seniai nuėjusių nuo arenos žmonių kartų patyrimu.

Užteks senienų!

O jeigu viso to negalite mums pateikti, tai duokite mums daugiau sekso, smurto paveikslėlių.

Ką tai iš tikrųjų reiškia? Be abejo, nieko kito kaip pataikavimą masiniam skaitytojui, tai yra vidutinybei. Jeigu šitaip, tai vis tie svarbūs egzistenciniai klausimai, kurių meninio sprendimo laukia ne vienas išprusęs skaitytojas, pakibs ore ir nežinia kada vėl nusileis ant žemės.

Žodžiu, pats Kūrėjas yra sutrikęs, negailestingai plėšomas tarp dabarties, praeities ir ateities, kurios jis jau beveik nebežiūri pro reketo, korupcijos, didėjančio skurdo, smurto, chaoso, anarchijos ir absurdo autoriteto siautėjimą. Ir šitoje stichijoje nėra už ko įsitverti. Jokio autoriteto, jokio sektino pavyzdžio. O jeigu koks nors dar buvo, tai šitoje fantasmagorijoje jis pirmiausia tapo apjuodintas, apspjaudytas, sužlugdytas ir kaip autoritetas, ir kaip sektinas pavyzdys, ir kaip žmogus, ir kaip patriotas...

Kas gi nežino, kad žmonės nešė paskutines savo santaupas, atitraukdami kąsnį nuo savo burnos, kad tik Parlamentas, savi deputatai nebadautų, blaiviai valstybės reikalus spręstų. O kuo jiems buvo atsilyginta? Egoizmu! Gobšumu! Ir daugelis tautos išrinktų deputatų suklupo ties šita išbandymo riba.

Tai iš kur tas noras, tas įkvėpimas? Dideliems istoriniams darbams reikia ir didelių, istorinių žmonių. O jeigu jų nėra? O jeigu kasdienybė ir didelį paverčia mažu? Kas tada? Tada blėsta ir įkvėpimas.

Didesnės atramos rašytojas negalėjo ir negali tikėtis nei Lietuvoje, nei Europoje, nei pagaliau Amerikoje. Ir ne dėl to, kad jo tenai niekas nelauktų, nesuprastų, kad ten svetimi papročiai, svetimos tradicijos, svetimi protai, o daugiausia todėl, kad ir ten viešpatauja tai, ką turėjo galvoje poetas Jonas Aistis, sakydamas: „Bernardui Brazdžioniui reikėtų pamatyti Europą, tada jo poezijoje būtų dar daugiau liūdesio".

Stovyklautojai Berčiūnuose 1994 m. vasarą. Nuotr. B. Bublienės

Mes negalime nematyti ir nežinoti, kad dėl visų tų klaikių negerovių, sukrėtimų, ištikusių pasaulį ir Lietuvą per pastarąjį penkiasdešimtmetį, kaltas yra ne vien Marxas, Engelsas, Leninas, Stalinas, Mao ar Hitleris, su Mussoliniu, bet ir daugelis žmonių, apdovanotų Dievo dovana — kūrybine energija. Jeigu keturiasdešimtaisiais metais Salomėja Nėris susižavėjusi rašė: „Galingi Stalino pečiai išlaužė vartus į saulę..." arba Vytautas Montvila sukūrė himną Leninui: „Ateina genijai ir vėl išnyksta. Atėjo Leninas visiems laikams..", tai ne mažiau kalti ir tie Vakarų Europos intelektualai, kurie, nenorėdami ar nepajėgdami matyti aiškių spragų „darnioje" marksizmo leninizmo filosofinėje sistemoje, apžlibę nuo didelio geismo pertvarkyti pasaulį, ne tik sveikino Spalio revoliuciją, žavėjosi atsivėrusia nauja humanizmo era, naiviai suokė apie istorinę rusų demokratizmo misiją, bet ir šlovino kraugerį Staliną. O

vokiečių rašytojas Arnoldas Zweigas (Cveigas) tiesiog ekstazėje pareiškė: „Aš niekados nė akimirką neabejojau, kad Tarybų Sąjunga yra geriausia laisvės ir demokratijos gynėja". Netgi toks talentingas, savarankiškas, daugeliu atžvilgiu įžvalgus „teisybės apaštalas" kaip Romainas Rolland'as (Romenas Rolanas), kuris jau buvo susipažinęs su Tarybų Sąjunga ten apsilankydamas, 1935 metais liepos 30 dieną, rašydamas laišką Maksimui Gorkiui, visus tuos žmones, kurie kritiškai vertina TSRS gyvenimą ir pačią santvarką, vadina kretinais, o savo laišką užbaigia taip: „Nuostabu priklausyti, kaip Jūs, didžiajai tautai, kuri žengia žmonijos priešaky. Aš laimingas, kad galėjau ją pamatyti ir su ja bendrauti. Ir aš jau neturiu noro pasakyti; Nuncdimitis. Niekados man gyvenimas nebuvo toks brangus".

Deja, ir Arnoldas Zweigas, ir Rolland'as čia nebuvo vieni. Didesnę ar mažesnę duoklę Spalio revoliucijai, Tarybų Sąjungai, taip pat „genialiajam" Leninui bei „tautų vadui" Stalinui atidavė ištisa plejada „pažangiausių pasaulio protų", pretenduojančių į žmonijos sąžinę. Štai tik maža dalis šitų trubadūrų: M. Gorkis, T. Dreizeris, E. Hemingway (Hemingvėjus), A. Sinclairis (Sinkleris), P. Caldwellis (Koldvelis) B. Shaw (Šou), H. Welsas, A. Barbusse (Barbiusas), J. Becheris, B. Brechtas, H. ir T. Manai, L. Feuchtwangeris (Feuchtwangeris), A. Nexe (Neksė), K.S. Prichard (Pričard), D. Amado; M. R. Anandas, L. Aragonas ir daugelis daugelis kitų. O garsusis prancūzų poetas Polis Eliuard'as (Eliuras) viename eilėraštyje išliaupsino net Stalino smegenis, pavadinęs juos „Meilės smegenimis" („Cerveau de l'amour"). Nedaug jam nusileido ir Lionas Foichtwangeris, apsilankęs Tarybų Sąjungoje netgi garsiųjų teismų metu ir viename jų net dalyvavęs, nesugebėjo pamatyti tai, ką privalėjo pamatyti. Iš visų tų Tarybų Sąjungos gerbėjų bei Stalino liaupsintojų tik vienas Andrė Gide (Žide) suprato, kas iš tikrųjų dedasi toje išgarsintoje viso pasaulio dirbančiųjų tėvynėje.

Hitlerį liaupsino norvegas Knutas Hamsunas. Bernardas Shaw garbino tiek Hitlerį, tiek Staliną.

Su širdgėla tenka konstatuoti, kad, nepagarbinęs Stalino, neiškentė ir Vincas Mykolaitis-Putinas.

Ar šių dienų Kūrėjas visa tai turi užmiršti?

Bet visa tai juk istorija. Ir jau Hegelis žinojo. kad istorija mus moko, jog iš istorijos žmogus nieko nepasimoko: kaip darė jis savo praeity, taip darys ir ateity. Be to, ne viena šviesi galva byloja, kad didžiausia kekšė žmonijos istorijoje yra pati istorija. Tai ypač patys savo kailiu galėjo įsitikinti buvusios Tarybų Sąjungos žmonės, kai istorija buvo paversta mitologija, gražia pasaka tirono garbei. Tai liudija ne tik „Auroros" salvė į Žiemos rūmus, 28 panfiloviečiai, Marytė Melnikaitė, bet ir visas VKP(b) istorijos trumpasis kursas.

Ir nepaisant to, vis dėlto neverta nuo istorijos nusigręžti. Jeigu ne su aiškia intencija atvesti ją į tikrąjį kelią, tai bent dera gerai įsižiūrėti į jos veidą, idant niekad netektų pergyventi iš naujo to, kas jau vieną kartą buvo pergyventa. O buvo tai, jog vien tik dvidešimtasis amžius kuris, beje, dar nesibaigė, iš žmonijos pareikalavo tiek aukų, kiek jų, manding, nepareikalavo visi kiti amžiai kartu sudėjus. Ypač mus turėtų jaudinti tas faktas, kad pasauliniu mastu dar iki šiol viešai nepasmerktas komunizmas, kurio nusikaltimai žmonijai yra kur kas didesni ir šiurpesni negu fašizmo, ypač turint omeny, kad ir Antrasisi pasaulinis karas buvo sukeltas ne tiek Hitlerio, kiek Stalino (žr. Viktoro Suvorovo knygą „Ledlaužis"). Beje, komunizmas neįvertintas ir nepasmerktas net ten, kur jis siautėjo daugely metų ir nusinešė su savim dešimtis milijonų gyvybių. Nejaugi tai moralinio bei politinio aklumo nenuplaunamai dėmei turėjo pragaištingos įtakos ir vienpusiškas Niurnbergo teismas, kai vos tik Ribbentropui, buvusiam vokiečių užsienio reikalų ministrui, prasižiojus apie lemtingus dokumentus, pasirašytus kartu su Molotovu dėl įtakos sferų pasidalijimo Europoje, Amerikos atstovas Džonsonas, SSSR prokurorui Redenkai pareikalavus, jį išiurkščiai nutraukė: „Tai neliečia svarstomo klausimo esmės".

Vadinas, išliaupsintai Vakarų demokratijai komunizmo nusikaltimai dar toli gražu nėra esminiai. Nejaugi tik tokią išvadą galima padaryti iš to, kas vyksta pasaulyje ir dabar? Kodėl? Daugiausia ir todėl, kad komunizmas naivius protus seniai įtikino: „Nežiūrėkite, ką mes darome, o klausykite, ką mes šnekame".

Tiesą pasakius, Vakarų pasaulis niekada iki galo nesuprato ir Sovietų Sąjungos esmės. Ypač jam nesuprantama buvo, kaip ji suderina nesuderinamus dalykus — sunkiasvorio boksininko jėgą ir paliegusio invalido silpnumą, kuris tučtuojaus sukelia ant kojų visą savo saugumą, šyptelėjus gimnazistui, tariant Stalinabado pavadinimą. Netgi Afganistano avantiūra, kurios metu paaiškėjo, ko iš tikrųjų verta ta „nenugalimoji armija", Vakarų politikų nepamokė. Todėl net dabar ten daugelis ir šviesių galvų yra šventai įsitikinę, kad Sovietų Sąjungos imperiją sugriovė ne vergvaldiška jos ekonomika bei savižudiška jos vidaus ir užsienio politika, o lenkų „Solidarumas", Gorbio „perestroika" ir Reagano kietas principingumas.

Kodėl aš apie tai šneku?

Žinoma, apie tai galima būtų ir nešnekėti, jeigu Vakarų demokratijos vadovai — ypač JAV prezidentas Bill Clinton — nepataikautų Borisui Jelcinui, kaip anksčiau pataikavo Bushas ir ponia Thatcher Gorbiui.

Kalbėti apie tai verčia ir tas faktas, kad pas mus Lietuvoje ir kai kur Vidurio Europoje išryški tendencija, jog grįžta į valdžią tie, kurie dar vakar savo kruvinomis rankomis žaidė žmonių likimais. Argi taip būtų galėję atsitikti, jeigu Vakarų demokratijos šalys nebūtų su sovietiniu komunizmu kovojusios veiksmais, o ne žodžiais, jeigu ši nusikaltėlių partija būtų iki galo įvertinta ir pasmerkta.

Ir todėl nėra ko per daug stebėtis, kad sovietinio tipo komunizmas, tik kiek pasipudravęs savo kruviną veidą ir gorsetais susivaržęs savo išdribusį, nepasotinamą pilvą, vėl grįžta prie valstybių vairo ir visai nebegalvoja apie savo odiozinės praeities įvertinimą ir pasmerkimą.

Kalbu apie tai ir dėl to, kad Kūrėjas, rašytojas neturi teisės viso šito balagano nematyti, kad ir koks jis būtų nelemtas ir fantasmagoriškas. Deja, ir to dar negana. Būtina vieną kartą drąsiai ir nedviprasmiškai pasakyti, gyvename ne tik labai keistame, bet ir kupiname paradoksų bei absurdų pasaulyje. O bene baisiausias ir klaikiausias reiškinys yra tas, kad visų tų absurdų susikirtimo taškas yra ne kur nors Arizonoje ar Nigerijoje, bet pas mus, Lietuvoje, pačiame Europos centre, Marijos žemėje. Argi begali būti didesnis absurdas kaip tas, kuris pas mus įsitvirtino — ir, atrodo, ilgam — nuo pat 1940-ųjų metų ir iki šiol nebando iš mūsų pasitraukti ar kapituliuoti. Turiu galvoje ne tik tą faktą, kad mes neišdrįsome grobikui pasipriešinti 1940-aisiais, bet ir tai, kada jau susigriebėme ir herojiškai vienų vieni kovojome daugiau daip dešimtį metų, laukdami pagalbos iš Užjūrio ir jos nesulaukdami. O ta pagalba naudojosi okupantas, triuškindamas mūsų partizanus. Argi ne Laisvojo pasaulio „studebekeriais" buvo gabanami į kaimus ir miškus KGB žudikų daliniai? Argi ne amerikoniškais „tankais" jie buvo apauti? Negi ne jankiška „svinaja tušonka" jie buvo pamaitinti?

Argi tas nuolatinis absurdas pasibaigė šiandien? Anaiptol! Šiandien yra dar gražiau. Į kapitalizmą, į vakarietiškojo tipo demokratiją mus veda šlovingosios partijos auklėtiniai, kuri ne kartą jos vadų lūpomis prisiekė kapitalizmą palaidoti. Ir ne šiaip sau paguldyti į karstą ir užkasti į žemę, o jį palaidoti pačių kapitalistų rankomis.

Ką į tai gali atsakyti Kūrėjas?

Nieko nepaprasto ar ypatingo. Nebent dar tik pridurti, kad kapitalizmas — ypač vakarietiškas — padedamas demokratijos savo metu viską darė, kad pats pasilaidotų — išsiperėjo komunizmą ir fašizmą, visokeriopai jiems nuolaidžiavo, liaupsino, popino, finansavo, bet likimas nepanorėjo, kad kapitalizmas nueitų nuo arenos. Kodėl? Į šį klausimą gana įtikinamai atsakė Stalino draugas... Winston Churchill: „Aš žinau, kad demokratija yra bloga santvarka, bet žmonija iki šiol nieko geresnio už ją nesugalvojo". Todėl gudresniam Džonui Buliui ir Jankiui teko pasitenkinti tuo, ką jau turėjo. O Ivanas, kuris panūdo kažko daugiau, žiauriai apsišovė.

Per akis to absurdo ir mūsų kūrybiniame pasaulyje. Štai užeina ponas literatas į kirpyklą ir, nenorėdamas atsidurti kvailio vietoje, klausia elegantiškos kirpėjos, kiek turės sumokėti už paprasčiausią apkirpimą. Ši nemirktelėjusi atsainiai atsako: dešimt, dvylika, šešiolika litų. Žinoma, mūsų literatas neišsigąsta — pernelyg jau daug kiekviena diena pateikia siurprizų — tik sumeta galvoje: už penkias ar dešimt minučių darbo ji nori tiek, kiek aš neuždirbu nė per savaitę. O štai jo, šito literato, bute suskamba telefonas ir malonus moteriškas balsas prašo, kad jis Vilniaus miesto pedagogams lituanistams paskaitytų paskaitą: „Dabartinė literatūros situacija Lietuvoje". Prašo absoliučiai nesirūpindama, kiek už šį mažų mažiausiai savaitės darbą reikės mokėti, kadangi iš anksto žino, jog nūdienėje Nepriklausomoje Lietuvoje vienintelė profesija „nepriklausanti nuo pinigų" — kūrėjo profesija.

Kai turi prieš akis šitą absurdų bakchanaliją, tiek internacionalinę, tiek ir nacionalinę, nejučiom iš pasąmonės iškyla ir tokie Nietzches (Nyčės) žodžiai „Šiandieninis žmogus greičiau pasirinks nieką, negu iš viso nieko ne

pasirinks".

Taigi absurdų pasaulyje absurdas gimdo absurdą. Todėl išeitų, kad ir bet kuris jam pasipriešinimas yra absurdas. Ar tai nereiškia, kad mums, kuris su tuo absurdu nenori ir negali sutikti, belieka tik pakelti rankas! Jokiu būdu. Ir ne dėl to, kad jau A. Camus (Kamui), toks absurdų apologetas, mokė, kad absurdas liaujasi būti absurdu, jei su juo nesitaikstoma, o vien todėl, kad ne šios žemės Valdovas mums paliko įstabius žodžius: „Išgirdę apie karus, epidemijas ir žemės drebėjimus, jūs neišsigąskite. Visa tai privalo būti, bet žinokite, kad tai dar ne galas".

Ne, ne galas! Ne galas ir tada, jeigu absurdas ilgam įsiviešpataus Lietuvoje — tegu ir pačiose aukščiausiose valstybės valdymo sferose. Ne galas net tada, jeigu atrodys, kad vienintelė išeitis — gar-

Stovyklautojai — JAS — Berčiūnuose 1994 m. vasarą. Nuotr. B. Bublienės

Lietuvos Nepriklausomybe, Jos idėja, Lietuvos ateitimi, kuriems Lietuva jau agonizuoja, kurie išsitepėt, išsipurvinot netikėjimu ir savais spjūviais, žinokit bent tai, kad Gėris yra didesnis, reikšmingesnis už Blogį. Jeigu būtų kitaip, Blogis niekada nesidangstytų Gėrio toga. Tad kam reikia tarnauti? Dievui ar Velniui? Jūs atsakot: Žmogus turi niekam netarnauti. O aš atsakau — niekam netarnauja ne žmogus, o lavonas.

Negi visa tai, kas anksčiau išdėstyta, Kūrėjas, Rašytojas privalo skelbti žmonėms? Įtikinėti juos, kad jie turi būti geresni, kilnesni, doresni, gailestingesni, atsakingesni už savo žodžius ir darbus? Žodžiu, turi juos moralizuoti?

O kodėl mes turime bijoti ir moralisto etiketės? Visi didieji mūsų ir pasaulio rašytojai niekada nevengė moralizuoti. Net ir tie, kurie kaip velnias kryžiaus bijojo šito žodžio. Juk jie teigė gyvenimą, o ne mirtį, Gėrį, o ne blogį, veiksmą, o ne apatiją. Gal ne moralistai buvo Kristijonas Donelaitis? Vyskupas Antanas Baranauskas? Maironis? Vaižgantas? Žemaitė? Baltrušaitis? Krėvė? Brazdžionis? Ir t.t. ir t.t.

Argi nieko bendro neturėjo su moralizavimu Homeras? Cervantesas? Shakespeare? Goethe? Balzacas? L. Tolstojus? Dostojevskis? Rilkė? Folkneris? Ir daugelis kitų.

Netgi toks pagarsėjęs absurdo bei žmonių susvetimėjimo apaštalas kaip A. Camus savo pagrindinio herojaus gydytojo Rijė paveikslu pagarsėjusiame romane „Maras" nedviprasmiškai agituoja žmones didžios nelaimės akivaizdoje aukotis už tuos, kurie kenčia alksta ir miršta. Juk sugebėjimas aukotis už kitus yra, anot Dostojevskio, aukščiausia žmogaus branda.

O doro, bebaimio moralizavimo net pačiame pragare bene unikaliausias reiškinys visoje pasaulinėje literatūroje yra Aleksandras Solženicynas, ką tik grįžęs po ilgos tremties į tėvynę. Apie jį labai teisingai yra pasakęs rusų žurnalistas A. Archangelskas. Štai jo nuomonė: „Solženicynas yra XX amžiaus Pasteras, įskiepijęs visą pasaulį prieš „komunizmo žmogišku veidu bacilą" („Liberation", 28,29-05 1994).

O apskritai paėmus, rašytojo pašaukimas ne tiek moralizuoti, mokyti žmones dorai gyventi, kiek iškelti idėjas, kurių dabar ir visuomet taip pasigendama.

Taip tai taip, bet ar žmonės nuo visų tų rašytojiškų moralizavimų ar idėjų geresni? Juk nusikaltimų skaičius pasaulyje ne tik nemažėja, bet nuolat auga, didėja. Ar tai neįrodo, kad žmonės blogėja, o ne gerėja) — girdžiu repliką.

Ką į tai galima atsakyti?

Labai paprastai: neskubėkime spręsti ir daryti išvadą. Bet neskubėkime ir nusiraminti. Juk mes nie-

ko tikslesnio ir tikresnio nežinome, koks būtų tasai pasaulis, tie žmonės, jeigu nebūtų žmonijos gyvenime literatūros ir meno apskritai. Manding, žmogus ir išlindęs iš urvo, ypatingomis progomis nevengtų pasivaišinti ir savo artimo kepenėlėmis ar smegenėlėmis, kaip kad vaišinosi Stalino suplanuoto bado metu ukrainietis ar tambovietis. O tokių faktų Rusijoje ir Ukrainoje buvo ne vienas. Beje, apie tai rašo ir garsus anglų istorikas A. Toynbee (Toinbi).

Didžioji literatūra visada gimsta iš pasipriešinimo realybei jausmo. Laisvės sąlygomis šis pasipriešinimas perauga į pasipriešinimą blogiui.

Jeigu mūsų rašytojas per visą bolševizmo metą būtų galėjęs laisvai atlikti savo pareigą, realizuoti savo pašaukimą, dabartinė visuomenė nebūtų tokia apatiška, sutrikusi, susvetimėjusi... O jos sutrikimą bene geriausiai liudija tai, kad ji savo ateitį vėl nori matyti per praeities prizmę. Ir ne vienas jos narys lengvai pasiduoda gundomas tos praeities restauravimo pranašams. Juo labiau kad ekonominių sunkumų teisėtvarkos bejėgiškumo ir anarchijos sąlygomis daugelis žmonių mano, jog ir Nepriklausomybė yra neišnešiotas kūdikis, galįs neatlaikyti žvarbesnių ekonominių ir politinių skersvėjų. Beje, tam pagrindą duoda ir didelis visuomenės susiskaldymas, jos moralinis pakrikimas. Daugelis žmonių, išguję iš savo vidinio pasaulio Dievą, užsnūdo dvasiškai, bet ir neprisikėlė kūnu. Jiems nebereikia nei idealo, nei stebuklo, nei amžinojo gyvenimo. Ir nieko nebeliko jiems švento. Jie gali net nusiaubti kapines, kurios per ilgus amžius lietuviams buvo apgaubtos paslapties ir dvasingumo aureole. Jeigu žmogui pasaulyje nieko nebėra švento, jis yra atsidūręs prie susinaikinimo slenksčio.

Ir vis dėlto, nepaisant tų baisių moralinių, kultūrinių, psichologinių, ekonominių, juridinių padarinių, kazusų, kuriuos paveldėjome iš okupacijos meto, negalima, net negarbinga sakyti, kad mes viską statome ant kultūros griuvėsių. Ir jau vien dėl to, kad ant griuvėsių nebūtume galėję surasti atramos, bent minimalios atramos mūsų atgimimui ir prisikėlimui. Ir tokią atramą pirmiausia parengė herojiška Bažnyčios laikysena, rezistentų atminimas, kalinių ir tremtinių hekatomba, užjūrio brolių ir seserų moralinė ir materialinė paspirtis, na ir svarbiausia — daugelio kūrybos ir mokslo darbuotojų tylus užsiangažavimas Lietuvai.

Tik, deja, nūnai daugelis tų, kurie suvaidino lemiamą ir pagrindinį vaidmenį tautos atgimime ir prisikėlime, atsidūrė už borto ir net jų pirmagimystės teisė ginčijama. Ir vis dėlto nedera pulti į paniką, o reikia vien suprasti, kad niekas niekada ir niekur tikrųjų laisvės kankinių bei šauklių neįvertino pagal jų indėlį į bendrą reikalą. Dažniausiai jiems lieka pasitenkinti suvokimu, kad jie savo žmogišką pareigą atliko iki galo, nesidairydami į šalis ir nelaukdami kažkokio užmokesčio. Todėl ir nedera širsti ar pykti ant visuomenės, kad ji nesugeba įvertinti tikrųjų savo didvyrių, kad ji jų neverta, kad... Juk nežinomi didvyriai visada didesni už žinomus.

Savo metu Albertas Einsteinas pasakė: „Svarbiausias nūdienės fizikos uždavinys yra surasti pačius bendriausius gyvenimo dėsnius, pagal kuriuos galima būtų sudaryti vientisą pasaulio paveikslą. Vienintelis būdas, kuris įgalintų tai padaryti, yra intuicija" („Voprosy filosofii", Nr. 9, 1986).

Manyčiau, kad šie genialaus mokslininko žodžiai, skirti fizikams, dar labiau tiktų rašytojams ir apskritai kūrybos žmonėms. Ypač šiuo metu, kai mokslas kur kas daugiau žino apie žmogaus gyvenamąją aplinką negu apie patį žmogų. Mokslas žmogų suskaldė į sudėtines dalis, jis daug gali pasakyti apie žmogaus akis, ausis, plaučius, širdį... pilvą, bet nedaug ką arba nieko negali pasakyti apie jo dvasią, sielą. O tai privalo padaryti kūrėjas, kurį Dangiškasis Valdovas apdovanojo daugeliu atžvilgiu tobulesne intuicija negu kitus žmones. Ir jeigu mums, kurie laikome save kūrėjais, pavyktų, pasinaudojant šita intuicija, įsiskverbti į dar neištirtas žmogaus dvasios gelmes, rasi, mes padėtume įveikti žmogui savo ribotumą, kuris pirmiausia pasireiškia polinkiu ne tiek į gėrį, kiek į blogį. Ir jeigu mums pavyktų parodyti, kuo iš tikrųjų žmogus tampa numarinęs savyje Dievą, rasi, tada jis greičiau prisikeltų ir ateitininkams sparčiau pavyktų Visa atnaujinti Kristuje.

O kuo čia dėtas Sokratas ir Judas? — gali paklausti skaitytojas. — O tuo, kad išmintis niekada neturi tarnauti išdavystei.

Didžioji literatūra visada gimsta iš pasipriešinimo realybei jausmo. Laisvės sąlygomis šis pasipriešinimas perauga į pasipriešinimą blogiui.

PASAULIETIS LIUDIJA KRISTŲ

Dalia Staniškienė

„Jei šis susibūrimas ir ši veikla iš žmonių, — jie žlugs savaime, o jeigu jie iš Dievo, tai jūs nepajėgsite jų sunaikinti".
Apaštalų darbai 5, 38

Šiuos Šv. Rašto žodžius aš noriu pritaikyti šiandienai ir tikiu, kad šis mūsų susibūrimas ir šis simpoziumas bus Dievo garbei...

Savo pokalbiui — minčių pasidalinimui aš pasirinkau šv. Pranciškaus maldą, kurioje radau visa, ką noriu pasakyti pasauliečio liudijimo tema:

Mes norim nešti Tavo taiką...
Kur neapykanta, leisk sėti Tavo meilę,
Kur įžeidimas — Tavo atlaidumą,
Kur abejonė — tikėjimą Tavim.

Mes norim nešti Tavo taiką...
Kur neviltis, leisk skleisti šviesią viltį,
Kur tamsuma — Tavosios saulės spindulių,
Kur nuliūdimas — tikrą džiaugsmą Tavyje.

O Viešpatie, padėk labiau norėt
Kitus paguost, kaip būti paguostam,
Suprast kitus, kaip būti suprastam,
Ir mylėt labiau, kaip būti mylimam.

Mes norim nešti Tavo taiką,
Nes kai atleidžiame, ir Tu atleidi mums,
Kai būnam dosnus, duodi mums gausiai,
Ir kai mirštame, gyvenam amžinai...

Šių metų gegužės mėnesį teko dalyvauti Jono Pauliaus II Naujosios Evangelizacijos konferencijoj, Michigan valstijoj, kur savo patirtimi ir mintimis dalinosi patys stipriausi Amerikos katalikų evangelizacijos žmonės, daugiausia pasauliečiai. Ten susipažinau su viena kalbėtojų, ses. Ann Shields, kuri pernai lankėsi Lietuvoje su Fire — Ugnies evangelizacijos grupe. Pasakojau jai apie būsimą ateitininkų kongresą Vilniuj ir prašiau jos maldų — ir už kongreso pasisekimą, ir už mane. Prašiau jos patarimo, kaip nugalėti baimę ir susirūpinimą — kaip ir ką čia sakyti. Niekad neužmiršiu jos žodžių: „Melskis, kad tavo meilė Dievui būtų didesnė už tavo baimę..."

Kai Mišių metu prieš Evangeliją darom kryžiaus ženklą, mes sakom, kad Dievo žodį priimam protu, išpažįstame lūpomis ir gyvename širdimi. Šiandien meldžiuosi, kad visų čia esančių širdys būtų atviros Tam, kurio vardu čia susirinkome...

Patys pirmieji šv. Pranciškaus maldos žodžiai — „Mes norim nešti Tavo taiką".

Kad galėtume tą taiką, tą ramybę skleisti kitiems, pirmiausia reikia ją patiems išgyventi. Ši vidinė ramybė nepriklauso nuo aplinkos, nuo turto ar žemiškų gėrybių, nuo padėties visuomenėj, nuo profesijos ar šeimos stovio. Kad šią ramybę patirtume, pirmiausia reikia visiško pasiaukojimo ir atvirumo Kristui bei visiško juo pasitikėjimo. Reikia ne tik tikėti, bet ir norėti, kad Jis mus naudotų kaip savo įrankius, savo taikos nešėjus. Aš tikiu, kad kasdien meldžiant šios ramybės, ji bus suteikta. Malda, kad ir šitokia, labai paprasta, padės mums Jam atsiverti:

Viešpatie, leisk man tylėti, kad girdėčiau Tave.
Ilsėtis Tavyje, kad Tu galėtum manyje veikti.
Būti atvira Tau, kad galėtum pas mane ateiti,
Tuščia, kad mane pripildytum,
Leisk man būti ramia ir žinoti, kad Tu esi mano Dievas.

Visa atnaujinti Kristuje tegalėsim tik tada, kai mūsų pačių visas gyvenimas bus persunktas Juo — Jo dvasia ir Jo artumu, kai būsim patys visiškai atsinaujinę.

„Kur neapykanta, leisk sėti Tavo meilę,
Kur įžeidimas — Tavo atlaidumą..."

Viena „Draugo" dienraščio redaktorių, Aldona Zailskaitė, savo straipsniui 1993 lapkr. 13 d. naudojo Mato 25 skyr. palyginimą apie šeimininką, kuris atidavė tvarkyti savo turtą tarnams. Išmintingieji mokėjo duotą turtą (talentus) tvarkingai investuoti ir jį padvigubino. Neišmintingasis, bijodamas prarasti jam duotą talentą, jį pakasė po žemę. Šeimininkas jo už tai ne tik nepagyrė, bet dar ir tą patį atėmė. Išvadą autorė padaro tokią: „Dievo savybė — kur jis iš žmogaus reikalauja, kad padvigubintų tai, ką jam davė... duoda gyvybiškai svarbią pamoką, kaip žmogus yra prieš Dievą atsakingas už vienintelį jam

duotą gyvenimą. Dievo gailestingumas žmonėms pasirodo ne tuo, kad žmogų atleidžia nuo atsakomybės, o tuo, kad iš kiekvieno reikalauja pagal tai, ką jai ar jam davė".

Kad teisingai Jo reikalavimus mes suprastume, reikia labai artimo meilės ryšio su Kristumi... „Kitaip nebus įmanoma jo mums duotomis dovanomis apgalvotai parizikuoti, stengiantis kaip nors pasitarnauti Jo Karalystei".

Kad Jis mus myli — žinome protu — juk Jis mirė už mus ant kryžiaus. Jo meilę patiriam praktiškai kasdien savo asmeniniam gyvenime. Bet dažnai tą meilės jausmą nustelbia baimė, nepasitikėjimas kitu, neapykanta. Bijome rizikuoti ką nors gera padaryti, kad nebūtume blogai suprasti, kad kas nepasijuoktų, o gal net tingime, nuovargiu, laiko neturėjimu skundžiamės. Meilę sėti yra įvairių būdų, kartais labai mažai iš mūsų pareikalaujančių, bet labai daug kitam duodančių.

Tikrai, baimė mus kartais tiesiog sukausto. Kiekvienas savo gyvenime esam tokių momentų išgyvenę.

Prisimenu, kai prieš 11 metų, po antro apsilankymo dar tada pavergton Tėvynėn, grįžtant buvau sulaikyta (viena iš visos mūsų grupės) Maskvos perėjimo punkte, kai buvau tikrinta ir terorizuota už į laisvę vežamą savo tėvo knygos rankraštį. Tada išgyvenau baimę, kurios negalėjau užmiršti daug metų. Kai pagaliau, knygą atėmę mane paleido, ir su dukra bėgom į jau besirengiantį kilt lėktuvą, verkiau iš apmaudo, prarastos knygos gailesčio ir rūpesčio dėl giminių. Lėktuvui kylant, dukra ir sako: „Mama, tu išgyvenai valandos, dviejų terorą, o jie tam 'gražiam kalėjime' (taip ji tada vadino savo tėvų žemę) gyvena kasdien..."

Atleidau tiems, kurie mane ir mano likusius Tėvynėj artimuosius terorizavo, nes gi ir mano tėvas savo kitoj knygoj rašė seniai atleidęs tiems, kurie jį ištrėmė į Sibirą, kankino ir visam gyvenimui atskyrė nuo šeimos.

Atleisti turime visi ir mes, tolimuose kraštuose gyvenantys, ir jūs, čia, Lietuvoj, kurie kasdien patiriat neteisybę, melą, savanaudiškumą, net smurtą. Tačiau atleisti ir kitam padėti tegalėsim tik tada, kai priimsim žmogų tokį, koks jis yra, su visom jo silpnybėm. Nė vienas iš mūsų nesam tobulas. Tobulumo siekimas yra procesas, kuris nesibaigs iki karsto lentos... Klaidų nedaro tik tas, kuris nieko nedaro.

Pakartojant ses. Ann žodžius: „Viešpatie, leisk, kad mūsų meilė Tau nugalėtų mūsų baimes... ir neapykantą... Nes kai mes atleidžiame, ir Tu mums atleidi".

„Kur abejonė — tikėjimą Tavim"...

Dažnai atrodo, kad mūsų kasdienybė persunkta abejonėm, o mūsų tikėjimas — toks menkas.

Kai pirmą kartą lankiau Lietuvą 1973 metais, Gedimino pilies bokšto svečių knygoj įrašiau B. Brazdžionio eilėraščio posmą:

„Lietuva, Lietuva, tu kaip saulė gyva
Ir už rudenio debesio juodo...
Tu benamių sūnų už kalvų ir kalnų
Ir viltis, ir daina, ir paguoda..."

Nė aš, nė jūs tada net nesvajojot, kad šiandien tas juodas debesis jau bus nuslinkęs. Visi iš čia, ir už marių esantys, pripažįstam, kad laisvės atgavimas — tai stebuklas, nelauktas, netikėtas; kad tai Dievo dovana, Sibiro aukų ir partizanų motinų ašarom išmelsta...

Ir kaip netikėti Tavim, Viešpatie, po šio stebuklo?

O tikėti — reiškia liudyti Kristų. Tai esame kviečiami daryti ir kaip krikščionys — katalikai, ir kaip ateitininkai. Tai reiškia atverti savo širdį ir dalintis savu tikėjimu. Rodos, taip mažai, ir kartu taip daug. Dažnai pritūksta žodžių, labai sunku perduoti tai, ką išgyvenam. Pagaliau juk ne mes, ne mūsų žodžiai, ne mūsų metodai ir ne mūsų intencijos, kad ir pačios geriausios, o tik Šv. Dvasia palies ir pakeis žmonių širdis.

Vieni pajuntam savo asmeninį ryšį su Kristumi dramatiškai, kaip šv. Povilas, kuris buvo nutrenktas nuo arklio, kiti — ramiai ir tyliai, kaip Senojo Testamento Elijas, kuriam Dievas kalbėjo ne žemės drebėjimu, ne uraganu, bet švelniu vėjelio dvelkimu. Mes visi savo gyvenime vienu ar kitu būdu pajutom ir išgyvenom Dievo artumą.

Labai vaizdžiai prisimenu, ką išgyvenau beveik prieš 30 metų, kai gulėjau ligoninėj po vėžio operacijos ir nežinojau, ar gyvensiu, ar mirsiu: įsivaizduodavau didelį ratą (apskritimą), o tame rate — mažesnį, kurio pačiam centre buvau aš. Ir galvojau: jei mirsiu, pereisiu iš to mažesnio rato į didįjį. Bet vis vien dar būsiu rate, tik jau už pirmosios ribos. Tas didysis ratas man buvo ir tebėra Dievas. Neprisimenu, kada Kristus man tapo toks nepakeičiamai artimas ir gyvas: tik žinau, kad per visus gyvenimo sunkumus, visus rūpesčius (o jų netrūko ir netrūksta) Jis mane neša.

Kiekvienas mūsų turime savus dvasinius išgyvenimus, kuriais dalindamiesi su kitais, stiprinsim ir savo, ir jų tikėjimą. Tokiu būdu bent pradėsim įgyvendint savo gražųjį šūkį — „Visa atnaujinti Kristuje".

„Kur neviltis, leisk skleisti šviesią viltį"...

Turėti vilties, tai tikėti, kad gyvenimas yra geras.

Žinoma, tai nereiškia užsimerkt problemoms ir negerovėms. Turėti vilties, tai pasitikėti Dievu, kuris visada ir visur mums padeda. Tačiau tai nereiškia būti pasyviu. Yra toks posakis: melskis, lyg viskas priklausytų nuo Dievo ir dirbk, lyg viskas priklausytų nuo tavo pastangų. Dažnai gyvenime prieinam „kalnus", kurių savom jėgom perlipti tikrai negalim. Bet būti atviriems ir leisti Dievui naudot mus kaip savo įrankius — tai tikro pasitikėjimo Dievu ir tikros krikščioniškos vilties ženklas.

Prieš keletą savaičių gėriau kavą vienoj ramioj Clevelando kavinėj ir kažką skaičiau, besiruošdama šiam pokalbiui. Mano mintis pertraukė gretimai sėdėjusi senyva moteris, kuri pradėjo skųstis, kokia ji vieniša, koks jos gyvenimas beviltiškas ir liūdnas, kad jai jau iš vis nėra tikslo gyventi. Pradėjau ją raminti, bet tuoj pamačiau, kad ne to jai reikia, ir prisiminiau, kad Dievas mums davė dvi ausis ir tik vieną burną. Jai tereikėjo kito žmogaus artumo, išklausymo, supratimo, ne pamokslų ar patarimų. Po ilgo, vienpusiško „pokalbio" aš ją palikau, paglostius jos ranką, o jos akyse mačiau ašaras ir dėkingumą.

Vilties kibirkštėlę uždegam ne tik kitų klausydami, bet ir jų išklausydami. O dažnai mums svarbu pasakyti savo nuomonę, ne išklausyti kito, kad ir kitaip galvojančio. Ir mums, ateitininkams, yra didelis pavojus tokiais tapti. Savo nuomonės atsisakyti neprivalome, jei ji pagrįsta Kristaus mokslu. Tačiau kitaip galvojantį atstumti būtų ne tik neprotinga, bet nekrikščioniška ir pražūtinga. Vienas piktas, atšiaurus žodis ar elgesys gali padaryti daug žalos. Tuo tarpu vienas pozityvus žodis, paskatinimas, nuoširdus savo tikėjimu pasidalinimas, pakvietimas ar net švelnus perspėjimas gali pakeisti ir pakreipti kito žmogaus gyvenimą gera linkme, nes visi tie dalykai širdyje sukelia viltį ir artina prie Kristaus.

Gyventi be vilties — tai mirti. Prisimenu pasakojimą apie dvi varles, įkritusias į grietinės kibirą. Viena nutarė, kad beviltiška padėtis, pasidavė ir nuskendo. Antroji šokinėjo, kol sumušė sviestą ir išlipo iš kibiro...

Ar nesutinkame kasdien viltį praradusių žmonių, ar nepraeinam pro juos nepamatę, neišgirdę jų skundo, galvodami, kad tai „ne mano reikalas", tegu kiti rūpinasi... Ir kaip dažnai girdim: tai kunigų, ne pasauliečių darbas! O vilties kibirkštėlę uždegsim, talkindami klebonams parapijose kiek ir kaip galime (o tokią talką reikia siūlyti ir kai kuriuos klebonus įtikinti, kad pasauliečiai ne tik gali, bet ir turi parapijos gyvenime aktyviai dalyvauti). Vilties kibirkštėlę sukelsime, talkindami Caritui, organizuodami, globodami ar vadovaudami jaunimui, padėdami darbu ar pinigais našlaičiams, seneliams, ligoniams; platindami katalikišką spaudą, rašydami į ją ir t.t. Visa tai turi daryti ir mūsų jaunimas. Progų ieškoti nereikia — jų yra tiek daug; tereikia turėti atviras akis ir širdį ir niekad nepasiduoti, nes kol esame gyvi, visada yra viltis.

„Kur tamsuma — Tavosios saulės spindulių"...

„Geriau uždegti vieną žvakelę, nei keikti tamsą". Tai Kristoforų sąjūdžio mintis. Kristoforų kun. James Keller teigia, kad pasaulis pasikeis tada, kai bus daugiau žmonių įsijungiančių į prasmingą veiklą, o mažiau tik žiūrinčių iš šalies ir kritikuojančių; kai bus daugiau iškeliančių pozityvius reiškinius ir mažiau kalbančių apie negeroves; kai bus daugiau siekiančių uždegti žvakeles, ir mažiau bandančių jas užpūsti.

O ar netinka šios mintys ir Lietuvai, ir Amerikai, ir pagaliau viso pasaulio situacijai? O ar netinka jos ir organizacijoms, ir ateitininkams? Ar tai nėra paskatas mums visiems kelti tai, kas mus jungia, o ne tai, kas mus skaldo?

Amerikiečiai turi vaizdų posakį: „Žydėk, ten, kur esi pasodintas". Kiekvienas ir kiekviena esame kviečiami „žydėti" savo aplinkoj. Viso pasaulio problemų neišspręsime. Net visos Lietuvos negerovių nepašalinsim. Ir net viso Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Londono, Čikagos ar Clevelando rūpesčių nesuskaičiuosime. Esame iš įvairių pasaulio kraštų. Kitokios problemos, pavyzdžiui, Vilkavišky (mano gimtajam mieste, kurį palikau 1944 metais) ir Clevelande (kuriame gyvenu nuo 1951 metų). Nereikia man ieškoti rūpesčių kituos pasviečiuose. Privalau „žydėti" savo mieste, savoj gatvėj, savoj šeimoj, savoj ateitininkiškoj organizacijoj. Privalau nešti Kristų savo ligonei kaimynei, savo bendradarbei darbovietėj, savo bendraminčiams susirinkime, suėjime, vakaronėj, pasilinksminime. Ir jei aš tai darysiu savo gatvėj, o jūs — Laisvės alėjoj, ar Basanavičiaus, ar Architektų gatvėj, pasaulis taps geresnis, ir tas gėris plėsis, ir augs, ir augs...

„Geriau uždegti vieną žvakelę, nei keikti tamsą". Tas šūkis mane visada žavėjo. Kaip nuostabiai paprasta: nelaukti, kol kas nors apšvies visa didele šviesa. Tik uždegti savo mažą žvakelę. Pavyzdžiui, nelaukti, kad mums visa padarytų, atsakytų ir nušviestų dvasininkai, kurių taip trūksta. Ieškokime atsakymų ir pagalbos patys. Juk visi esame vieno bendro Kristuas kūno nariai, tad privalome vienas kitam padėti, šviesti.

„Kur nuliūdimas — tikrą džiaugsmą Tavyje..."

Tikrai džiaugsmingas gyvenimas prasideda tada, kai tikrai įvertinam Dievo meilę mums — Kristaus mirtį ant kryžiaus ir Jo Prisikėlimą. Tai ne tik

džiaugsmo, bet ir vilties pagrindas. Bet tikram džiaugsmui reikia dar dviejų dalykų: gyvenimo tikslo ir ištikimo savo pareigų atlikimo — tų pareigų, kurias šis momentas padiktuoja. O džiaugsmas — tai to prasmingo gyvenimo pasekmė.

Kristoforų sąjūdžio vadas siūlo štai ką:

—Neleisti, kad mus slėgtų praeitis: atleisk kitiems ir atleisk sau.

—Nebijoti ateities.

—Būti tas, kuris ką nors daro, ko nors siekia, o ne tas, kuris tik rūpinasi. Sako, kad rūpestis neiškeps pyrago, nepastatys tilto ir neišspręs matematikos problemos... Kiekvienas ir kiekviena esame pašaukti savu būdu prisidėti prie šio pasaulio tobulinimo.

—Visada būti kiek galima giedresniais, linksmesniais.

—Nesigailėti savęs. Niekam nepatinka klausytis kito „skundų litanijos".

Didžiausią džiaugsmą pajusime, tarnaudami Kristui — bet kur, bet kada, kiekvienu atveju, namie, darbovietėj, mokykloj, universitete, organizacijoj — su savais ir su svetimais.

Džiaugsmas ateina į mūsų širdis ne tik kai laikomės Dievo įsakymų ir mokslo patys, bet ypač kai priimam Jo raginimą dalintis tuo Jo mokslu su kitais. Jei nesidalinam savo dvasiniais turtais, jei netarnaujam artimui, mes ne tik kitus apvagiam, bet ir save nuskriaudžiam: nesavanaudiškas pasidalinimas atneša džiaugsmą abiem.

Bet kaip galime praktiškai įgyvendinti visus tuos uždavinius, kurie prieš mūsų akis? Kaip išspręsti problemas, kurių tiek daug? Iš mūsų kaip krikščionių ir kaip ateitininkų reikalaujama tik vieno: su meile ir tikėjimu, su džiaugsmu ir entuziazmu Jo valiai atsiduoti ir daryti tai, ką galim. Teturim atlikti savo pareigą šiandien geriausiai, kaip mokam, o rytojų palikti Jam.

Galutinį atsakymą į visus klausimus ir visą stiprybę ir paskatą savo krikščioniškam liudijimui bei veiklai rasime šioj mažoj Šv. Rašto knygelėj, kurioj glūdi visų amžių ir visos žmonijos išmintis.

Aš neradau žodžių, kurie būtų geresnis kelrodis ateičiai mums visiems, kaip šie Kristaus, mūsų Vado, žodžiai, pasakyti šv. Pauliaus lūpom laiške Romiečiams, 12 skyriuj. Įsidėkime juos savo širdin ir paliudykime savo kasdieniniu gyvenimu. Rodos, lyg jie būtų pasakyti kaip tik mums, (psl. 379): „Vardan Dievo gailestingumo aš prašau jus, broliai, aukoti savo kūnus, kaip gyvą, šventą, Dievui patinkančią auką, kaip dvasinį Dievo garbinimą. Ir nesekite šiuo pasauliu, bet pasikeiskite, atsinaujindami dvasia, kad galėtumėte suvokti Dievo valią, — kas gera, tinkama ir tobula.

Dėlei man suteiktos malonės aš raginu kiekvieną iš jūsų nemanyti apie save aukščiau, negu dera manyti, bet manyti apie save blaiviai, kiekvienam pagal Dievo duotąjį tikėjimo laipsnį. Juk kaip viename kūne turime daug narių, ir visi nariai atlieka ne tą patį uždavinį, taip ir mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje, o pavieniui imant — vieni kitų nariai. Pagal mums suteiktą malonę turime įvairių dovanų. Kas turi pranašystės dovaną, tegul ja naudojasi, laikydamasis tikėjimo; kas turi dovaną tarnauti — tetarnauja, kas mokyti — tegul moko, kas skatinti — tegul skatina; kas turi dovaną šelpti — tegul šelpia dosniai, kas vadovauti — tegul vadovauja rūpestingai; kas turi dovaną gailestingumo darbams — tegul pagelbsti kitiems su džiaugsmu.

Meilė tebūna be veidmainystės. Bodėkitės pikto, laikykitės gero. Nuoširdžiai mylėkite vieni kitus broliška meile; lenktyniaukite tarpusavio pagarba. Nebūkite apsileidę, bet uolūs, karštos dvasios, tarnaukite Viešpačiui. Džiaukitės viltimi, būkite kantrūs suspaudime, ištvermingi maldoje. Rūpinkitės šventųjų reikalais, puoselėkite svetingumą.

Laiminkite savo persekiotojus, laiminkite ir nekeikite. Džiaukitės su besidžiaugiančiais, verkite su verkiančiais. Sutarkite tarpusavyje. Nesiveržkite prie aukštų dalykų, bet pasitenkinkite kukliais. Nelaikykite savęs labai išmintigais. Niekam neatmokėkite piktu už pikta, rūpinkitės tuo, kas gera visų žmonių akyse. Kiek galima ir kiek nuo jūsų priklauso, gyvenkite taikoje su visais žmonėmis. Nekeršykite patys, mylimieji, bet palikite tai Dievo rūstybei; juk parašyta: Mano kerštas, aš atmokėsiu, sako Viešpats. Verčiau, jei tavo priešininkas alksta, pavalgydink jį, jei trokšta, pagirdyk jį. Taip darydamas, tu krausi žarijas ant jo galvos. Nesiduok pikto nugalimas, bet nugalėk piktą gerumu".

Galutinį atsakymą į visus klausimus ir visą stiprybę ir paskatą savo krikščioniškam liudijimui bei veiklai rasime šioj mažoj Šv. Rašto knygelėj, kurioj glūdi visų amžių ir visos žmonijos išmintis.

ŠEIMA TAUTOS GYVYBĖS BRANDUOLYS

Toronto studentų ateitininkų rekolekcijos, vykstant baidarėmis Algonquin parke 1994 m. gegužės 27-29 d. Nuotr. Lino Daukšos

Dalilė Polikaitienė

Prof. Juozas Girnius savo knygoje „Tauta ir tautinė ištikimybė" taip rašo: „Palikdami Lietuvos kraštą, dar nepalikome pačios Lietuvos... Pareiga mylėti savo tautą nei sumažėja, nei atkrinta dėl atsidūrimo svetur... Kas svetur atsidūręs miršta savo tautai, tas krašto palikimą paverčia tautos išdavimu..."

1964-ais metais Jungtinių Amerikos Valstybių Lietuvių bendruomenė išleido mokytojo Leonardo Dambriūno knygelę, kuri atskleidė mūsų tuometinių jaunų tėvų pareigą tautiškumo auklėjimui, o dabar tinka perduoti tas pačias mintis ir savo vaikų šeimoms. L. Dambriūnas rašo, kad „svarbiausia priemonė (auklėjimui) — tai meilė: meilė savo tautybei, savo tautai, savo vaikams. Meilė gimdo norą, teikia išmanymo, jėgų ir ištvermės. Meilė apsaugo nuo pagundos pinigą, asmeninius patogumus ir malonumus statyti aukščiau už gerą vaikų išauklėjimą ir teisingai suprastą jų laimę... O šių visų pastangų vaisiai bus moralinis pasitenkinimas ir džiaugsmas, girdint vaikus kalbant ir skaitant lietuviškai. Jeigu tai gali pasiekti daugelis šeimų, tai pasiekiama visiems".

Mes visi suprantame, kad geriausia auklėjimo įstaiga yra šeima. Mokykla, organizacijos, bendruomenė gali ateiti šeimai į pagalbą, bet niekas jos neatstos. Kaip susipratęs katalikas, taip ir susipratęs lietuvis katalikas gauna savo auklėjimo pagrindą iš tėvelių. O pradžia tam — tai kūdikystė, vaikystė ir jaunystė.

Mano ir mano kartos tėvai, išvykdami iš Lietuvos, išsivežė tą besąlyginę mielę savo kraštui, todėl savaime suprantama, kad jie ir mus, tuomet dar labai jaunus, kaip čia kongrese dalyvaujantys jaunieji ateitininkai, auklėjo Lietuvą mylėti įvairiausiais būdais. Mano karta supratome tą pareigą. Mes tą palikimą privalėjome perduoti ir savo vaikams, kurie dabar auklėja naują lietuvišką kartą.

Mokyt. Dambriūnas toliau rašo: „Naujoji išeivių karta per savo tėvus yra daug ką gavusi iš savo tautos ir todėl turi pareigą bent dalį savo jėgų skirti tai tautai, iš kurios yra daug ką paveldėjusi. Dekalogo įsakymas 'gerbk savo tėvus' įpareigoja gerbti ir protėvius, tai yra savo kilmės tautą... Kiekvienas idealistas ar šiaip padorus žmogus negali būti abejingas tam neteisingumui, kurį tarp kitų tautų kentė ir Lietuva. Juo labiau negali būti tam abejingas kiekvienas lietuvis, nežiūrint kur būtų gimęs — pačioje Lietuvoje ar svetur. Trumpai kalbant, kiekvienas lietuvis, į Ameriką atvykęs ar jau Amerikoje gimęs, šalia pareigų gyvenamajam kraštui, turi moralinę pareigą atiduoti prideramą duoklę ir savo, savo tėvų ar protėvių kraštui..." Tad toks buvo ir yra mums, išeiviams, uždavinys. Labai aiškus. Taip mano kartą mokė tėvai, lietuviškos mokyklos mokytojai/auklėtojai ir mano pasirinkosios organziacijos, ateitininkų vyresnieji/globėjai.

Bet nelengva tai įgyvendinti! Cituoju vėl profesorių Girnių: „Idealizmas yra kiekvieno (žmogaus) humaniškumo siela. Nėra žmogiškosios didybės be idealizmo". Kai 1949-1950 metais mūsų tėvai ir mes maži, ar paaugę, atvykome į JAV, Kanadą, Australiją įsikurti, darbo ir įsikūrimo sąlygos buvo be galo sunkios. Dar pagalvoti ir sugebėti organizuoti lietuviškas organizacijas, mokyklas ir spaudą! Mūsų tėvai tikrai buvo ištvermingi idealistai! O priežastys to pasiaukojimo ir buvo meilė Lietuvai, savo vaikams, supratimas, kad ateinančioji karta turi išlikti tautiniai susipratusi, kad kada nors Lietuva bus laisva ir išeivijoje užaugintoji karta, ar dvi, ar trys, bus Lietuvai reikalingos.

Dr. Girnius rašo: „Aplinka išplėšia vaikus, kur patys tėvai juos parduoda". Didelio pasiaukojimo ir meilės savo vaikams turi tie lietuviai tėvai, kurie su-

kuria lietuvišką aplinką savo vaikams, augantiems toli nuo Lietuvos. Tai padaryti nelengva, tai reikalauja didelio pasiaukojimo, pirmiausia iš tėvų, o po to perdavimo tą pasiaukojimo dvasią savo vaikams.

Ar ne lengviau mums išeivijoje būtų susikalbėti namie angliškai (Pietų Amerikoje dar ispaniškai ar portugališkai)? Vaikai tą kalbą girdi, mokosi kasdien. Bet ne, sukuri aplinką lietuvišką, nustatai ribas, stengiesi duoti gerą pavyzdį, kad tavo šeima kalbėtų tik lietuviškai. Ar ne lengviau būtų šeštadieniais ilgiau pamiegoti, po to vykti dviračiais pasivažinėti, futbolą lošti? Bet ne, skubi, ruoši visus į lietuvišką mokyklą, vairuoji mašiną net 50-60 kilometrų į vieną pusę. Dar geriau, nuvežęs vaikus, pats eini į klasę dėstyti.

Danutė Bindokienė knygoje „Lietuvių papročiai ir tradicijos išeivijoje", rašo: „...lietuvių kalba yra ryškiausias lietuviškumo bruožas, išskiriąs lietuvį iš bet kurios kitos tautybių grupės. Todėl kiekvieno lietuvio pareiga išeivijoje yra susirūpinti lietuvių kalbą išmokti, vartoti ir išlaikyti..." Jei nebūtų tos humaniškumo sielos, to idealizmo, tos meilės savo vaikui, nebūtų šiuo metu išeivijoje užaugę tie asmenys, kurie dar palaikys tautiškumo jausmą ir ateityje, skiepys ateinančioms kartoms ir ar iš tolo ar atvykę čia darbuosis Lietuvai. Tačiau — gaila, bet ne visuose randame to labai reikalingo idealizmo, o dar labiau — pasiaukojimo.

Kai 1949, 1950 m. tėvai kūrėsi išeivijoje, kaip minėjau anksčiau, kūrė ir lietuviškas šeštadienio mokyklas. Tuo metu mokyklas lankė 5,500 mokinių, jų visų tarpe ir aš. Per 40 metų šios mokyklos ateidavo į pagalbą tėvams išlaikyti lietuvių kalbą šeimoje.

Palaispniui lietuviškų mokyklų ir mokinių skaičius sumažėjo. Šiuo metu lanko tūkstantis mokinių, JAV veikia 23 lietuviškos šeštadienio mokyklos. O priežastys keleriopos: 1. daugiau tautiškai mišrių šeimų, kuriose lietuviškai nebekalbama; 2. jaunos šeimos keliasi į kitas valstijas, toli nuo lietuviškų telkinių, nes tėvų profesijos to reikalauja; 3. šeimos vis dažniau išsikelia į užmiesčius, toli važiuoti į šeštadienio mokyklą, kuri yra miesto ribose. Pirmaisiais metais dar veža į lietuvišką mokyklą, tautinių šokių repeticijas, organizacijų susirinkimus. Tačiau vėlesniais metais jie pavargsta, o jaunimas dar vėlesniais pats važiavimui nesuaugęs. Atstumai padaro savo. Yra išimčių. Netoli Čikagos, nedideliame Lemont mieste, didėja lietuvių šeimų skaičius, įsikūrė lietuvių centras, auga ir šeštadieninė mokykla. Bet daugumas lietuviškų parapijų yra didmiesčių ribose, toli iš užmiesčio atvažiuoti.

Tokiu atveju visas lietuviškas auklėjimas priklauso nuo tėvų ir senelių (jeigu jie gyvena netoliese). Šitokiose sąlygose ypač reikia idealizmo, humaniškumo kupinos sielos, apie kurią rašo prof. Girnius. Tėvai turi ieškoti būdų siųsti vaikus vasaromis į lietuviškas stovyklas, jungti juos į šokių ir dainų ansamblius, visokiais būdais išlaikyti vaikus lietuviškoje aplinkoje.

Norėčiau dabar pasidalinti su jumis keleta minčių, kurios kyla, kai mąstau apie tautiškumo principą mūsų organizacinėje šeimoje, ateitininkuose. Mus įpareigoja tautiškumo principas, kur mes begyventume. Profesorius Stasys Šalkauskis knygoje „Ateitininkų ideologija" mums primena, kad „...visų pirma, kaip lietuviai,.. ateitininkai turi įsigyti tautinio susipratimo... ir ruoštis tautinės kultūros kūrybai.." Toliau jis rašo: „...Ateitininkai...turi būti patriotai,..sugebą giliai imti tikro patriotizmo pareigas... Tikras patriotizmas yra tautinės savo individualybės meilė;.. pagrįsta pageidavimu savo tautai moralinės didybės,..kylančios iš visuotinio žmonijos dvasios turinio...ir besireiškiančios individualinėmis tautinėmis lytimis (formomis)..."

Tai yra be galo didelis uždavinys ateitininkams ir išeivijoje ir Lietuvoje. Mes turime būti tautiniai susipratę — būti sąmoningais leituviais, tais, kurie ne tik save, bet ir savo aplinką vertina kritiškai — priima, kas dora, atmeta, kas bloga. Mes turime būti patriotai — žmonės, mylintys savo tėvynę, pasiaukoję savo tautai, pasiryžę jai aukoti ir aukotis.

O kokios būtų to tikro patriotizmo pareigos? Pirmų pirmiausia — čia kreipiuosi į ypač jaunimą, į stovyklaujantį Berčiūnų ar Dainavos stovyklose, ir į tą, kuris ateitininkams priklauso savo miestuose ir miesteliuose — pirmų pirmiausia tobulintis. Tobulinti savo sugebėjimus, savo išmintį, gerai mokytis mokykloje; pasisemti žinių iš tėvelių, gerų auklėtojų, stovyklų vadovų. Tobulinti savo sąžinę — ugdyti ją jautrią: jautrią pajusti, kad visi esame Dievo vaikai, kad turime kiekvieną žmogų mylėti, gerbti kaip savo artimą, kad turime ištiesti pagalbos ranką, kur tik reikia.

Mūsų tautinės individualybės meilė turi būti pagrįsta pageidavimu savo tautai moralinės didybės. O kas pasieks Lietuvai moralinę didybę, jei ne jūs, auganti karta, kuri savo gyvenimo kelrodžiu pasirenkate katalikiškumo ir tautiškumo principus, kaip juos mums aiškina profesorius Šalkauskis, ateitininkų ir visos krikščioniškos visuomenės ideologas. Stokime drąsiai į kovą garbingą, dirbkim, kovokim dėl Lietuvos. Tuomet pasitvirtins ir kiti ateitininkų himno žodžiai: Ateitį regim tėvynės laimingą".

ANTROJO ATEITININKŲ SUVAŽIAVIMO PROGA

Man yra didelis džiaugsmas ir tikra garbė, kad galiu dalyvauti antrame Lietuvos ateitininkų suvažiavime. Kai 1989 metų gale ateitininkai rinkosi į Vilnių pirmajam savo suvažiavimui, buvau Jūsų tarpe ir su visais džiaugiausi vėl atbundančios ateitininkijos pirmais žingsniais brangioje Lietuvoje.

Esu šiandien jūsų tarpe, atstovaudama Ateitininkų federacijos tarybai. Tai pagrindinis ateitininkų sąjūdžio patariamasis organas, kurį periodiškai renka visi mūsų organizacijoje dalyvaują nariai/ės. Rūpi mums strateginiai mūsų sąjūdžio reikalai: užduotys ir veiklos kryptis. Visų tarybos narių vardu sveikinu jus, čia susirinkusius, ir linkiu pravesti darbingą, nutarimais prasmingą savo suvažiavimą, kad, grįžę į savo gyvenvietes, galėtumėte dar sėkmingiau tęsti savo pastangas „visa atnaujinti Kristuje". Telaimina Aukščiausias jūsų darbus.

Atsinaujina šiandien mano širdyje tie, prieš trejus metus išgyventi, džiaugsmo jausmai. Šį kartą jie sustiprinti patirtimi, kad mūsų sąjūdis į istorijos lapų pynę jau įnešė naujos epochos pirmųjų 3-jų vaiklos metų pasiekimus — atliktų darbų ir laimėjimų pynę. Nuoširdžiai didžiuojuosi savo sesių ir brolių ateitininkų pasiryžimais ir veiksmais liudyti Kristų. Ne man išvardinti jūsų darbus ir laimėjimus, bet man rūpi paklausti: ką gi visa tai reiškia? Kaip suprasti visus tuos įvykius iš perspektyvos.

Viena ryškiųjų savybių, kuri iškyla su šiuo suvažiavimu tai ateitininkiškos idėjos ir veiklos tęstinumas. Šiandieninio modernaus gyvenimo sūkuriuose daug organizacijų įsikuria, pasireiškia ir dingsta be gilesnių pėdsakų. Lietuvoje per paskutinius 50 metų — tuos tikrai sunkius laikus — iškilo ir tada dingo daug organizacinių apraiškų.

Ateitininkų sąjūdis gi jau ruošiasi žengti į 3-jį šimtmetį. Tiesa, nesame mes 300 metų senumo, bet mes savo veiklą pradėjome dar aname šimtmetyje, nes Belgijos Louveno, Šveicarijos Fribourgo ir Rusijos Maskvos universitetuose būrėsi ateitininkų pradininkai. Per šį, jau besibaigiantį XX amžių, savo darbais ir laimėjimais krovėme savo gausų įnašą į tautos ir valstybės dvasinį lobyną. Ir taip netrukus savo veiklą žymėsime naujame tūkstantmetyje. Mes galime tęsti savo veiklą, nes skiekiame amžinų idealų. Tas tęstinumas suteikia mums stiprybės, bet jis nėra tikslas savyje. Per tęstinumą mes pajėgiame naudotis praeities patirtimi ir galime jungtis — ir vyriausi, ir jauniausi — vienon bendruomenėn, kurioje, kaip šeimoje, mums visoms ir visiems yra vietos. Mes visi telpame ir bandome harmoningai bendrauti ateitininkų sąjūdyje.

Tačiau tęstinumas tai tik viena mūsų sąjūdžio savybių. Nesiekiame tęstinumo dėl jo paties, bet tam, kad per jį galėtumėme siekti prasmingos ateities. Mes gerbiame praeitį — istoriją, papročius, tradicijas — nes visa tai mums padeda siekti šviesesnės, gražesnės ir kilnesnės ateities. Ateities savo tautai, valstybei, artimui ir sau patiems. Visos mūsų siekimų pastangos nukreiptos į ateitį, kurios centras yra Kristus. Nuolatinis mūsų idealo siekimas verste verčia mus veržtis į šiandieninį gyvenimą. Atviru žvilgsniu, su pasitikėjimu, su domėjimusi, su noru patirti, sužinoti, išmokti mes siekiame visa — tuo pačiu ir save atnaujinti Kristuje. Tai reiškia, kad mes turime persunkti visas šių dienų gyvenimo sritis. Ateitininkui niekas neturėtų būti svetima išskyrus nuodėmę. Todėl mes nesiribojame vien bažnyčiomis, religinėmis apeigomis, bet drąsiai einame į pasaulį, nes esame pasauliečiai, paties Viešpaties paskirti į šią areną, kad joje liudytumeme Kristų. Ne veltui Vatikano II suvažiavimas tiek svarbos priskyrė pasauliečiams ir jų apaštalavimui, ypač pastoracinės konstitucijos „Bažnyčia dabartiniame pasaulyje" rėmuose. Ten tiek naujų kelrodžių, uždavinių, privilegijų ir pareigų šių dienų Dievo tautos nariams. O mes kaip tik ir esame tos Dievo tautos narės ir nariai.

Trumpai aptarę mūsų sąjūdžio pagrindinius idėjinius rėmus, stabtelkime ties šių dienų užduočių pynės ateitininkų veiklą gyvinti ir stiprinti. Pirmiausia leiskite pasidžiaugti jūsų laimėjimais ir pasiekimais. Norėčiau šia proga ypač padėkoti toms, tyliai savo darbą vykdančioms ir vykdantiems ateitininkams, apie kuriuos mes taip mažai žinome, o be kurių pastangų šiandien nebūtų nei šio suvažiavimo.

Aš pati turėjau progos prisidėti prie jūsų vasarinių stovyklų veiklos. Koks žavus tos mūsų Lietuvos atžalynas ir kokios galingos užduotys šio jaunimo laukia būsimame šimtmetyje. Todėl svarbu jį ir toliau sėkmingai ug-

dyti, skiepyti artimo meilės prasmingumą ir Kristaus idealą įdiegti į jų širdis. Natūralu, kad stovyklos tokios nuolatinės akcijos negali atlikti. Ir todėl svarbu intensyvinti vietos veiklą. Toje kasdieninėje aplinkoje vyksta tas kasdieninis gyvenimas, į kurį turime nešti Kristų. Todėl jaunimo ugdymas labai natūraliai gali ir turi vykti jų vietovėse — mokyklose, tarp draugų, visuomeninėse šių jaunuolių apraiškose savam miestelyje, savųjų tarpe. Neapleiskime ir sporto, bet tenetampa jis tikslu savyje. Tad vietos veiklai skirkime stiprų dėmesį. Tai savaime reikalauja pasišventusių vadovų ir globėjų bei dvasios tėvų. Žinau, kad tuo aš jums nieko naujo nepasakau, bet man rūpi pabrėžti jų paruošimo reikalingumą. Sąjungos rėmuose išvystykite planus tai akcijai, kad toliau mūsų jaunimas galėtų ir linksmai, ir prasmingai ateitininkų gretose reikštis.

Laikas nuo laiko manyje kyla klausimas, ar mes nepasigestame universitetinės aplinkos savo veiklai. Turiu čia mintyje tuos idėjos draugus ir drauges, kurie lanko universitetus ir ten ruošiasi profesiniam gyvenimui. Aukštasis mokslas bene ryškiausiai pažymėtas idėjine primata, atseit, ten idėjai duodama pirmenybė, idėjos reikšmė ten svarbi, net galinga. Ten vyksta ir idėjinė rungtis su kitaip galvojančiais, tais, kurie išpažįsta kitus idealus ar vertybes, tarp jų materialinę gėrybę kaip tikslą savyje, malonumą, kaip galutinį siekį ir t.t. Ar mes toje arenoje egzistuojame kaip prasmingas pakaitalas? Jei ne, kodėl? Ar nereikėtų pasvarstyti, skirti tam laiko ir dėmesio. Mes tikrai nesiekiame netolimos praeities totalistinę ideologiją jaunimo tarpe pakeisti kita panašia sistema. Dievo mums suteikta laisva valia savo esme atmeta tokią argumentaciją. Tačiau žmogus gyvena vertybėmis, jų laikosi, jų siekia. O mes į gyvenimą nešame krikščionišką žvilgsnį, kuris toks prasmingas, optimistiškas ir teigiamas. Tam žvilgsniui universiteto salėse, susibūrimuose, svarstybose — visoje akademinėje veikloje — turėtų būti suteikta galimybė pasireikšti. Jos mums niekas nebruks į rankas. Mes patys turime įsijungti į tą įdėjinių varžybų lauką ir ten aktyviai reikštis. Kas tai įgyvendins, jei ne ateitininkija? Man regis, nėra ko laukti — reikia mums patiems žengti į tą areną. Per daug brangus laikas apaštalavimo lauke, kad lauktume palankesnio laikotarpio. Ši iniciatyva bus itin sunki, bet be jos nebus atsinaujinimo mūsų inteligentijoje. Ar galime likti abejingi tam klausimui? Ne man tvirtinti ką ateitininkai Lietuvoje turi daryti, bet mūsų visų pareiga savęs klausti ar tai nėra vienas iš esminių mūsų uždavinių.

Sendraugių veiklos metodikoje esame gan silpni — neturime ryškaus modelio, konkrečių gairių, neturime ir formato. Bet gal kaip tik todėl vyresnieji mūsų broliai ir sesės turėtų paieškoti naujų horizontų ir organizacinių priemonių. Ar geriau tinka profesinis ryšys, ar korporacinis principas, ar gal koks kitas bendravardiklis tiktų? Ir šis uždavinys laukia sprendimo, nors tai ir bus ilgesnio darbo vaisius. Viena tai aišku. Mes — ateitininkai — esame linkę išeitį į gyvenimą ir tuose verpetuose išlieti savo energiją, pašvęsti savo laiką ir sukaupti dėmesį. O savęs atsinaujinimui tuo pačiu nebeturime tinkamos, savitos aplinkos. Čia sendraugių pasireiškimui tikrai platūs dirvonai.

Jūsų vadovai yra manęs klausę, kas tie svarbiausi mūsų uždaviniai netolimoje ateityje. Ne vieną iš jų jau esu jums paminėjusi. Tačiau išeivijoje gyvenantiems ateitininkams rūpi, kad pati federacijos institucija vėl grįžtų į brangią tėvynę. Išeivių gretos, kad ir labai daug pasidarbavusios sąjūdžio gyvasties išlaikymui, retėja, silpnėja ir todėl laikas federacijai atsinaujinti namuose, o ne svetimoje žemėje, nors ji mums tapusi labai maloni ir net brangi. Mes esame viena, nedaloma, neskaldoma, vientisa ateitininkija, kurios vyriausia būstinė vėl turi būti mūsų pačių valstybėje. Tad bendromis jėgomis siekime to, kas taip natūralu ir kartu reikalinga. Gal net šiandien, šioje salėje mūsų tarpe yra dar neatpažintas ateities Šalkauskis ar Dovydaitis?

Viliuosi, kad mes dar dažnai pasimatysime, kartu vieni su kitais bendrausime ir kartu dirbsime prasmingus ateitininkiškus darbus. Išeivijos nariai visad liks ištikimi sąjūdžiui, nors juos gal ir skirs specifiniai uždaviniai. Su džiaugsmu ir tam tikru pasididžiavimu dalinuosi su jumis mintimis, kad mums pavyko išeivijoje išlaikyti ir toliau brandinti ateitininkišką gyvastį. Dabar laikas ją dar stipriau kelti ir skleisti lietuvių tarpe.

Iš visos širdies jums linkiu pramingai ir toliau siekti atnaujinimo Kristaus akivaizdoje ir pagal jo pavyzdį. O Aukščiausias mums tikrai padės.

Birutė Bublienė
Ateitininkų Federacijos tarybos pirmininkė

Prieškongesinės stovyklos dalyviai Berčiūnuose š.m. liepos pradžioje.

Mums rūpi Lietuvos ateitis

Gražią popietę mokiniai ir mokytojai nekantraudami laukė atvykstant švečių — Pasvalio ateitininkų.

Mūsų mokykloje ši diena neeilinė: įsteigiama ateitininkų kuopelė. Mintis įsijungti į šį kilnų judėjimą — neatsitiktinė, nes mums rūpi Lietuvos ateitis, norime savo veiklą grįsti tikėjimu ir meile.

Susibūrimui prasidėjus, pagerbėme įnešamą trispalvę ir sugiedojome Tautinę giesmę. Po bendros maldos, Šventojo Rašto skaitymo simboliškai pasižadėjome dideliais ir mažais darbais įkūnyti ateitininkų idėjas, giedojome giesmę „Ką padarėt vienam iš mažiausiųjų brolių, tą padarėt man", kuri bus krinčiniečių Credo.

Su džiaugsmu sutikome žinią, jog Krinčino parapijos klebonas Sigitas Uždavinys priėmė mūsų kvietimą būti dvasios vadu. Gerbiamas kunigas glaustai apibūdino kelią, kuriuo ėjo ateitininkija, principus — katalikiškumą, tautiškumą, inteligentiškumą, visuomeniškumą ir šeimyniškumą, pasidžaugėme, kad ateitininkais susidomėjo ir toji jaunimo karta, kuriai nebeteko ateitininkų vėliavos matyti, palinkėjo būti teisingais, tyrais ir draugiškais, Kristų laikyti savojo gyvenimo centru.

Mūsų svečiai iš Pasvalio giedojo giesmes, pasakojo apie savo veiklą. Mes tartum girdėjome jų pokalbį su Dievu, prie tos maldos ir patys prisidėjome. Pasvaliečiai pakvietė visus sugiedoti Lietuvos ateitininkų himną. Mokyklos vadovai pasveikino naujus ateitininkus ir pakvietė visus arbatos. Vėl kalbėjomės, kartu giedojome vildamiesi, jog svečiai ir ateityje turtins mus savo buvimu. Atsisveikinome su Pasvalio ateitininkais, o širdyje liko malonūs įspūdžiai ir didelis noras tarnauti Dievui ir Tėvynei.

Inga Buckaitė,
Krinčino pagrindinės mokyklos ateitininkė

Ateitininkų kuopų ir globėjų dėmesiui!

Ponai Čingos (Los Andželas, JAV) įsteigė kasmetines premijas daugiausia pažangos savo veikloje padariusioms kuopoms ir jų globėjams. Konkurse gali dalyvauti JAS ir MAS kuopos, kurios iki pareiškimo pateikimo datos veikė ne mažiau kaip vienus metus. Konkursas prasideda kiekvienų metų sausio 1 d. ir baigiasi tų pačių metų gruodžio 31 d. Visos norinčios dalyvauti konkurse kuopos turi užsiregistruoti iki 1995 m. sausio 15 d. adresu: Vilhelmina Raubaitė, Taikos 99-38, 3036 Kaunas, tel. (8-27) 71 94 24. Registracijai pateikiamas kuopos vadovo

ir dvasios vado patvirtintas kuopos narių sąrašas ir metų veiklos planas. Vertinimo kriterijai bus paskelbti po registracijos. Kviečiame išbandyti savo jėgas!

Ateitininkų federacijos valdyba

Vilniaus vyskupija

Kun. Stasio Ylos kuopos moksleiviai klausosi kun. A. Bielicko, MIC, paskaitų ciklo.

Lapkričio 22 d. Vilniaus Šv. Kazimiero studentų ateitininkų kuopa surengė Islandijos kultūros vakarą, kurio metu klausėsi pasakų, dainų, legendų apie trolius ir elfus, ragavo supuvusio ryklio mėsos — tautinio islandų valgio. Vakarą ruošė Elena Kosaitė (VU).

Lapkričio 29 d. Šv. Kazimiero studentai darė savo grupės (kuopos) sociometrinį tyrimą, kuriam vadovavo Kamilė Karpytė (VU sociologijos spec.). Susirinkimo metu studentai taip pat žaidė žaidimus, atskleidžiančius penkis grupės kūrimosi etapus.

Gruodžio 15 d. Vilniaus 35-osios vid. mokyklos jaunučių ir moksleivių Karaliaus Mindaugo kuopa surengė Adventinį susikaupimo vakarėlį, kur prie žvakių šviesos klausėsi pasakojimų apie Dievą ir gėrio ieškančius žmones bei stengėsi sau atsakyti į klausimą: „Ko aš laukiu savo gyvenime?"

Gruodžio 20 d. Šv. Kazimiero kuopos studentai surengė susitikimą su visuomenės veikėja, Lietuvos Krikščionių demokratų partijos nare, Maryte Kontrymaite. Susitikimo metu buvo kalbama apie padėtį Čečėnijoje.

Gruodžio 23 d. moksleiviai ir studentai atietininkai, besirenkantys Šv. Kazimiero bažnyčioje, dalyvavo Susitaikymo pamaldose, kurioms vadovavo kun. Eitvydas Merkys.

1995 sausio 14 d. Vilniaus arkivyskupijos valdyba rengia ateitininkų vadovų ir globėjų kursus.

Kauno vyskupija

Spalio 2 d. Vygantas Malinauskas lankėsi Čekiškėje, parapijos jaunimo šventėje, kurioje pristatė ateitininkų organizaciją ir jos veiklą.

Prieš keletą mėn. Jonavos Šv. Vincento Pauliečio kuopa šventė savo trejų metų jubiliejų, kuriame dalyvavo svečiai iš Kėdainių, Kauno ir Ukmergės kuopų.

Lapkričio 11 d. Kauno Gedimino kuopa, vadovaujama VDU studentės Aušros Giedrikaitės, J. Jablonskio vid. mokykloje surengė prezentacinį ateitininkų vakarą, kuriame kalbėjęs kun. Ričardas Repšys pristatė ateitininkiją ir aiškino, kodėl vieni žmonės ateina į organizaciją, o kiti — ne. Po paskaitos vyko diskusijos.

Lapkričio 15 d. Vytauto Didžiojo universitete studentai ateitininkai surengė priešadventinę vakaronę.

Lapkričio mėn. Vilhelmina Raubaitė ir Tadas Lenkutis lankėsi Raseinių rajono mokyklose ir pasakojo apie ateitininkiją.

Lapkričio mėn. Petrašiūnų ir Šv. Kazimiero kuopos moksleiviai lankėsi Alksnėnuose.

Gruodžio 3 d. Kaune, Vytauto Didžiojo universitete vyko Advento rekolekcijos, kurias vedė kun. Gintaras Vitkus, SJ, šv. Mišias aukojo vysk. Sigitas Tamkevičius. Rekolekcijose, organizuotose VDU studentų ateitininkų ir Katalikų Teologijos fakulteto pastangomis, dalyvavo apie 89 studentų.

Kiekvieną antradienį VDU ateitininkų kuopos susirinkimuose vyksta pokalbiai ir diskusijos prie arbatos puodelio. Šį mėnesį susitikome su pravoslavų šventiku, tėvu Anatolijumi, profesoriais ateitininkais Kajetonu Čeginsku ir kun. Kęstučiu Trimaku.

Kauno miesto ateitininkai kartą per mėnesį renkasi į keliaujančią ateitininkų mokyklėlę, kuriai vadovauja s. Onutė Vitkauskaitė.

Rugsėjo 25 d. kun. Kęstutis Trimakas skaitė paskaitą „Misija".

Lapkričio 13 d. kun. Robertas Grigas apžvelgė Nepriklausomos Lietuvos katalikišką spaudą, pasakojo apie Lietuvos Katalikų Bažnyčios kroniką.

Panevėžio vyskupija

Lapkričio 23 d. visi Panevėžio miesto ateitininkai pirmą kartą visi drauge dalyvavo priešadventinėje vakaronėje, vykusioje 28-oje vid. mokykloje.

Gruodžio 4 d. ateitininkai dalyvavo Panevėžio vyskupijos ganytojo J. Preikšo vyskupystės dešimtmečio šventėje.

Gruodžio 11 d. Panevėžio katedros kriptoje vyko didelė ir graži 14 vid. mokyklos šventė, išaugusi tarsi ir į visos vyskupijos ateitininkų konferenciją. Pirmuoju smuiku tądien grojo mokyklos Šv. Kazimiero kuopos ateitininkai. Šventės svečiu ir paskaitininku buvo Petras Plumpa.

Gruodžio 11 d. pasaulį išvydo pirmasis Panevėžio vyskupijso ateitininkų laikraštėlis — džiaugiamės ir nuoširdžiausiai sveikiname! Leidinukas dar kol kas neturi pavadinimo. Laikraštyje spausdinami vysk. J. Preikšo ir kun. Rimo Gudelio sveikinimai, informacija apie vyskupijos ateitininkų gyvenimą, daug moksleiviškos kūrybos, piešinių. Panevėžiečiai viliasi jį auginti ir bent retkarčiais džiaugtis naujais jo numeriais, kuriuose atsispindės ateitininkų gyvenimas: džiaugsmai ir rūpesčiai, dvasios karštis, o gal ir neviltis ar nerimas...

Gruodžio mėn. Panevėžyje vyko adventiniai susikaupimo vakarai katedros kriptoje: gruodžio 15 d. aktorė Virginija Kochanskytė skaitė eilėraščius, o gruodžio 17 d. poeziją deklamavo aktorė O. Dautartaitė ir koncertavo Šiaulių Pedagoginio instituto merginų choras „Littera" — toks tikras, šviesus ir skaidrus buvo panevėžiečių ėjimas į Kūčių naktį.

Vilkaviškio vyskupija

Lapkričio 17 d. Alytaus Šv. Kazimiero kuopoje įžodį davė septynios kuopos narės.

Lapkričio 18 d. Alytaus A. Juozapavičiaus moksleivių ateitininkų kuopos tikraisiais nariais tapo aštuoni ateitininkai.

Lapkričio 26 d. Alytaus Šv. Kazimiero parapijos namuose vyko Vilkaviškio vyskupijos ateitininkų ir viso katalikiškojo jaunimo renginys tema: „Mano, kaip krikščionio, pareiga ir atsakomybė", kuriame dalyvavo 200 moksleivių.

Kaišiadorių vyskupija

Gegužės mėn. buvo organizuota piligriminė kelionė į Lurdo Švč. Mergelės Marijos šventovę.

Vasaros atostogų metu vyko „Aukštadvario sąskrydis", kuriam vadovavo vokiečiai iš Magdeburgo vyskupijos katalikų centro.

Kiekvieną mėnesį vyksta jau seniai tradiciniais tapę vyskupijos jaunimo susitikimai, kuriuose dalyvauja apie 10-12 įvairių jaunimo grupių iš skirtingų parapijų. Kaskart šie susitikimai rengiami vis kitoje parapijoje. Jaunimas dalyvauja šv. Mišiose, vakaruose bei vakaronėse, klausosi paskaitų.

Vyskupijos moksleiviai daug keliauja: jau aplankyti Vilnius, Varėna, Birštonas, Želva, Žiežmariai, Ryliškės, Pivašiūnai. Kelionių metu moksleiviai ne tik susipažįsta su įvairiais miestais, bet ir susitinka su vietos žmonėmis.

Gruodžio 16 d. Elektrėnuose vyko vyresniųjų klasių moksleivių Adventinis vakaras „Tebūna šviesa". Vakare dalyvavo ir Elektrėnų mokytojai bei Muzikos mokyklos mokiniai.

„LAF aplinkraštis"
(1994 m., nr. 4)

„Ateities pėdsakų" vakarai

Jau kelinti metai, kai vyksta VDU ateitininkų iniciatyva organizuojami „Ateities pėdsakų" vakarai Kaune, „Caritas" jaunimo centre. Kun. Kęstutis Trimakas ir dr. Arvydas Žygas nusprendė pradėti šiandien jau tradiciniais tapusius ateitininkų vakarus, suteikiančius galimybę gilinti žinias religijos, psichologijos, menų, filosofijos ir apskritai kultūros srityse. Šie vakarai tapo ir populiariausia Kauno ateitininkų ir jiems prijaučiančių susitikimo vieta. Iš tiesų, nemaža studentijos dalis kaip tik čia ir atrado ateitininkiją.

Galbūt dabar jau kiek ir kitaip atrodo akademinės paskaitos, vykstančios po pagrindinių studijų universitete ar mokykloje, tačiau tuomet nebuvo kitos galimybės susitikti ir padiskutuoti naujai atrastomis temomis. Paskaitų ciklus ir diskusijas vedė kun. Kęstutis Trimakas, kun. dr. Antanas Paškus, prof. Justinas Pikūnas, s. Onutė Mikailaitė, prof. kun. Jonas Juraitis, prof. Feliksas Palubinskas, doc. Tomas Sodeika, kompozitorius Giedrius Kuprevičius ir dar nemaža svečių bei organizacijos bičiulių, kuriuos visus sunku būtų ir išvardinti.

Tiesa, negalima nepaminėti dar vieno svarbaus „neakademinio" „Ateities pėdsakų" privalumo: bendravimas ir vaišės taip pat traukiančios kiekvieną kartą susirinkti. Be to, ir trečiadienių ruošimas ne vienam tapo tarsi ir „etatinėmis" pareigomis: vieni skaitė skaitinius ar giedojo šv. Mišiose, kiti pusdienį rūpinosi arbatėlės ruošimu ar skelbimų kūrimu. Žodžiu, darbas neleido nei vienam pasijusti nereikalingu, nedalyvaujančiu.

Dievo pagarbinimu jaukutėje salėje prasidedantys vakarai, trunkantys iki vėlyvo vakaro, tebesitęsia iki šios dienos, jau yra tapę nenutraukiama

mūsų gyvenimo tradicija.

Šių metų kun. K. Trimako paskaitų ciklas religijos psichologijos klausimais baigėsi lapkričio gale, prieš studentų egzaminų sesiją Talentų vakaru, kuris visai netikėtai buvo labai žavus ir gausus.

Aušra ir Darius, vedę vakarą, išdrįso sulyginti kūrybą, kuria visi taip mielai dalinosi, su Giesmių Giesme , pačiu gražiausiu Šv. Rašto kūriniu. Programą, prasidėjusią „baltų eilių" stiliumi sukurtomis interpretacijomis ir linksma Aurelijos šokių pamoka, vėliau tęsė VDU geologių grupelė, pristačiusi savitą kompoziciją, kurioje skambėjo kanklės, choralas bei netikėti garsiniai efektai, besiliejantys kartu su tyliai skaitomais eiliuotais apmąstymais: „kas jūs, neramios širdys, kas jus čia atnešė, gal vėjas?.." Vakare taip pat skambėjo ir dainos, kurias dainavo Vytautas ir Darius.

Vilma Banytė, jau ne vieną kartą dalyvavusi tokiuose susitikimuose, šį kartą skaitė eilėraštį, sukurtą Vytauto bažnyčioje per šv. Mišias ir pasakojimą apie nesėkmingą savižudį. Petras Venckus į visus kreipėsi eiliuotomis skausmo ir džiaugsmo paralelėmis, Ramunė Trembelytė ir Rūta Aleksandravičiūtė taip pat dalijosi savo trumpučiais eilėraščiais.

Visiems įsiklausius į tylą, kažkas, sugirgždinęs durimis, nedrąsiai įžengė į salę — Danutė Zabitytė. Ji skaitė Birutės Pūkelevičiūtės eiles ir užbūrė mus iš sielos gelmės kylančių nenutapytų paveikslų vizijomis. Saulius Diržys pristatė naujausią savo kūrinį — eilėraštį „Mirties Angelas" ir prašė suprasti jame aprašytą įniršį, kylantį matant, kaip kvailai kasdien žūsta žmonės.

Jei ne vėlus metas, tądien tikriausiai būtų dar daug kas atsitikę. Kun. Kęstutis Trimakas, tyliai klausęsis visą vakarą, pabaigoje pasakė, jog tik dėl mūsų kaltės dažnai žmonės yra nebylūs, tačiau tokie vakarai — tai nuostabus laikas, kai galime dalintis ir klausyti. Tai ir yra pastiprinimas, duodantis gyvybę naujai kūrybai.

Orinta Žvikaitė

Studentų Ateitininkų vadovavimo kursai

Spalio 21-23 dienomis Ąžuolų Būdoje, mažame miestelyje Suvalkijoje netoli Marijampolės, vyko Studentų Ateitininkų Vadovavimo kursai, kuriuose dalyvavo 15 studentų ateitininkų iš Vilniaus ir Kauno Šv. Kazimiero kuopų bei VDU kuopos. Kursus organizavo ir programą rengė bei jai vadovavo SAS CV.

Kursų programa buvo iš tiesų plati: SAS dvasios vadas kun. Ričardas Repšys, MIC, paskaitoje-diskusijoje ateitininkų ideologijos šviesoje nagrinėjo galimus šiandieninių jaunimo problemų sprendimo būdus; Indrė Čiuplinskaitė, dabar gyvenanti Lietuvoje ir dėstanti Kretingos mergaičių kolegijoje, kalbėjo apie mūsų laikų iššūkius tikėjimui; prof. Feliksas Palubinskas skatino studentus burtis ir veikti korporacijose; s. Daiva Kuzmickaitė supažindino su grupės psichologija ir vadovavimu grupei; kun. Gintaras Grušas skaitė labai išsamią ir naudingą paskaitą apie renginių planavimą bei organizavimą; Dalia Kabašinskaitė pasakojo apie katalikiškų organizacijų ir jaunimo centrų veiklą Vokietijoje.

Vygantas Malinauskas, naudodamasis Denny Rudberg knyga „Building community" („Bendruomenės kūrimas"), vadovavo pratyboms, kurių metu mes galėjome patys pereiti per penkis grupės kūrimo etapus: ryšių užmezgimo, atvirumo, teigimo, įtampos ir gilesnio pasidalinimo bei tikslų nusibrėžimo, vedančio į veikimą. Pratybų metu mes galėjome geriau pažinti vienas kitą bei pajusti, kad aktyviai veikiant, labai svarbi yra vieninga, tarpusavyje sutarianti grupė. Ši pratybų patirtis daugeliui buvo naujas dalykas ir labai pravers, kai patys bandysime vadovauti įvairioms grupėms.

Talentų vakare atsiskleidė daug naujų ir netikėtų talentų: pasirodė, kad mūsų tarpe yra daugybė aktorių, deklamatorių, muzikantų bei visa galybė įvairiausio plauko poetų: ir improvizuojančių čia pat, visų akyse, ir rašančių „baltas eiles" futuristinės poezijos stiliumi, ir kuriančių rimtą filosofinę poeziją.

Laikas kursuose neprailgo: sužinojome daug naujų bei prisiminėme jau žinomus dalykus, pasidalinome savo patirtimi, o paprastas nuoširdus bendravimas vėl tarsi atgaivino dvasią, nuplaudamas praeities nuoskaudų, pykčio ir nesusipratimų nuosėdas, vėl uždegdamas mus veiklai ir sustiprindamas ateitininkišką ryžtą bei sužadindamas viltį, kad galbūt atnaujinsime pasaulį, jei patys atsinaujinsime, atgimsime.

Ir, svarbiausia, tikėsime.

Živilė Krivickaitė

„SAS Aplinkraštis", 1994 m., nr. 3

Kur važiuoja „Ateities'' vežimas

Danguolė Gervytė

Jau penkeri metai Lietuvoje atsikūrusioje „Ateities'' organizacijoje ir dabar išaugusioje iki sąjūdžio, dar nepasiskirstoma atsakomybe, lieka neišdalytos kėdės, vyksta ambicijų kova. Ne paslaptis, kad panaši yra visų organizacijų virtuvė. Ateitininkus gyventi moko visi, o ypač tie, kurie nepriklauso organizacijai. O tarp pačių ateitininkų gimsta vis daugiau nuomonių, problemų ir jų sprendimo būdų. Krylovas savo pasakėčioje pasakoja apie nesėkmingai vežimą traukusius lydeką, gulbę ir vėžį, nes tarpusavyje nesutarė, kurlink reikia važiuoti. Liepos 14-17 dienomis į Vilnių susirinko ateitininkai iš Lietuvos ir išeivijos, kad aptartų šiandieninę situaciją organizacijoje, išsirinktų vadą, tarybą ir paprasčiausiai pabūtų kartu.

XII Ateitininkų kongrese dalyvavo apie 850 sąjūdžio narių, 380 iš jų yra davę ateitininko įžodį. Pusantro šimto ateitininkų susirinko iš išeivijos. Dėl plačios akademinės programos dalyvauti Kongrese gausiausiai susirinko moksleiviai (?). Sunku tiksliai suskaičiuoti, kiek moksleivių dalyvauja „ateities'' sąjūdyje — vieni atvyksta į akademijas, kiti į stovyklas, bet į kuopų veiklą neįsijungia. Reikia tikėtis, kad į Kongresą susirinko tikrai tie, kurie jaučiasi atsakingi už organziacijos rytdieną ir ieško „Ateities'' vizijos šiandien.

Iki šiol, po 1989 metais įvykusio Atkuriamojo suvažiavimo, Lietuvoje veikė tik valdyba. Šiais metais Lietuvoje po ilgų ginčų nuspręsta išrinkti 15 žmonių tarybą, kurios 7 nariai išeivijoje ir 8 — Lietuvoje. Kongresas išsirinko tik lietuviškąją tarybos pusę. Išeivių dalyvavo mažai, o balsuoti už savo draugus lietuvaičius, pasilikusius anapus Atlanto, neturėjo įgaliojimų. Tarybą išeivijoje išsirinks korespondentiniu būdu. Į lietuviškąją tarybos pusę ateitininkai išsirinko LAF valdybos vicepirmininkus Vidą Abraitį, kun. Robertą Grigą, ses. Daivą Kuzmickaitę, kun. Rimantą Gudelį, Vygantą Malinauską ir LAF valdybai nepriklausančius Indrę Čiuplinskaitę, kun. Gintarą Grušą ir kun. Valdą Petrauską.

Svarbus Kongreso akcentas buvo ir vado rinkimai, susilaukę daug diskusijų ir aptarinėjimų užkulisuose. Šiais metais baigėsi AF vado kadencija, kurio pareigose buvo išeivis Juozas Polikaitis, Kongreso dalyviai nesurado tinkamos kandidatūros Lietuvoje. „Ateities'' Federacijos vado pareigose pasilikti paprašytas Juozas Polikaitis, o jam sutikus, išrinktas dar dvejiems metams.

Federacijos vicepirmininkės ses. Daivos Kuzmickaitės nuomone, — rinkimai parodė, kad ateitininkija dar nėra pribrendusi perkelti Federacijos vyriausiąją valdybą ir vadą į Lietuvą.

Nutarimų, rezoliucijų ar kreipimųsi šį kartą Kongresas nepriėmė. Vadas ir naujoji taryba sudarys konstitucinę tarybą, kuri iki „Ateities'' federacijos konferencijos, vyksiančios 1996 metais, parengs LAF statuto ir AF konstitucijos pataisymus ir papildymus. O dabar prasidėjo pokongresiniai — kantraus darbo metai — akademijos, vasaros stovyklos, kuopų renginiai. „Ateities'' žurnalas, kaip pasakė vadas Juozas Polikaitis, Lietuvoje turėtų pasirodyti dar šiais metais.

Kongreso organizatoriai į programą bandė įtraukti pačias aktualiausias šiandienos temas: arkivyskupo Audrio Bačkio pranešimas „Popiežiaus apsilankymo reikšmė ir mūsų uždaviniai žengiant į XXI amžių'', Kęstučio Girniaus paskaita „Valstybės vaidmuo tautos kultūros ugdyme''. Tarp šių populiarių temų buvo ir nepasisekusių pranešimų. Pagrįstas buvo prieškongresinis nerimas — vėl kalbės vyresni, o klausysis ir nieko nesuprasdami snūduriuos moksleiviai. Pavyzdžiu galėtų būti neabejotino susidomėjimo susilaukusi Indrės Čiup-

Berčiūnuose, JAS stovykloje, skulptorius Jonas Bugailiškis su padėjėju Pranu drožia 6 metrų aukščio šv. Kazimiero statulą, kurią iš ąžuolo užsakė JAS. Nuotr. Birutės Bublienės

linskaitės paskaita ir simpoziumas „Šeima — tautos branduolys".

Kiekvieną dieną Kongreso dalyviai rinkdavosi į šv. Mišias. Liepos 15 dieną iškilmingas atidarymo šv. Mišias Vilniaus Arkikatedroje aukojo ir pamokslą pasakė arkivyskupas Audrys Bačkis.

Vakarais ateitininkai rinkdavosi į gegužines, kūrybos vakarus, talentų vakarą, eitynes prie Seimo rūmų. Pabaigtuvių agapėje mokiniai iš Ukmergės sakė, kad jie mėgsta liaudiškas vakarones, bet smagus būtų ir vakaras su gitaromis.

Rinkimai parodė, kad moksleiviai daugiau pasitiki išeivijos vadais. Gal tame slypi baimė pakliūti į rezistentų valdžią, su kuriais jaunimui dažnai sunkoka surasti bendrą kalbą. Kartu tai mažiausiai cinizmo turinti ir entuziastingiausia sąjunga.

Kokios ateitininkijos nori ir kokią ją mato Julius Panka iš Stasio Ylos kuopos prie Šv. Kazimiero bažnyčios?

J. P.: Labai patiko Kongresas. Bet tai, ką kalba senas profesorius sendraugiams, — tai visai neįdomu moksleiviams. Patiko prof. Vytauto Landsbergio paskaita apie piliečio atsakomybę valstybėje, geras buvo kūrybos vakaras.

—Kokią įsivaizduoji ateitį po Kongreso?

J. P.: Tikiuosi, kad ateitininkija neatsiliks nuo laiko.

—Kas aktualu šiandien?

J. P.: Kad Lietuva nesusiskaldytų..

—O jaunimui?

J. P.: ...daug narkomanijos, alkoholizmas.

—Ar turi draugų tarp jų?

J. P.: ...Taip, yra. Bet jie nepastovūs, vieną dieną — draugas, kitą dieną — tyčiojasi.

—Ar sunku būti tikinčiam mokykloje?

J. P.: Labai.

—O kur geriau steigti ateitininkų kuopas?

J. P.: Manau, kad geriau parapijose. Mokykloje tai taptų nuvalkiota. Bažnyčioje yra visai kita aplinka.

Moksleiviai iš Ukmergės ir Alytaus mano, kad ateitininkus geriausiai kurti mokyklose, nes ten daugiausia bendraamžių, ten vyksta kasdienis moksleivio gyvenimas. Ateitininkai negali tapti parapijiniu jaunimu.

Ukmergiškis Mindaugas, mokykloje dar vadinamas Mite, sako: „Kongresas buvo „fainas", ne tas žodis... tik labai karšta, ir kai kurios paskaitos nuobodžios". Moksleiviai prisipažino jaučią susiskaldymą ir „frakcijas" Federacijoje, o iš ilgo kalbėjimo maža konkretumo. Moksleiviai norėtų kalbėtis dvasinio gyvenimo temomis, apie krikščionio pasauliečio kasdienybę, kuri susideda iš pamokų, paskaitų, kasdienio bendravimo su bendraamžiais, namiškiais, kaip išlikti sąžiningam ir be kompromisų...

Studentų Ateitininkų Federacija — mažiausia sąjungoje. O kuopos viename ar kitame meiste dar tik ieško savo veiklos erdvės. SAS Centro valdybos vicepirmininkė Virginija Trusaitė sako: „Organizaciniu atžvilgiu Kongresas pavyko, bet trūko atvirumo, susigaudymo kas vyksta, pasitikėjimo vienų kitais, reikėjo daugiau diskusijų, kad išsiaiškintume, kas mes esame ir ko mums reikia. Studentai kongrese buvo vieningi — mus sujungė Berčiūnų stovykla". Studentų veiklą Virginija įsivaizduoja akademiškesnę ir visuomeniškesnę.

LAF valdybos vicepirmininką kun. Rimantą Gudelį daugelis pažįsta dar iš pirmosios 1990 m. stovyklos Antalieptėje.

—Kokia Jūsų nuomonė apie Kongresą?

R. G.: Kongresas įkvepia dvasios, energijos ir išryškina Ateitininkijos kryptį. Kiekvienas turime dirbti savo namuose. O šūkis „Visa atnaujinti Kristuje" reikalauja visa atnaujinti krikščioniškoje dvasioje.

—Kokia bus „Ateitis"?

R. G.: Manau, jog reikėtų decentralizacijos, tai išjudintų žmones. Ateitininkija taptų platesniu sąjūdžiu. „Ateities" perspektyva turėtų būti atvirumas. Tikiuosi, kad ateitininkija taps platesniu ir įtakingu sąjūdžiu.

—Jūs rūpinatės MAS. Kokia ši sąjunga?

G. S.: Sąjūdis gimė Arvydui "ygui atvykus į Lietuvą. Dabar LAF ir MAS yra tie patys žmonės, manyčiau, kad šias dvi atsakomybes reikėtų išskirti. O „Ateities" sąjungos galėtų būti skirtinguose miestuose. Taip ateitų nauji žmonės, gimtų idėjos, atsirastų lėšos.

—Pakalbėkim apie ekonomiką, juk vieną kartą pasibaigs išeivių skiriami pinigai. Kaip tada išsilaikys organizacija?

R. G.: Pradžioje bijojome nario mokesčio, kad nebūtų panašu į komunistines organizacijas. Bet visame pasaulyje draugijos, organizacijos, sąjūdžiai turi nario mokestį. Tai turėtų būti sąmoninga parama savai organizacijai. Turime išmokti aukoti sunkiai uždirbtus pinigus. Apie tai reikėtų diskutuoti ir LAF.

Kun. Rimantas Gudelis teigia, kad ateitininkai — tai pasauliečių organizacija, ir kunigai turėtų būti tik dvasios vadais. Deja, ar organizacija dar silpna, ar patys ateitininkai nelinkę vadovų atsakomybės patikėti pasauliečiams?..

LAF Tarybos posėdis

Spalio 28 d. (penktadienį) Kauno arkivyskupijos kurijos patalpose įvyko pirmasis naujai išrinktos Lietuvos Ateitininkų Federacijos Tarybos posėdis. Posėdžio pradžioje perskaitytas dr. Arvydo P. Žygo laiškas.

Apsvarstyti Ateitininkų Federacijos naujo statuto projekto ruošimo ir komisijos sudarymo klausimai. Nutarta iki kito posėdžio paruošti pasiūlymus dėl AF statuto sudarymo principų.

Aptarta Lietuvos Ateitininkų federacijos struktūra. Pasiūlyta, kad būtų kuo mažiau struktūrinių pakopų: tarp sąjungų centrų ir kuopų (korporacijų, klubų) turi būti palaikomas tiesioginis ryšys. Vyskupijų valdybos turėtų atlikti vyskupijos kuopų koordinacinio centro vaidmenį.

Posėdyje taip pat buvo kalbama, kad ypatingas dėmesys turi būti teikiamas kuopų globėjų ir vadovų ruošimui, todėl Lietuvos Ateitininkų Federacijos Vyriausiai Valdybai pasiūlyta sudaryti respublikinę vadovų ruošimo programą, kuri būtų privaloma visiems, norintiems būti ateitininkų kuopų globėjais ir vadovais.

Posėdyje dalyvavo Lietuvos Ateitininkų Tarybos nariai: Juozas Polikaitis, Vidas Abraitis, Indrė Čiuplinskaitė, kun. Gintaras Grušas, kun. Robertas Grigas, kun. Rimas Gudelis, s. Daiva Kuzmickaitė, Vygantas Malinauskas.

LAF vyriausios valdybos posėdis

1994 m. lapkričio 11-12 d. Kauno arkivyskupijos kurijos patalpose vyko LAF VV posėdis, kuriame dalyvavo: vysk. S. Tamkevičius, V. Abraitis, kun. R. Grigas, V. Raubaitė, T. Karalius, V. Vaičaitis, D. Pietaris, O. Erminaitė, M. Polikaitė, M. Kuliavas, T. Lenkutis, D. Kabašinskaitė, V. Borutaitė, prof. F. Palubinskas, S. Palubinskienė, V. Malinauskas.

Posėdyje išklausytas V. Vaičaičio pranešimas apie XII Ateitininkų Kongreso finansus. Galutinę kongreso finansinę ataskaitą LAF VV pavedė paruošti V. Vaičaičiui ir LAF iždininkui Tomui Karaliui.

V. Abraitis informavo apie Ateitininkų rūmų Kaune (Laisvės al. 13) grąžinimo klausimus. Šiuo metu yra paruoštas ir su KTU suderintas projektas, kuriuo ateitininkams leidžiama naudotis pirmaisiais dviem šio pastato aukštais. Kaip reikalai klostysis toliau, priklausys nuo Lietuvos Vyriausybės sprendimo.

Tomas Karalius papasakojo apie Palangos Ateitininkų namų apžiūros rezultatus. T. Karaliui ir D. Kabašinskaitei pavesta paruošti šių namų panaudojimo projektą.

LAF VV priėmė studentų pasiūlymą SAS aplinkraštį padaryti LAF aplinkraščiu, kuris išeitų kiekvieną mėnesį ir būtų išsiuntinėjamas visoms ateitininkų kuopoms.

Buvo išklausyta informacija apie veiklą vyskupijose.

Prof. F. Palubinskas pristatė ankstesniame LAF VV posėdyje sudarytos komisijos projektą dėl LAF lėšų paskirstymo kuopų, vyskupijų, sąjungų veiklai. Pasiūlyta šį projektą apsvarstyti sąjungų, vyskupijų valdybose ir kuopose ir padarius reikalingas pataisas kitame LAF VV posėdyje jį priimti.

LINKUVA

Linkuvos vidurinės m-los moksleiviai nori būti ateitininkais. Jie renkasi du kartus savaitėje, gieda giesmes, svarsto šiandienos religinio bei visuomeninio gyvenimo problemas. Sekmadieniais gieda bažnyčioje per jaunimo šv. Mišias.

UTENA

Utenoje veikia Kristaus Dangaus Žengimo ateitininkų kuopa. Kuopos pagrindą sudaro „Saulės" gimnazijos moksleiviai. Renkasi kiekvieną antradienį. Susipažįsta su ateitininkų ideologija, principais, vadais. Svarsto ateitininkų šiandienos problemas, ruošia programėles šventėms. Dažnas svečias susirinkimuose yra klebonas P. Adomonis. Kuopos globėja — s. Kristina.

RAMYGALA

Ateitininkų veiklai pritarinačiųjų moksleivių grupelė buriasi Ramygalos vidurinėje mokykloje. Susitikimuose kalbama apie ateitininkų susikūrimo istoriją. Mokosi giedoti ateitininkų himną. Spalio mėnesį kalbėjosi apie Panevėžio vyskupą K. Paltaroką. Prieš Kaldėdas galvoja aplankyti vienišus senelius, padovanoti jiems pačių pagamintas dovanėles. Labai nori bendrauti ir dalyvauti įvairiuose renginiuose.

PANEVĖŽYS

Šv. Kazimiero jaunųjų ateitininkų kuopa 14 vidurinėje mokykloje įsikūrė 1991 metais. Kuopos veikloje dalyvauja 30 moksleivių: 16 iš jų davusių įžodį. Jaunesnieji vasarą dalyvauja ateitininkų stovyklose, vyresnieji — akademijose. Dalis ateitininkų įsijungia į liturginį gyvenimą, kultūrinę veiklą susipažįsta su ateitininkų ideologija, tautos istorija, stiprina savo tikėjimą. Kuopos pirmininkė — Agnutė Vaivadaitė, globėja — s. Vanda Žemeliauskaitė.

Lapkričio 19 d. trys Tilvyčio-Žalvarnio kuopos ateitininkai davė įžodį. Panevėžio 18 vidurinėje mokykloje lapkričio 24 d. įvyko priešadventinis vakaras. Naujus narius pasveikino vyskupijos dvasios vadas kun. R. Gudelis, globėja A. Saladūnaitė, kun. S. Jasilionis. Vakaras buvo pilnas dainų ir žaidimų.

Panevėžio vyskupijos ateitininkų laikraštis
(1994.XII, nr. 1)

Katalikiški paminėjimai Joniškėlio vid. mokykloje

Ateitininkai bei kiti moksleiviai, pradedant tikybos mokyt. Eugenijui Giedraičiui, lapkričio mėn. 26 surengė Kristaus Karaliaus iškilmingą paminėjimą, kuris vyko mokyklos didžiojoje salėje. Šventiškai papuoštoje scenoje, žvakučių šviesoje, skambėjo giesmės, eilės skirtos Kristui Karaliui.

Programėlėje įsijungė ateitininkų grupelė, atvykusi iš Pasvalio. Jie pagiedojo naujai išmoktas giesmeles.

Vietos klebonas Benediktas Urbonas, pasižymįs gražiu balsu ir muzikiniais gabumais, paskambino pianinu ir pagiedojo pora giesmelių.

Toks paminėjimas jau antri metai tapo tradicija.

Šv. Kazimiero diena iškilmingai atšvęsta mokykloje kovo 4 d. Programoje skambėjo giesmės, eilės, vaidilučių plastinis šokis. Šv. Kazimiero gyvenimą ir veiklą apibūdino ateitininkų pirmininkė Edita Šimoliūnaitė. Eiles deklamavo Linutė Šimoliūnaitė, Nijolė Kučinskaitė, Namavičiūtė ir kt.

Vaidilučių šokį su žvakutėmis atliko grupė tautinių šokių mergaičių, kurioms vadovauja Sigitas Repšys.

Jaunesniųjų giesmininkių grupelė, vadovaujama Jolantos Mitkevičiūtės, pagiedojo giemelių.

Juos visus subūrė tikybos mokytojas Eugenijus.

Šv. Kazimiero iškilmėse Vilniuje, kovo 5 d. dalyvavo Joniškėlio ateitininkų atstovė Vaiva Šaulytė-Bukauskaitė su moksleivių-ateitininkų globėja Valerija Paltarokaite. Drauge su kitais mūsų krašto moksleiviais ateitininkais, Vilniaus Arkikatedroje Šv. Kazimiero koplyčioje pasimelsta ir pagiedota prie šv. Kazimiero karsto.

Po to, universiteto patalpose, visi papietavo.

Universiteto teatro salėje vyko minėjimas. Apie šv. Kazimierą kalbėjo studentė, besimokanti istoriją. Geb. P. Plumpa savo paskaitoje apibūdino, kaip galima pasiekti šventumo, primindamas Kristaus palaiminimus.

Programėlėje moksleiviai atliko vaidinimėlį iš Šv. Kazimiero gyvenimo, kur išryškino jo kilnumą ir vargšų šelpimą. Antroje dalyje parodytas mūsų dalies jaunimo nerūpestingas gyvenimas, o pabaigoje nurodo, koks turėtų būti jaunimas.

Ta pačia proga norintieji galėjo aplankyti dailės muziejų. Kiti nubėgo į Aušros Vartus pasimelsti.

Vakare, Šv. Kazimiero bažnyčioje, visi dalyvavo šv. Mišiose. Atminimui buvo išdalinta išleisti bukletėliai „Poetai — šventajam Kazimierui". Po šv. Mišių poezijos valanda. Visi grįžo laimingi ir patenkinti.

Patirtais įspūdžiais pasidalinta su Joniškėlio mokyklos moksleiviais ateitininkais.

Šių metų kovo 3 d. joniškėlio moksleivių ateitininkų atstovės Rimšaitė ir Žvyronaitė, dalyvaujant ateitininkų globėjai mokyt. V. Paltarokaitei, aplankė senelius, gyvenančius prie ligoninės įrengtose patalpose Joniškėlyje. Jos paskaitė seneliams Kryžiaus kelių apmąstymus, skirtus gavėnios metui, pagal išleistą Lacrimos knygutę. Apmąstymuose dalyvavo ir ten dirbančios seselės.

Mus išleidžiant, pavaišino obouliais. Tai abipusiškas nuoširdumas.

Valerija Paltarokaitė
Ateitininkų globėja

Atgyja Berčiūnai

Lietuva nuo seno buvo girių kraštas. Didžiavosi savo miškais, jų turtais. Nuo žilos senovės Lietuvos miškai globojo ir saugojo lietuvį, teikė jam maistą, pastogę.

Netoli Panevėžio yra gražus, Dievo globojamas,

kampelis, kuris ilgą laiką buvo užmirštas. Prieš trejus metus Berčiūnų miškas atgijo, pasipuošė nauju rūbu.

Vasarą čia vyko ir dabar tebevyksta JAS stovyklos, o dabar įsikūrė ir šv. Kazimiero kolegija.

Pati kolegijos idėja gimė prieš metus kun. Rimanto Gudelio galvoje, kai buvo nuspręsta, kad čia gali būti kolegija, kurioje jaunuoliai studijuos socialinį bažnyčios mokymą.

Po ilgų darbų spalio 1 d. kolegijoje įvyko graži šventė. Pirmąsias studijas pradėjusius studentus sveikino Šv. Kazimiero kolegijos rektorė prof. E. Federavičienė, garbės prof. kun. J. Antanavičius, daug kitų malonių ir garbingų svečių.

Šiais metais socialinį bažnyčios mokymą studijuos 6 jaunuoliai, kurie po 4 metų studijų bus socialiniai darbuotojai.

Berčiūnuose buvo įžiebtas naujas mokslo ir kultūros židinys, kuris, anot rektorės, šildys tuos, kuriems reikia dvasinės šilumos, ramybės.

Telaimina Dievas šią puikią mokslo šventovę, kurioje brėsta Lietuvos ateitis.

Algirdas Vaiceka

MAS rudens akademija

Vėlinės... Aplankę savo mirusius artimuosius, gražiai pasišnekėję, grįžtame į savo pasaulius. Pratęsdami tą šventą vėlių tylėjimą, susibėgome į Ukmergę, kur lapkričio 4-6 d. prasidėjo akademinės dienos. Pirmoji akademijos diena prasidėjo nuotaikingu vadovų prisistatymu.

Šventų Mišių auka sustiprino mūsų sielas rimtam darbui ir tiems dalykams, dėl kurių gyvename, visa atnaujindami Kristuje. Vakare turėjome susipažinimo vakarą. Mus linksmino Ukmergės muzikantai, o ir patiems netrūko išradingumo ir linksmumo. Po smagaus susipažinimo jungėmės į būrį maldai ir giesmei ir koja po kojos ėjome pas „panelę paduškaitę".

Antrosios dienos mintys buvo sutelktos rimtam darbui. Visi akademijos dalyviai buvo suskirstyti į 4 lygius: „pelės" (8-9 kl.), „zuikiai" (10-11 kl.), „gandrai" (12 kl.) ir patys vyriausieji „akademikai" (studentai). „Pelės", „zuikiai" ir „gandrai" turėjo savo lygio paskaitas, o studentai — „akademikai" bandė praktiškai kalbėtis apie jiems svarbius dalykus.

Pritrūkę ramybės, skubėjome į bažnytėlę susikaupti ir pabūti su Dievuliu, padėkoti Jam už teikiamą džiaugsmą.

Po vakarienės turėjome talentų ir talenčiukų vakarą, kuris ateitininkų tarpe įgijęs didelį populiarumą. Vakarą pravedė kun. Robertas Grigas ir stud. Aistė Diržytė. Buvo daug įspūdingų pasirodymų: pelyčių choras, Malinauskų giminės „Jazz pica" ansamblis, kuris imitavo muzikos garsais picos valgymą. Šis koncertas susilaukė daug skambių plojimų. Matyt, Lietuvos ateitininkai labai išsiilgo picos.

Vakarą savo skambesiu ir giliu žodžiu pripildė dainos ir savos kūrybos eilėraščiai. Smagu buvo tą vakarą. Atsisveikindami su diena, giedojome „Kaip grįžtančius namo paukščius".

Trečioji akademijos diena buvo paskutinė. Šv. Mišiose linkėjome vieni kitiems tvirtumo ir drąsaus nusistatymo ateitininkų reikaluose. Vėliau turėjome „Meilės estafetę, kurią pravedė Panevėžio ateitininkų siela — Albinutė Saladūnaitė ir merginos, kurios giesmės kalbėjimu prisiminė didžius, iš Panevėžio kilusius, Lietuvos šviesuolius — kun. A. Lipniūną ir vyskupą K. Paltaroką.

Žodžiais visko neišsakysi, tegul jie lieka mumyse giesmės žodžiu, muzikos skambėjimu, žodžio galia. Tai — geriausias įvertinimas tiems žmonėms. Po šio gražaus susibūrimo turėjome uždarymo posėdį, prisiminėme, kas buvo svarbiausia per tas tris dienas, dėkojome vadovams, dėkojome vieni kitiems ir sakėme: susitiksime žiemos akademijoje.

Algirdas Vaiceka

Berčiūnų pušyne su JAS jaunimu

Įvadas

Berčiūnų stovyklavietė yra Panevėžio rajone, Nevėžio ir Sanžylos upių santakoje. 1994 m. birželio 24 d. jau ketvirti metai, kai vėl į Berčiūnų pušyną suvažiavo 120 stovyklautojų ir jų vadovai, praleisti dar savaitės ateitininkiškoje dvasioje.

Nuostabiai praleidome šias dvi savaites gražioje gamtoje. Norėtųsi su „Ateities" skaitytojais pasidalinti kiekvienos dienos aprašymais, kuriuos parašė įvairūs vadovai ir stovyklautojai. Šioje stovykloje jautėmės, kad esame viena, didelė, glaudi šeima, nors ir buvome iš abiejų pusių Atlanto. Ši stovykla buvo pavyzdys, kad nors augome skirtingose sąlygose, galime nuoširdžiai ir gražiai dirbti kartu

auklėjant jauniausius krikščioniškoje dvasioje. Esame pasiryžę tai ir ateityje vykdyti.

Birutė Bublienė

Pastaba: dėl vietos stokos, kai kurias dienas turėjome praleisti. Gal kitą kartą... Red.

Trečiadienis, birželio 22 d.

Jau vėlus vakaras, o dirbti reikia ir norisi. Vieną namelį, kuriame bus vadovų pasitarimai, nusprendėme pavadinti skambiai — „Ambasada". Šalia „Ambasados" glaudžiasi kiti nameliai — „Akacija", „Tulpė", „Rūta", „Trauklapė", „Lelija" ir „Pakalnutė". Anksti ryte atsikėlę, drebėjome nuo šalčio ir drėgmės, nes lietus vis nepaliovė. Buvo šlapia, šalta ir nesmagu. Skubiai kibome į darbą, kad sušiltume: plovėm namelius, valėm langus, klojom patalus. Vėliau tą dieną pradėjo rinktis daugiau vadovų, suvažiavusių iš įvairių Lietuvos kampų ir net Amerikos. Atvyko Julius, Irma ir Elvyra iš Ukmergės, Sandra iš Marijampolės, o Danguolė ir Mindaugas iš Jonavos. netikėtai pasirodė ir mūsų muzikantas Zigmas iš Utenos. Po truputį visą dieną rinkomės ir įsijungėme į bendrus darbus. Pavakarį atvažiavo iš Klaipėdos vadovai Dalia, Renata, Rita ir Berta, iš Panevėžio Valdas ir Ieva, o iš Amerikos Birutė Bublienė su dukromis Milda ir Lina.

Dienos metu sunkiai dirbome, paruošdami namelius, kad gražiau priimtume stovyklautojus. Vakare susirinkome „Ambasadoje". Atsisėdome ratu ir klausėmąs Birutės Bublienės. Susipažinome su JAS stovyklos tikslu, programa bei reikalavimais būti gerais vadovais. Ilgai vyko įdomios diskusijos apie vaikų reikalavimus ir mūsų įsipareigojimus būnant vadovais. Žaidėme susipažinimo žaidimą. kurį pravedė B. Bublienė. Ne visi viens kitą pažinome, nes daug kas šitame gausiame būryje (20) pirmą kartą atvykę vadovauti Berčiūnuose.

Kitą rytą saulė išlindo ir pradėjo suvažiuoti energingi jaunučiai stovyklauti. Atvyko ir vyriausia vadovė dr. Danutė Kaminskaitė iš Marijampolės, kur kartu su Birute Bubliene ir komendantu Julium vadovaus šiai stovyklai. Visi susirinkome šv. Mišiom dėkoti Dievui, kad bus stovykla!

Inga Kunceorg
Vadovė

Apie sekmadienį

Sekmadienį (birželio 26 d.), kai stovyklautojai afrikiečiai, karaliukai, meškiukai, avietėlės, lakštingalos, boružėlės, ramunėlės ir kitų tautų bei augalų atstovai dar ne visai „suvalgyti" uodų šventė dieną, skirtą tautai, įvyko ir kitas svarbus įvykis — pagaliau leista maudytis. Nors ir trumpam įlindę į Sanžylos vandenį (gan šaltą) mūsų lakštutės vėl ėmė nuostabiai suokti ir daugiau nebezirs.

Prisimenant priešpietinę išvyką su kriviu į pievelę tenka pripažinti, kad mažieji mūsų afrikiečiai nelabai susidomėjo tautos kultūros istorija, nei liaudies dainų herojais bei jų charakteristikom, bet tai visai suprantama — juk jie afrikiečiai! Karaliukai ir meškiukai mėtė smilgų strėles į vyresniąsias mergaites, tikriausiai protestuodami prieš vieną iš stovyklos taisyklių — neiti mergaitėms pas berniukus ir priešingai. Ramiau buvo šv. Mišiose. Tikriausiai ateitininkai jau puikiai supranta jų svarbą ir elgiasi deramai. Vakarinėje programoje buvo estafetė su stotelėmis ir kiekvienoje iš jų jaunieji ateitininkai turėjo parodyti savo žinias ir kūrybingumą užbaigdami pradėtą pasaką, atsakinėdami į klausimus apie lietuvių meną ir istoriją, mindami mįsles, bei sakydami patarles. Buvo labai šaunu, ir vadovai liko labai patenkinti vaikų žiniomis bei išradingumu. Linksma buvo ir vaikams — jie ne tik bėgiojo iš vienos į kitą stotelę pagal komendanto švilpuką, bet ir stengėsi kuo puikiausiai pasirodyti, neatsilikti vienas nuo kito. Šaunuoliai!

Irma
Lakštingalų būrelio vadovė

Pirmadienis, birželio 27 d.

Pirmadienis. Diena skirta šventiesiems. Sekdami šventųjų pavyzdžiu, kiekvienas tą dieną stengėsi būti geresnis nuoširdesnis su draugais. Už gerą darbą vaikai gavo po kankorėžį. Taip per visą dieną vaikai stengėsi prisirinkti kuo daugiau kankorėžių — gerų darbų, iš kurių vakare prie savo namelių sudėjo gražių vaizdelių. „Ramunėlės" padarė gražią gėlytę, „pumpurėliai" — saulutę, kiti vaikai širdutę... pasižadėjo ir per kitas dienas būti geresniais ir dabštesniais.

Vakare susirinkę, vaikai, kaip viena šeima prie bendro židinio, kryžius, sudėtas iš degančių žvakučių, klausėsi seselės Elvyros pasakojimų apie šventuosius. Vaikai paskaitė savo sukurtus eilėraštukus apie šventuosius. „Ramunėlių" būrelis pagiedojo giesmelę apie šv. Teresėlę. Smagu, kai kiekvienas būrelis iš bendro židinio paėmė po liepsnelę, degančią žvakutę, ir susibūrė į mažesnes šeimas, kurios turės augti ir skleisti šilumą kitiems.

Vakarui užbaigti kiekvienas draugui ant nugaros priklijuoto lapelio rašė palinkėjimus ir per tą dieną padarytus gerus darbus. Tai vaikus paskatino būti dar geresniais, nuoširdesniais.

Ryte vaikai gavo po mažą, gražią širdutę su palinkėjimais už jų nuoširdumą ir meilę.

Vadovė

Antradienis, birželio 28 d.

Penktoji stovykos diena vaikams paliks turbūt didžiausius įspūdžius. Tai buvo diena, kai vaikai tapo stovyklos vadovais, o vadovai žaidė ir išdykavo, kaip vaikai. Visi stovyklautojai demokratiškai išsirinko sau vyr. vadovus. Beveik vienbalsiai visi išsirinko Linutę Bublytę iš Amerikos būti vyriausia vadove, o Emilijų iš Klaipėdos būti komendantu. Jie abu devynerių metų.

Rytas išaušo šiltas ir saulėtas. Saulės spinduliai žadino vaikus iš gilaus miego. Linksmi ir žvalūs vaikai iššoko iš patalų, bėgo kas praustis, kas mankštintis, o kas dar lovose rąžėsi.

Iškilmingai pakėlus vėliavą, vaikai nuoširdžiai visi kartu pasimeldė. Po rytinės maldos vadovai pasivertė svirpliais ir išskrisdami iš stovyklos ieškoti blogų vaikų, pristatė šios dienos temą.

Pavalgę pusryčius, vaikai čiupo tvarkyti savo kambarėlius ir aplinką. Sutvarkę ėjo į užsiėmimus — pasimokyti gražių giesmių ir dainų, meno paslapčių iš Amerikos, kuriuos mokė Milda Bublytė, pynimo darbelių, mandagumo taisyklių, ateitininkų ideologijosir kitų įdomių dalykų.

Sočiai papietavę, vaikai bėgo pasipliuškenti į Sanžylos upę. Prisidūkę ruošėsi šv. Mišiom. Rimti ir pasipuošę vaikai rinkosi į maldos namus, kur vyko nuostabios ir nepakartojamos šv. Mišios.

Po šv. Mišių pradėjo mūsų stovyklą tvarkyti Linutė Bublytė ir Emilijus. Tikrieji vadovai pasidarė vaikai. Kiekvienam būreliui buvo paskirta auklėti po 2 vadovus. Vadovai šėlo, dūko ir nenustovėjo vietoje. Stovyklautojai ir Linutė su Emilijum turėjo nepažai rūpesčių, kad sutvarkytų tokius sunkiai auklėjamus „vaikus". Linutė ir Emilijus uždavė visiems pasiruošti vakarinei programai. Visi susitelkę, bendromis jėgomis kūrė vaidinimėlius iš stovyklos gyvenimo. Buvo smagu pažiūrėti, su kokiu užsidegimu visi kažką kūrė, mąstė ir pasirodė.

Po vakarinės programos susirinkome vėliavos aikštėje. Vyriausi vadovai prašėsi Linutės ir Emilijaus savo senų vadovavimo pareigų atgal. Sunku buvo seniesiems vadovams beatgauti valdžią. Stovyklautojai jų nenorėjo ir buvo labai patenkinti Linute ir Emilijum. Vyko slapti pasitarimai. Vyriausia vadovė Linutė prabilo, kad susitarta, kad vaikams bus leista miegoti ilgiau ryte iki 9 val.! Taip pat sutarta, kad ledų gausime dienos metu. Galų gale Linutė taip pamokė stovyklautojus: „Jie siūlo mums grąžinti jaunystę, vaikystę! Neatsisakykime — būkime vaikais!" Su stovyklautojų garsiu pritarimu Linutė ir Emilijus perdavė savo pareigas vyresniajai kartai.

Vakaro programą baigėme vėliavos nuleidimu, šūkiais, malda.

Vaikučiai, sugulę į savo lovytes, ilgai dar nerimo, dalinosi įspūdžiais ir kiekvienas sau galvojo — kokia šauni ir nuostabi buvo šioji diena!

Vadovė Renata

Ketvirtadienis, birželio 30 d.

Rytas buvo gražus. Jau iš vakaro buvo nuspręsta, kad ši diena bus paskirta dainavimui. Taigi po to, kai visi susirinko vėliavų aikštėje, pakėlė vėliavą ir giedojo Lietuvos himną, buvo pristatoma diena. Dienos pristatymas vyko dainavimo forma. Po to papusryčiavome. Iki pietų vyko pamokėlės. Papietavę vieni nuėjo maudytis, kiti ruošėsi dar įvyksiantiems renginiams: mugei ir dainų šventei. Septynioliktą valandą visi dalyvavome šv. Mišiose. Iki vakarienės vaikai rinko įvairias miško gėrybes, darė įvairius daiktelius mugei. Vadovai „spausdino" pinigus. Šie pinigai vadinosi berčiais. Pavalgę vakarienę, vaikai ėmėsi rengti prekyvietę. Vieni buvo paprasti prekiautojai, kiti — dailininkai, gatvės nuzikantai, čigonės, buriančios ateitį. Kaip ir kiekvienoje mugėje, atsirado norinčių negarbingai praturtėti — tai „vagys", plėšiantys neapdairių prekiautojų ar pirkėjų kišenes. Pasibagus mugei, visi rinkosi į vėliavų aikštę, kur prasidėjo „Dainų šventė". Čia kiekvienas būrelis atliko dainas, susietas su stovyklos gyvenimu. Po to vėliavos nuleidimas, giedamas ateitininkų himnas, vakaro šūkiai ir vakaro malda.

Vadovė

Penktadienis — liepos 1 d.

Šiandien ypatingà diena — planetos keičiasi padėtimis ir poilsiui nusileidžia į Berčiūnų mišką, į vėliavų aikštę. Rytas prasideda kaip paprastai kiekvieną dieną. Susišukavę plaukus ir išsivalę dantis, berniukai ir mergaitės susirinko vėliavų aukštėje kelti

vėliavas. Kadangi vakarinėje programoje buvo susitikimas su svečiais iš kitų planetų, visi būreliai per ištisą dieną galvojo, kaip jie priims svečius ir kaip praves spaudos konferenciją.

Po pusryčių stovyklautojai ėjo į skirtingus būrelius. Atėjus vakarui, vadovai kvietė stovyklautojus į vėliavų aikštę vakarinei programai. Programą paruošė vadovai ir mokytojai, persirengę ateiviais iš kitų planetų. Visi vaikai labai daug klausinėjo apie jų planetas. Vakaras baigėsi ateivių tradiciniais šokiais ir lietuvių liaudies šokiais, žaidimais, dainomis.

Programai pasibaigus, stovyklautojai sukalbėjo vakaro maldą rate, nuleido vėliavą, praskambėjo šūkiai ir vieni kitiems palinkėję saldžių sapnų visi išsiskirstėme po savo namelius. Matote, tai buvo tipiška stovyklos diena!

Irena Švipaitė
Vadovė

Pirmadienis, liepos 4 d.

Dieną pradėjome kaip įprasta vėliavos pakėlimu ir ryto malda. Diena buvo skirta stovyklos uždarymui. Galbūt buvo nepaprasta diena, kadangi žinojome, jog rytoj reikės mums visiems išsiskirti.

Po pusryčių, sutvarkę namelius, ėjome į užsiėmimus. Užsiėmimų metu buvo proga atsisveikinti su mielais mokytojais, kurie mus tiek daug gražių darbelių išmokė dviejų savaičių laikotarpy. Atsiėmę savo darbelius, kuriuos galėsime vežtis į namus prisiminimui, ruošėmės paskutiniom šv. Mišiom Berčiūnų maldos namelyje. Kunigas Kastytis Ramanauskas pasakė ypač gražų pamokslą, lyg ir atsisveikindamas su mumis šiems metams.

Po Mišių susirinkome vėliavos aikštėje tikrai ypatingai progai — šv. Kazimiero statulos šventinimui. Šią šešių metrų ąžuolinę statulą padarė tautodailininkas Jonas Bugailiškis su padėjėju Pranu stovyklos metu. Statula labai didelė ir graži. Birutė Bublienė pasiūpino, kad ji būtų šioje stovykloje pastatyta visų naujųjų ateitininkų vardu, XII Kongreso proga. Ji mums kalbėjo, kad šio projekto įvykdimu mes irgi prisidedame prie aktyvaus dalyvavimo Kongrese ir prieškongresinėje stovykoje, kurioje stovyklaus moksleiviai ir studentai. O šv. Kazimiero statula visiems laikams liks globoti ateitininkų jaunimą Berčiūnuose, Lietuvoje, išeivijoje.

Vyskupui Preikšui atvykus į stovyklą, pasimeldėm prie naujos ąžuolinės šv. Kazimiero statulos.

Klaipėdos Šv. Juozapo Darbininko parapijos ateitininkų kuopą ekskursijos į Kauną metu — prie Kauno pilies. Kuopa globoja kun. Vidmantas Šimkūnas, SJ, ir ses. Onutė Baliunaitė. Nuotr. V. Šimkūno

Sugiedojome vyskupui giesmę „Šv. Petro laivas". Paskui vykome visi į valgyklą iškilmingai vakarienei.

Šeimininkės buvo labai skaniai paruošusios valgyti, Gavome net ledų.

Po vakarienės išlydėjome vyskupą Preikšą su jo mėgstamiausia daina „Ąžuolas". Jam tarp mūsų taip smagu buvo, kad prižadėjo kitą vasarą vėl sugrįžti ir su mumis pabendrauti.

Vakare vyko talentų vakaras. Buvo labai įdomus, nes turime daug talentingų stovyklautojų. Baigėme dieną malda.

Mildutė
Vadovė

Pabaiga

Daug meldėmės, žaidėme, dainavome ir mokėmės stovykloje. Stiprios draugystės užsimezgė. Tad visai nenuostabu, kad pirmą dieną XII Kongrese Vilniuje, Berčiūnų vadovai atsivežė visą didelį būrį jaunučių į Kongresą! Tai visai nebuvo numatyta, bet, užsidegę ateitininkijos dvasia, ir jie norėjo dalyvauti Kongrese. Su entuziazmu dalyvavo šv. Mišiose, paskaitose, diskusijose ir programose. Jie gražūs, jauni, labai dažnai buvo girdimi bedainuojant gatvėse stovyklos daineles. Su ašaromis išsiskyrė paskutinę kongreso dieną, pažadėdami aktyviai jungtis į savo vyskupijos ateitininkų veiklą ir dirbti Dievo bei tėvynės labui. Linkiu jauniesiems ateitininkams neprarasti šio ateitininkiško, entuziazmo ir metų būvyje toliau „dirbti, kovoti dėl Lietuvos!"

Garbė Kristui!

B. B.

Mano mėgstamiausia diena Berčiūnuose

Šią vasarą aš vėl su mamyte ir sesute Milda keliavome į Lietuvą stovyklauti jaunučių stovykloje Berčiūnuose.

Man buvo labai smagu. Man tik labai daug nepatiko uodai ir erkės. Uodų buvo labai daug ir mane daugiausia sukandžiojo. Turbūt užtat, kad aš iš Amerikos buvau! Man net erkė buvo įlindusi už ausies ir dr. Danutė turėjo ištraukti. Aš labai bijojau! Smagiausia buvo man diena, kada aš su Emilijum valdžiau stovyklą. Aš buvau vyr. vadovė, o Emilijus komendantas. Aš visiems dalinau saldainius ir leidau ilgai maudytis upėje. Man ir Emilijui buvo gaila vėl perduoti savo pareigas. Mes labai gerai valdėm stovyklą. Bet buvo mums smagu vėl būti vaikais!

Linutė Bublytė

Laiškas iš Lietuvos

Norėčiau tau papasakoti apie Berčiūnų stovyklą. Pradėsiu iš pradžių. Jurga ir aš gyvenome namelyje „Rūta". Mūsų vadovė buvo Jurga. Ji mums patiko. Būrelyje buvo 10 mergaičių: Simona, Renata, Lina, Ieva, Justė, trys Jurgos, 2 Astos. Būrelį pavadinome „Saulės triušės". O mes Berčiūnuose laimingos praleidom dieną iš dienos! Kiekvieną dieną būdavo šv. Mišios, man labiausiai patiko monsinjoras Antanavičius. Taip pat kasdien būdavo 4 pamokėlės. Per sporto pamokėles galėdavom žaisti, ką norėdavom. Dar patiko: gelbėkit padėkit (medicina), vytelių pynimas. Pynėm kryželius. Dar vykdavo religiniai pašnekesiai, vieną kartą juos vedė seselė Dalia Dapkūnaitė. Dalios mergaičių būrelis vadinos „Svajoklės". Per „Miško orientaciją" bėgiojom po mišką, žaidėm įvairiausius žaidimus. Pasktunėmis dienomis būdavo linksmavakariai (tautinių šokių vakarai), buvo labai linksma.

Pabandysiu tau papasakoti apie kai kurių dienų programą. Tautos dieną reikėjo vaidinti kokią nors tautą, sugalvoti papročius, tautinį šokį, dainą. Mes buvome Uftų tauta, šokom savo tautinį šokį „Ufti tufti". Mūsų papuošalai buvo konkorėžių karoliai ir apyrankės. Atsisveikindamos mes mėtėme konkorėžius į žiūrovus, kai jie pradėjo mėtyti atgal, Uftai pabėgo. Kitą dieną buvo „Operos" diena. Visą dieną reikėjo dainuoti, negalima buvo kalbėti, vakare niekas nebedainavo, turbūt užkimo balsai. Viena diena buvo skirta olimpiadai. Jurga ir aš atstovavome Europai. Olimpiadoje buvo kvadrato varžybos, varžybos vandenyje, estafetės.

Taip pat mes buvome skulptoriai. Tema buvo šeima. Mūsų grupė sugalvojo skulptūrą „Šeimos medis". Iš įvairiausių šakų buvo padarytas medis, ant kurio pavaizduota triušių giminė. Šį kartą tiek apie stovyklą.

Asta

ĮVYKIAI IR ŽMONĖS

•JAV vasaros stovykla šią vasarą bus liepos 29 iki rugpjūčio 12 d. Dainavoje. Registracija stovyklai prasideda gegužės 1 d. ir baigiasi birželio 10 d.

•JAV Centro valdybą šiais metais sudaro: Rusnė Kasputienė, Birutė Bublienė, Audra Kasputytė, kun. Antanas Saulaitis, SJ, ir ses. Zita. Valdyba pasiruošusi 1995 m. išleisti naują 7 metų vasaros stovyklos programos vadovą, kurį paruošė Birutė Bublienė.

•Ses. dr. Albinai Pajarskaitei, Nekalto Marijos Prasidėjimo seserų viršininkei, 1994 m. paskirta Korp! Giedros premija. Premijos — 500 dol. — mecenatas yra prel. Juozas Prunskis, prieš keletą metų paskatinęs Korp! Giedrą imtis iniciatyvos skirti tokią premiją. Ji paskirta jau penktąjį kartą ir buvo dr. Pajarskaitei įteikta Lietuvoje, liepos 15-17 d. Ateitininkų federacijos suvažiavimo metu. Dr. Albina Pajarskaitė yra Caritas organizacijos įkūrimo Lietuvoje iniciatorė ir vadovė nuo pat įsisteigimo. Dabar Caritas yra išplėtęs savo labdaros ir krikščioniškosios dvasios auklėjimo veiklą visame krašte.

Be dr. Pajarskaitės Korp! Giedros premija buvo įteikta: Lietuvos generalinei konsulei Juzei Daužvardienei (JAV), Nijolei Sadūnaitei (Lietuva), Alinai Grinienei (Vokietija) ir Gintei Damušytei (JAV). Premija oficialiai vadinama „Krikščioniškų idealų tarnybos" premija.

•Ateitininkų studijų dienos įvyko pernai rugsėjo 2-5 d. Dainavoje.

•JAS pernykštėje vasaros stovykloje išleido laikraštėlį, pavadintą „Pasakų pasaulis", Laikraštėlyje dalyvauja beveik visi stovyklautojai ir stovyklautojos su savo piešinėliais, kūrinėliais ir kitu įnašu. Viršelis papuoštas Kovo Lapšio piešiniu.

•Toronto moksleiviai ateitininkai Kristaus Karaliaus šventę lapkričio 13 d. paminėjo gausiai dalyvaudami šv. Mišiose Prisikėlimo šventovėje. Skaitinius atliko kuopos pirm. L. Pranaitytė ir vicepirm. St. Kuliavas. Tikinčiųjų maldas skaitė L. Puterytė ir valdybos narys A. Radke. Aukas nešė nariai L. Ruslys, O. Smalenskaitė ir T. Pranaitis. Po Mišių šventės mintimis referatą skaitė kuopos vicepirm. St. Kuliavas.

Kuopos valdyba Kristaus Karaliaus šventės proga nusiuntė sveikinimą Vasario 16 gimnazijos moksleivių ateitininkų kuopai.

•Hamiltono ateitininkai naujus veiklos metus pradėjo šv. Mišiomis rugsėjo 25 d. Po Mišių visi susirinkom bendriems pusryčiams ir pabendravimui.

Jaunučiai ir jauniai savo veiklos metus pradėjo rugsėjo 20 d. Susirinkime pasikalbėta apie vasaros atostogas — kur buvome, ką veikėme. Šiais metais veiklos tema bus penki ateitininkų principai. Susirinkimai vyks kas dvi savaites. Globėjos yra Felicija Gudinskienė ir Dalia Trumpickienė.

•Kardinolas V. Sladkevičius atsiuntė tokio turinio sveikinimą XII ateitininkų kongresui:

„Nuoširdžiai sveikinu Lietuvos Ateitinninkų federacijos dalyvius, susirinkusius iš viso pa-

Ateitininkų namuose Lemonte 1994 m. vasario 5 d. sušauktas Ateitininkų Federacijos valdybos, tarybos ir sąjungų valdybų narių posėdis, kuriame aptarti kongreso reikalai. Iš kairės: dr. Petras Kisielius, Marius Katilius-Boydstun, Juozas Baužys, Irena Kazlauskienė, Monika Vygantaitė, Birutė Bublienė, dr. Vytautas Vygantas, dr. Algis Norvilas, Ramunė Kubiliūtė, dr. Audrius Polikaitis, Vytautas Šoliūnas ir Juozas Polikaitis, Federacijos vadas.

saulio mūsų sostinėje Vilniuje į Dvyliktąjį savo kongresą.

Dievas yra visų malonių Tiekėjas ir Dalytojas. Šiandien Bažnyčia Lietuvoje dėkoja Dievo apvaizdai už tą palaimą, kurią atnešė ilgametė ateitininkijos veikla mūsų tautai. Ji daug prisidėjo prie to, kad Lietuva nepalūžo dvasia net pačiais sunkiausiais bandymo metais ir išlaikė katalikiškąjį tikėjimą ir ištikimybę Apaštalų Sostui. Didele dalimi per jus ir jumyse, mieli ateitininkai, išsipildė šie pranašiški ateitininkijos himno žodžiai: „Lietuvą Dievas apveizdi ir gina, amžiais suvargusios jos neapleis. Ateičiai dvasios galiūnus gamina, vesdamas juos stebuklingais keliais".

Jūsų pasirinktasis gyvenimo šūkis: „Visa atnaujinti Kristuje" tebūna mums pasirinktasis gyvenimo kelias į laimingą tautos ateitį. Šis šūkis nuostabiai derinasi ir susišaukia su Šv. Tėvo raginimu susitikti su gyvuoju Kristumi ir per evangelizaciją atnaujinti žmonijoje krikščionišką dvasią.

Vienydamasis su jumis dvasioje ir linkėdamas Dievo palaimos jūsų ateičiai, kviečiu mūsų himno žodžiais palaimingai veiklai:

Ateitį regim tėvynės laimingą,
Šviečia mums kryžius ant mūs vėliavos.
Stokime drąsiai į kovą garbingą,
Dirbkim, kovokime dėl Lietuvos.

Su broliška pagarba ir meile Ateitininkijos šeimos narys nuo 1931 m."

Kardinolas
Vincentas Sladkevičius

•Moksleivių ateitininkų ideologiniai kursai, populiariai vadinami „kalakursais", vyko Dainavoje lapkričio 23-27 d. Dalyvavo 17 moksleivių. Iškalbos konkursą laimėjo: Austė Ringutė, Viktutė Sušinskaitė, Marius Vygantas ir Audra Kazlauskaitė. Jiems buvo skirtos premijos. Paskaitininkai buvo: Birutė Bublienė, ses. Ignė, dr. Vėjas Liulevičius, kun. Edis Putrimas, dr. Audrius Polikaitis, Elena Tuskenytė, dr. Vytautas Vygantas. Komendantas — Haris Subačius, vadovai — Liudas Landsbergis, Laura Lapšytė, Kastytis Šoliūnas, Elena Tijūnėlytė, o šeimininkavo Vida Pekorienė su pagalbininke Gaile Černauskaite.

•Vyresniesiems moksleiviams žiemos kursai vyko Dainavoje gruodžio 26 — sausio 1 d. Kursus koordinavo dr. Vytautas Vygantas ir dr. Vėjas Liulevičius.

•Praėjusių metų rudenį stipriai pagyvėjo Čikagos studentų ateitininkų veikla. Štai tos veiklos metmenys:

Čikagos studentai ateitininkai naujus veiklos metus pradėjo spalio 8 d. susirinkimu Ateitininkų namuose, Lemonte. Dalyvavo 20 studentų. Į susirinkimą buvo pakviesta Marija Kriaučiūnienė, papasakoti apie „Lietuvos Vaikų vilties" globojamus vaikus.

Šiame susirinkime buvo išrinkta nauja Studentų Ateitininkų Centro valdyba: pirmininkai Marius Polikaitis ir Krista Šilimaitytė, korespondentai Rasa Stasiulytė ir Kastytis Šoliūnas, sekr. Monika Gylytė, ižd. Ingrida Latožaitė. Susirinkimas baigtas suneštinėmis vaišėmis.

Spalio 14-16 d. „Dainavos" stovyklavietėje vyko Ateitininkų rekolekcijos, kuriose dalyvavo ir keli Čikagos studentai ateitininkai, draugovės bei Centro valdybos nariai.

Spalio 17 d. pas I. Latožaitę vyko pirmasis Centro valdybos posėdis, kuriame buvo aptarti įvairūs einamieji reikalai.

•Studentai, sudominti M. Kriaučiūnienės pasakojimo apie „Seklyčioje" „Lietuvos Vaikų vilties" globojamus vaikus, nutarė juos spalio 22 d. aplankyti. Susirinko gražus būrys studentų, dalyvavo ir keli Kun. A. Lipniūno kuopos moksleiviai ateitininkai. Jie vaikams papasakojo apie „Halloween" dienos papročius ir pamokė vaikučius įdomiai išpjaustyti moliūgus. Iš pradžių vaikai buvo nedrąsūs, bet greit visi susidraugavo. Kartu su vaikais visiems buvo smagu pasidžiaugti gražiai išpjaustytais moliūgais.

•Gruodžio 27 d. į Lietuvą atvyko ateitininkų federacijos pirmininkas Arvydas Žygas. Profesorius atvyko tiesiai į MAS akademiją Druskininkuose.

•Gruodžio mėn. Lietuvoje lankėsi ateitininkų federacijos vadas J. Polikaitis. Kartu su l.e. pirmininko pareigas V. Abraičiu ir LAF židininku T. Karaliumi vadas aplankė Palangos ateitininkų namus ir domėjosi jų sutvarkymo ir panaudojimo galimybėmis. Taip pat susitiko su Žemaitijos vyskupijos ateitininkų valdybos nariais.

•Lapkričio mėn. 20 d. Rudens akademijos Vilniuje antrosios dalies metu Vilniaus vyskupijos valdybos pirmininkas Vaidotas Vaičaitis ir dr. Vincas Rastenis lankėsi Kauno Šv. Kazimiero (Vilijampolės) moksleivių kuopoje.

•Rugsėjo 17 d. Ateitininkų namuose, Lemonte, Čikagos ateitininkai surengė vakaronę — susitikimą su svečiais iš Lietuvos: kun. Rimu Gudeliu ir adv. Vai-

dotu Vaičaičiu. Kun. R. Gudelis, Naujamiesčio klebonas, Lietuvos ateitininkų federacijos vicepirm., tuo metu vadovavo Šiluvos atlaidų misijoms Švč. M. Marijos Gimimo parapijoje, Čikagos Marquette Parke, o adv. V. Vaičaitis, dirbęs Lietuvos Respublikos Seimo juridiniame skyriuje, tarnybos reikalais buvo atvykęs į Washington, DC. Jis buvo XII Ateitininkų kongreso rengimo komiteto pirmininkas.

•Čikagos ir apylinkių ateitininkai studentai suruošė šeimyniškas Kūčias visiems ateitininkams ir svečiams gruodžio 18 d. Jaunimo centro didžiojoje salėje. Prisirinko pilna salė publikos, buvo pasidalinta kalėdaičiais, dalyvauta šv. Mišiose, pasivaišinta tradiciniais kūčių valgiais ir pagiedota gražių giesmių.

Susitikimas su studentais. Iš dešinės: Lietuvos Ateitininkų federacijos (LAF) Studentų ateitininkų sąjungso pirmininkas Vygandas Malinauskas, Orinta Žvikaitė ir Kauno vyskupijos pirmininkas Mindaugas Kuliava.

•Pernai lapkričio 4-6 d. Čikagoje ir Lemonte vyko „Ateities" savaitgalis, kuris yra tradicinis rudens renginys. Pradėtas lapkričio 4 d. Jaunimo centre literatūros vakaru, kuriame dalyvavo poetė Vitalija Bogutaitė ir fleitistė Asta Šepetytė, savaitgalis tęsėsi šeštadienį, taip pat Jaunimo centro Čiurlionio galerijoje. Paskaitas skaitė: Alma Mikaliukienė, Algirdas Saudargas, dr. Audrius Polikaitis; sekmadienį programa vyko Lemonte po Mišių Palaimingojo Jurgio Matulaičio misijoje. Kalbėjo A. Saudargas, dr. Arvydas Žygas ir kiti.

•Sveikiname dr. Audrių Polikaitį, kuriam Illinois Institute of Technology suteikė daktaro laipsnį iš elektros inžinerijos mokslo srities. Dr. Audrius ateitininkams taip gerai pažįstamas, kad jo nuopelnų aprašinėti tikrai nereikia. Jo veikla — plati, šakota, nepamainoma ir įvertinama. Juk dr. Audrius ir „Grandies" tautinių šokių ansamblio šokėjas, akordeonistas; jis ir stovyklų vadovas, mokytojas, sąjungų pirmininkas, pasireiškiantis visur, kur reikia organizuoti, skatinti, padėti. Pasiruošimas profesijai niekad jam netrukdė dalyvauti lietuviškoje visuomeninėje ir ateitininkų veikloje. Tai puikus pavyzdys visiems jaunuoliams.

•Muz. Darius ir Lidija (Stroputė) Polikaičiai š.m. sausio mėn. susilaukė pirmagimio sūnaus Kovo Andriaus. Sveikiname ne tik jaunuosius tėvus, bet ir „seneliu bei senele" tapusius — Ateitininkų federacijos vadą Juozą ir Ireną Polikaičius.

•Dr. Juozas Girnius mirė 1994 m. rugsėjo 13 d., Boston, MA. Gimęs 1915 m. gegužės 25 d. Utenos apskrityje; atvykęs į JAV 1949 m., buvo vienas pagrindinių ateitininkų ideologinės filosofijos kūrėjų bei propaguotojų. Už knygą šia tema — „Idealas ir laikas" 1968 m. — laimėjo sendraugių sąjungos įkurtą Stasio Šalkauskio vardo kūrybinę premiją. Parašė monografiją „Pranas Dovydaitis" (1975 m.), redagavo Stasio Šalkauskio raštų tritomį, buvo Lietuvių enciklopedijos (leistos Boston, MA) vienas redaktorių, redagavo „Aidų" žurnalą; 1964 m. išleido filosofinę studiją „Žmogus be Dievo". gausiai bendradarbiavo lietuviškoje periodikoje. Dr. Juozas Girnius atidavė milžinišką duoklę lietuvių kultūrai, krikščioniškai filosofijai ir ateitininkijai.

•Česlovas Grincevičius atsiskyrė su šiuo pasauliu 1994 m. birželio 28 d. Čikagoje, sulaukęs 81 metų amžiaus. Jis buvo gerai pažįstamas ateitininkams ir neateitininkams. Tai nepaprastos tolerancijos ir erudicijos žmogus, rašytojas, lietuviškos knygos

mylėtojas, mokytojas, redaktorius, pareigos asmuo. Priklausė „Šatrijai", buvo „Draugo" redaktorius, daugybės straipsnių autorius, bendradarbiavęs beveik visoje užsienio lietuvių spaudoje. Išleido knygas: „Vidurnakčio vargonai" (1953), „Geroji vasara" (1970), „Vyskupo katinas" (1974), „Vidudienio varpai" (1985). Daug laiko ir širdies atidavė Pasaulio lietuvių archyvui Čikagoje, rinkdamas ir išsaugodamas užsienio lietuvių literatūrinius lobius ne tik mums patiems, bet ir tėvynei Lietuvai, kurią ypač mylėjo.

•Irena Lozaitytė-Pemkuvienė mirė 1994 m. birželio 4 d. Buvo veikli Čikagos ateitininkų sendraugių narė, priklausė „Šatrijai", Fronto bičiuliams.

•Faustina Vilytė-Manelienė-Mackevičienė paskutinį kartą šiai Žemei akis užmerkė 1994 m. gegužės 30 d. Ateitininkė nuo gimnazijos dienų, labai veikli visuomenininkė, Čikagos sendraugių ateitininkų skyriaus narė.

•Agnė Jasaitytė Kižienė mirė š.m. vasario 20 d. Čikagoje. Priklausė „Šatrijai", buvo nepaprastai parei

ginga ir veikli ateitininkė, daug dirbo su jaunučiais, moksleiviais, studentais; daugelio montažų autorė, jaunimą daug kartų ruošusi atlikti programą ateitininkiškuose ir kituose renginiuose. Bendradarbiavo spaudoje, reiškėsi kaip puiki deklamatorė.

PASAULIO LIETUVIŲ DAINŲ ŠVENTĖ

Pavarčius Dainų šventės programą, matoma, kokia plati buvo šios šventės apimtis — programos turiningumas, dalyvių gausumas. Galima rasti labai gražių, pažįstamų dainų pavadinimų, bet akį traukia kompozitoriai ir dirigentai. Jų tarpe matomos ir mums, užjūrio ateitininkams, pažįstamos pavardės. Dainų dienos programoje (Kaune liepos mėn. 7 d.). Juliaus Gaidelio harmonizuotą liaudies dainą „Pasėjau dobilą" dirigavo Emilija Pakštaitė-Sakadolskienė. Stepo Sodeikos muz., Vlado Jakubėno redakcija, Bernardo Brazdžionio žodžiais parašytą dainą „Šiaurės pašvaistę" dirigavo Darius Polikaitis. (Tai buvo užsienio lietuvių choro programos dalis.) Savo tėvo a.a.Jono Strolios muzikos, Viltenio aranžuotą, Pauliaus Jurkaus žodžiais parašytą giesmę, dainuojant jungtiniam chorui, dirigavo Faustas Strolia.

Dainų dienos programoje (Vilniuje, liepos 10 d.) „Šiaurės pašvaistę" dirigavo Rita Čyvaitė-Kliorienė, „Parveski, Viešpatie" — vėl Faustas Strolia. (Kiti užsienio lietuvių chorų dirigentai taip pat mums pažįstami, nes jie vadovauja parapijų chorams ir kt. — „Gražina Burokaitė-Pranauskienė iš Australijos, Raimundas Obalis- Obalevičius iš Rochester, NY, Viktoras Ralys — iš Los Angeles, CA, Jonas Govėdas ir Dalia Skrinskaitė-Viskontienė iš Toronto, Kanados). Tautinių šokių grupei iš Vasario 16-osios gimnazijos vadovauja ilgametė moksleivių ateitininkų globėja Marija Dambriūnaitė-Šmitienė.

„Lietuvos Vyčių" šokėjų grupei, kartu su Frank Zapoliu iš Čikagos, vadovauja jaunučių ateitininkų globėja ir vadovė Lidija Ringienė. „Spindulio" ansambliui iš Lemont, IL, vadovauja mums visiems pažįstama Rasa Šoliūnaitė-Poskočimienė.

Parapijos ir jų chorai neatsiliko. Dalyvavo Šv. Kazimiero parapijos choras iš Los Angeles, CA, New Yorko Apreiškimo parapijos choras, Prisikėlimo parapijos choras iš Toronto, Aušros Vartų parapijos choras (Hamilton, Ont.).

O Lietuvos dainų ir šokių ansamblių sąrašai nesibaigia: Jurbarko rajonas, Kauno rajonas, Prienų rajonas, Alytaus rajonas, Rokiškio rajonas... Be to dalyvavo chorai ir šokių grupės iš Argentinos, Ukrainos, Australijos, Rusijos, Baltarusijos, Lenkijos ir Vokietijos...

•Mums visiems pažįstamas muz. Darius Polikaitis taip pat buvo labai aktyviai įsijungęs į Dainų šventės, pernai liepos mėn. vykusios Lietuvoje, eigą. Jam suteikta proga uždegti Pasaulio lietuvių dainų šventės aukurą Dainų slėnyje Vilniuje, taip pat diriguoti jungtiniams chorams. Dienraštis „Kauno diena" (liepos 12 d.) išspausdino Dariaus nuotrauką ir gan platų pasikalbėjimą su šiuo jaunu ir daug žadančiu ateitininku muziku, taip sėkmingai jau kelinti metai vadovaujančiu Lietuvių meno ansambliui „Dainava". Pažymėtina, kad ansamblis šiais metais švenčia 50 metų gyvavimo sukaktį, todėl Darius choristus intensyviai ruošia sukaktuviniam koncertui.

LIETUVOJE PO METŲ

Prof. dr. Justinas Pikūnas

Leiskite palyginti 1993 m. vasario mėnesį su šių metų vasariu. Be studentų ir kolegų dėstytojų sutikau daug įvairių profesijų asmenų, iš kaimo ir iš miesto. Beveik unisonu jie tvirtina, kad per buvusius metus gyvenimas Lietuvoje pablogėjo, daug kas sako — labai žymiai pablogėjo; o pernai atrodė, kad blogiau jau būti negali, negali, nes esama vidury duobės. Pasirodo, ji esanti daug gilesnė — taip ir grimstama. Perkamoji dolerio vertė krito apie 80%, nes už 4 litus (lygu 1 dol.) mažai kas gaunama ar apmokama. Išskiriant pačius brangiuosius restoranus, pernai už dolerį, galėjai gerai pavalgyti 3-4 patiekalų pietus, o dabar sunku gauti du patiekalus.

Kas pernai vasario mėnesį aukojo dolerius, maždaug dvigubai nusipelnė Lietuvos žmonėms, negu dabar tai darydamas. Aukotojų matomai buvo dideli skaičiai, nes bankai ir kitos institucijos stebisi, iš kur Lietuvoje yra tiek daug valiutos. Kas lauks ir kitą metą aukos tą pačią sumą, manau, jos vertė sieks kokius 60%. Nors infliacija sumažėjo iki 5-7% per mėnesį, ji neišnyko — kainos tebekyla. Skaudu pagalvojus, kad, pavyzdžiui, Lietuvių fondas bei kiti fondai nesurado pakankamai vertingų projektų ir tuo pačiu prarado dideles suaukotų dolerių sumas. Pagal turimas galimybes daugelis taurių lietuvių dar nėra pakankamai prisidėję prie savo krašto ekonominės ir kultūrinės gerovės gaivinimo. Juo ilgiau jie lauks, tuo mažiau jų doleriai ar kita valiuta atneš naudos. Doleris tebėra pervertintas, todėl jo vertė turės kristi. Kainoms pakilus daugiau kaip du kartus, vartojamųjų prekių ir maisto siuntinių pasiuntimas tapo žymiai vertingesnis negu buvo pereitais metais. Ypač tinka kava, prieskoniai, rūbai, batai, o vaikams dar ir kramtomoji guma bei kiti reikmenys — jie reikšmingai palengvina ir paįvairina monotonišką ir sunkų žmonių gyvenimą. Galima lengvai atrasti kam siųsti, lengva sudaryti ilgus, tinkamų gavėjų sąrašus.

Ši žiema yra daug šaltesnė už daugelį buvusiųjų. Važiuojant iš Vilniaus į Alytų, o iš ten į Kauną, matyti vien gili sniego danga, apšarmoję medžiai ir krūmai, ledų kaustomas, bet vis dar tekantis Nemunas. Galima pasivaikščioti, pasidairyti, nes šaltis žemesnis negu JAV šiaurinėje dalyje, o ir vėjo daug mažiau. Namuose teikiamos šilumos pakanka, jeigu langai yra pietų pusėje ir saulė beria savo spindulius. Didelė dalis Vytauto Didžiojo universiteto patalpų yra beveik nešildomos — ten studentams ir dėstytojams šalta ir jie su paltais.

Šalčiams spaudžiant, prie šventovių neelgetaujama, kaip kad prieš metus. Metų bėgyje atsirado ir vienas antras vaikas, matomai, buvo mamos ar tėvo išguitas elgetauti, kai nelieka ko valgyti ar kuo rengtis. Nematydami išeities, vyrai neretais atvejais žudosi arba vagiliauja, plėšia turtingesnius. Paprastomis dienomis dalelė moterų eina į bažnyčias su mediniais padais, pridengtais audeklu ar virvutėmis — turbūt joms reikia batelius taupyti šventėms. Par-

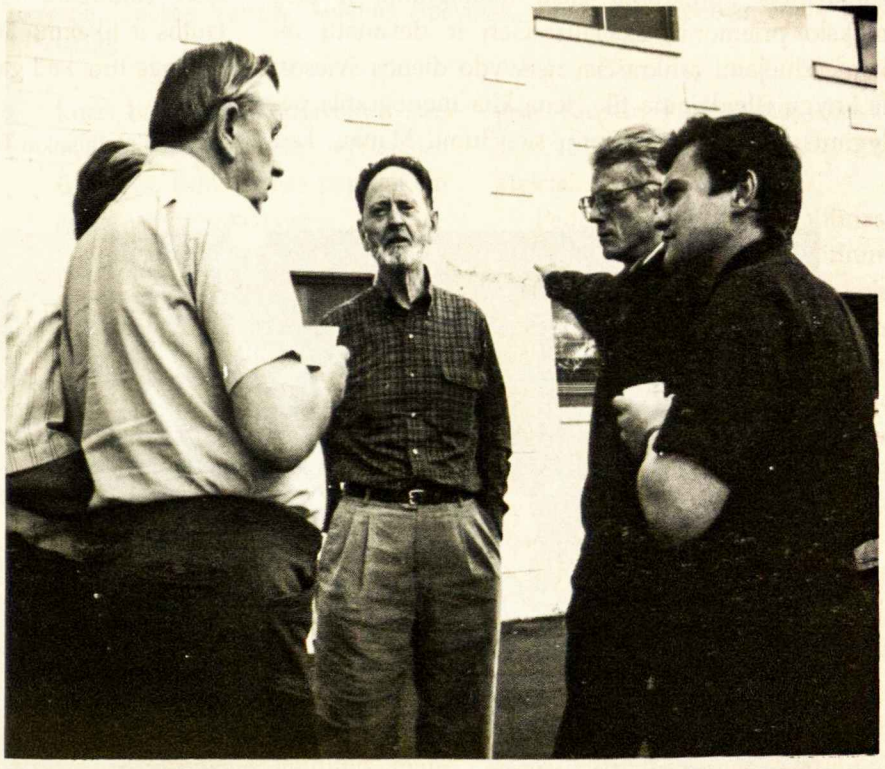

Dainavoje susitikę 1994 m. rudenį. Iš kairės: Federacijos vadas Juozas Polikaitis, dr. Justinas Pikūnas, dr. Algis Norvilas ir kun. Rimas Gudelis.

duotuvėse žmonės pažiūri į kainas ir savo akimis netiki — reikia gyventi vien pigiausiais produktais. Vyksta ūkininkų streikas, bet parduotuvėse dar nesijaučia ūkyje gaminamų produktų trūkumo, jų turguje nat pagausėjo. Giliai įsiskolinusios įmonės ir bendrovės vis dar atleidžia dirbančiuosius. Įmonių bankrotai dažni — per du su puse metų bankrutavo 14.9% įregistruotų įmonių. Šimtai, o kai kur ir tūkstančiai netenka darbo; nedaug kam pasiseka surasti darbą kitur. Dalis atleistųjų grįžta gyventi pas senelius į kaimus, bet ir ten jų laukia ne pyragai. Nenuostabu, kad ir gimimų skaičius yra labai sumažėjęs, kad daugiau kaip pusė šeimų neturi vaikų. Į ateitį žvelgiant, prisimintina, kad nei gamta, nei geografija nemėgsta tuštumos. Lietuvių tautos ateitis nėra tad šviesi nei ekonomijos, nei kultūros, nei mokslų, menų, muziejų ar kitose srityse. Kone viskas vegetuoja: apleista, skursta, dyla. Turtas yra suplaukęs į valdžią turėjusias (ir turinčias) rankas, taip pat į mafijozų grupes, o Lietuvos žmonės vargsta, gyvena tarsi naujos baudžiavos laikus.

Kas knygų neskaito, tas ir negalvoja (Didero). Su knygų išleidimu sutinkami didžiuliai sunkumai. Prieš metus laiko dėl sumažinto biudžeto VDU turėjo sudaryti specialią komisiją, kad iki minimumo būtų sumažintas numatomų laisti monografijų ir kitų mokslo priemonių skaičius. Geri ir dekanatų rekomenduojami rankraščiai neišvydo dienos šviesos. Iš knygų išleidžiama tik viena kita monografija palyginus mažu egzempliorių skaičiumi. Manau, kad liko užkastų „deimančiukų", kurie galėtų kelti mokslą, kultūrą.

Dar blogiau yra su vaikų knygomis — dėl iliustracijų brangumo beveik niekas neišleidžiama, o ir tos kelios, kurios buvo išleistos per tris paskutinius metus, išėjo labai mažu tiražu. Vaikai tebeskaito komunizmo metu išleistas knygeles su didžiule doze tautinę ir religinę dvasią nuodijančių žodžių, posakių, aprašymų, iliustracijų. Šia prame vaikai yra ypatingai apleisti; jiems gi bus lemta kurti XXI amžiaus Lietuvos ateitį. Šioje srityje reikia Lietuvos fondo lėšų, reikia mecenatų. Yra būtina nedelsiant sudaryti kompetentingą tarybą, kuri sugebėtų atrinkti tai, kas turi išliekančią vertę ir spausdinti tokias knygas šimtais tūkstančių egzempliorių, kad jos pasiektų visus Lietuvos kampelius, o taip pat ir užsienį. Tai prisidėtų prie vaikų kultūrėjimo, prie lietuvybės stiprinimo Vilnaus krašte ir kitur.

Norint atgaivinti tautos dvasią, laikas jau dabar mažinti vykstantį kultūrinį nuosmūkį (mažai perkamos ir tuo pačiu neskaitomos knygos, žurnalai, laikraščiai, nes šimtai tūkstančių šeimų nesuduria galo su galu). Būtų geriausia pradėti nuo vaikų ir jaunimo, kol jie dar nepakliuvo į gausius klystkelius, kol jų akys ir širdys yra atviros klasikinių pasakų moralei, vaidilučių ir žynių mistikai, kovų aidams už tautos ir tikėjimo laisvę. Lietuvos tautos praeitis yra turtinga tuo, kad gali paliesti ir paveikti jaunas širdis

Jaunieji ateitininkai Toronte suruoštose Kūčiose.

Studijų Dienos Dainavoje

Vos spėjo nuaidėti jaunučių, moksleivių, studentų ir sendraugių vasaros stovyklų atgarsiai, Dainava vėl atvėrė savo vartus paskutiniam šios vasaros ateitininkų susibūrimui — VI studijų dienų savaitgaliui. Išeivijos ateitininkai dar ilgai gyvuos, pagalvojau sau, nes čia suvažiavo net trys kartos. Ypač daug buvo ateitininkiško jaunimo — jaunų sendraugių ir studentų, kurie taip pat čia suvažiavo ne tik pasilinksminti, bet ir pasidalinti jiems rūpimais klausimais, pabūti idėjos draugų tarpe.

Jau penktadienio vakare rinktasi pamatyti šios vasaros svarbiausio ateitininkų renginio, XII Ateitininkų kongreso Lietuvoje vaizdajuostės ir pagyventi kongreso nuotaikomis. Ir pats savaitgalis tarytum vyko po neseniai praėjusio kongreso ženklu.

Visų trijų dienų darbus pradėdavome, susiburdami šv. Mišių aukai, kurią aukojo kun. Rimas Gudelis. Paskutinę dieną jam padėjo, naujai iš Lietuvos atvykęs, jaunas jėzuitas, kun. Gudaitis, kuris mokėjo būti ne tik labai rimtas, bet ir labai linksmas vakarinėje, jaunimo atliekamoje, programoje.

Šių savaitgalių organizatorius Algis Norvila pradėjo Studijų dienas, pasidžiaugdamas gausiu dalyvių skaičiumi. Jo ir talkininkių, Lydijos Ringienės ir Vakarės Valaitienės, dėka, galėjome vėl čia susirinkti. Programos moderatoriai ir paskaitininkų pristatytojai buvo kanadiečiai Dana Grajauskaitė ir Leonas Eleras. Pirmasis šeštadienio dienos kalbėtojas buvo kun. Rimas Gudelis,

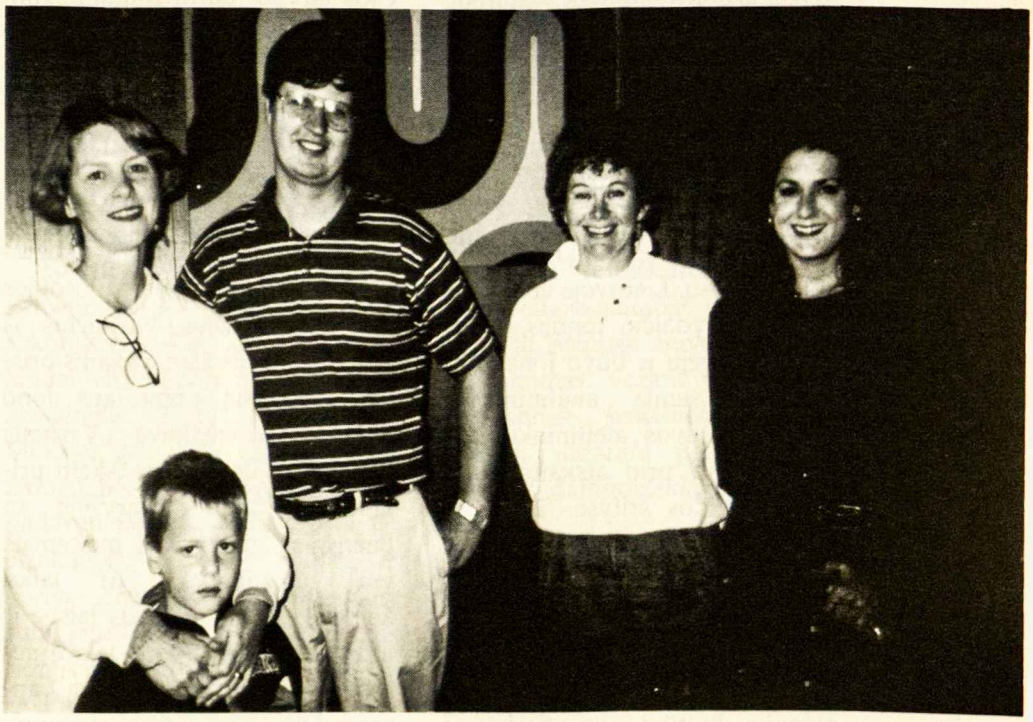

Studijų savaitgalio dalyviai Dainavoje 1994 metais. Iš kairės: Vakarė Valaitienė, Saulius Valaitis, Antanas Rašymas, Jūratė Norvilienė ir Venta Norvilaitė.

kuris buvo prieškongresinės stovyklos Berčiūnuose vyriausias ūkvedys. Kun. Rimas papasakojo apie ateitininkiškosios stovyklavietės Berčiūnuose kūrimosi darbus, problemas ir prieškongresinę stovyklą. Ši stovykla sutraukė daug jaunimo iš visos Lietuvos. Dalyvių buvo iš užsienio. Jis taip pat kalbėjo apie Šv. Kazimiero kolegijos prie Berčiūnų kūrimosi problemas ir Panevėžio Katalikiško centro reikalingumą.

Apie Lietuvos ateitininkiško jaunimo pokongresines nuotaikas papasakojo Vidas Abraitis, kuris eina Lietuvos ateitininkų pirmininko pareigas. „Kongresas buvo didžiausia jaunimo manifestacija, kurios Lietuvoje nebuvo nuo pionierių laikų" — sakė Vidas. Ateitininkų sąjūdis Lietuvoje auga. Naujos kuopos kuriasi miesteliuose, parapijose, vyskupijose. Karštos kongresinės diskusijos duoda teigiamų rezultatų ateičiai.

Pedagogas Jonas Kavaliūnas, kuris Lietuvoje gyveno, ateitininkams ten atsikuriant, papasakojo apie Lietuvos ateitininkų darbus ir rūpesčius. Lietuvos ateitininkai atsikūrė 1989 m. Nuo to laiko jie ruošia suvažiavimus, minėjimus, seminarus visose šešiose Lietuvos vyskupijose. 1993 m. suruoštos net 9 akademijos. Ruošiami ateitininkų kūrėjų ir vadų minėjimai, supažindinant jaunimą su jais. Vasaros metu vyksta stovyklos, rengiamos studijų dienos, rekolekcijos. Tvirtai laikydamasis ateitininkų principų ir padedamas kunigų bei vyskupų, ateitininkų judėjimui vadovavo tuometinis Kauno Vytauto Didžiojo universiteto prof. Arvydas Žygas.

Vienas svarbiausių uždavinių

yra „Ateities" žurnalo perkėlimo į Lietuvą reikalas. „Ateitis" turi pasklisti po visą Lietuvą ir joje turi bendradarbiauti jaunimas. Reikia skatinti jaunimą studijuoti žurnalistiką ir pedagogiką. Sovietų laikais nebuvo vietos religijai ir kirkščioniškam jaunimo auklėjimui. Dabartinė profesūra išėjusi sovietines mokyklas. Būtina ruošti naujus mokytojus.

Bet kokiai ateitininkiškai veiklai reikia lėšų. Lietuvoje veikiantis Prano Dovydaičio fondas, kurio vienas steigėjų ir buvo Jonas Kavaliūnas, remia ateitininkišką veiklą. Lietuvos ateitininkus reikia pratinti prie atskaitomybės visose veiklos srityse. Tą mintį stipriai paantrino dr. Vytautas Vygantas.

Dr. Linas Sidrys kalbėjo apie dvasinės kultūros poslinius Lietuvoje. Kalbėdamas apie dvasinę žmonių kultūrą, jis citavo iš „Respublikos" laikraštyje pasirodžiusio pasikalbėjimo su turtingiausia moterimi Lietuvoje, kurios vyras yra dabar Lietuvos valdžioje. Ji pasakojo apie savo gyvenimą ir siekius šiuometinėje Lietuvoje. Iš jos pasisakymų kalbėtojas darėsi išvadą apie „turtingųjų luomo" dvasines tuštumas ir teigė, kad tokie žmonės dabar Lietuvai vadovauja ir ją veda. Imdamas kaip pavyzdį ateitininkiškus principus, kalbėtojas žiūrėjo, kaip tais principais gyvenama čia ir Lietuvoje; kur jie stiprėja ir kur silpnėja. Dr. Sidrio paskaita sukėlė karštas diskusijas. Kai kurie norėjome matyti, katalikiškumą ir šeimiškumą pas mus gerėjant, tuo tarpu Lietuvoje šeimiškumas yra silpnas. Lietuvoje abortų skaičius pereitais metais pasiekė 40,000. Šeima Lietuvoje yra ne tik pasauliečių, bet ir dvasininkų nesuprasta. Turime ateitininkų principus suprasti ir jais gyventi Evangelijos mokslo šviesoje.

Popietinėje šeštadienio programos dalyje turėjome atskirų sąjungų pasitarimus, dėl federacijos tarybos narių rinkimų. Rinkiminę komisiją sudaryti apsiėmė Birutė Miniotaitė-Kasperavičienė iš Clevelando. Išeivijos ateitininkai turės korespondenciniu būdu išsirinkti septynis federacijos tarybos narius.

Sekmadienio rytinės programos kalbėtojas buvo filosofijos daktaras Andrius Valevičius iš Kanados, kuris klausytojams pristatė naujausią popiežiaus Jono Pauliaus II encikliką „Veritatis Splendor". Enciklikoje iškelti prigimties įstatymai sąryšyje su Bažnyčios moraliniais mokymais yra nekintantys. Šių laikų žmogus, išaukštindamas laisvę ir individualizmo teoriją, laisvę suabsoliutina ir pats viską apsprendžia. Kiekvienas susikuria savo tiesas. Enciklikoje laisvė ir tiesa yra neatskiriamai surištos. Tikrai laisvas žmogus elgiasi pagal Dievo planą. Kūnas be dvasios praranda savo esmę. Šių dienų pasaulis renkasi demokratiją be vertybių, ir ji tampa totalitarizmu. Gyvenama pagal subjektyvizmo ir relatyvizmo sąvokas. Kalbėtojas baigė pridėdamas ir savo išvadas, kad modernus pasaulis ir enciklika nesuderinami, ir kad ši enciklika šių dienų žmogui sukelia daug kontroversijų.

Vėliau, jaunas gydytojas, clevelandietis dr. Vaitkus kalbėjo apie susitikimo su mirtimi išgyvenimą. Jis teigė, kad gydytojai apie mirtį išmoksta iš savo pacientų. Vieni pacientai mirties bijo, pyksta ant Dievo ir gydytojo, o kiti miršta tam pasiruošę ir ramūs. Jis teigė, kad reikia skirti daugiau vietos dvasingumui medicinoje. Žmonės, išgyvenę arti mirties patirtį, dvasios išėjimą iš kūno, šviesą gale tunelio, ramybę, šviesos būtybę, gyvenimo ataskaitą, nenoriai grįžta atgal į šį gyvenimą. Jie išgyvena svarbiausius įvykius savo gyvenime — pajunta skriaudas, kurias kitiems padarė ir džiaugsmą, kurį kitiems suteikė. Sugrįžę atgal, šie žmonės pakeičia savo gyvenimą, daugiau dėmesio kreipia į sielos grožį ir tai, kas žmogaus dvasią puošia.

Popietinėje programos dalyje studijų dienų dalyviai, buvę Ateitininkų kongrese Lietuvoje, pasidalino savo prisiminimais ir įspūdžiais. Apie prieškongresinę stovyklą Berčiūnuose papasakojo Kristina Vygantaitė. Juozas Bažys pasakojo apie organizacinius buvusio kongreso reikalus ir kaip jie vystėsi. Kongresui Lietuvoje rengtasi daugiau negu metus laiko. Buvo sutarta, kad Federacijos valdyba bus Lietuvoje. Atskiri kraštai rinksis savo kraštų valdybas. Prieš pat kongresą Lietuvos ateitininkų federacijos valdyba nutarė, kad Lietuvoje šiuo metu nėra tinkamo žmogaus, kuris užimtų federacijos pirmininko vietą. Petras Pliumpa, kuris buvo sutikęs kandidatuoti į Federacijos pirmininkus, savo kandidatūrą atsiėmė. Prelegento manymu, Lietuvos ateitininkai nori išlaikyti savo valdybos „status quo" iki valdybos kadencijos pabaigos — už pusantrų metų. Tikimasi, kad Federacijos pirmininku tada bus Arvydas Žygas. Dabartinio Federacijos vado Juozo Polikaičio pareigos pratęstos iki 1995 metų galo. Išrinkta dalis tarybos iš Lietuvos, į kurią įeina Vidas Abraitis, kun. Gintaras Grušas, kun. Robertas Grigas, kun. Gudaitis, ses. Daiva Kuzmickaitė ir Indrė Čuplinskaitė. Iš 8 išrinktų tik 3 yra pasauliečiai. Kai bus išrinkta išeivijos ateitininkų federacijos tarybos dalis iš 7 asmenų, tada taryba sudarys konstitucinę kom-

isiją. Dabartinė mūsų užduotis yra išsirinkti 7 asmenų tarybos dalį.

Nijolė Balčiūnienė papasakojo, kaip buvo planuota ir vyko religinė kongreso dalis. Kiekvieną kongreso dieną buvo šv. Mišios Aušros Vartuose, Vilniaus arkikatedroje, Šv. Kazimiero bažnyčioje o paskutinę kongreso dieną — Šventų Jonų bažnyčioje su koncelebrantu arkivysk. Audriu Bačkiu.

Apie akademinę kongreso programą savo įspūdžius papasakojo Aldona Kamantienė. Ji prasidėjo popietinėje sesijoje su Vytauto Landsbergio paskaita, „Piliečio atsakomybė valstybėje". Piliečio apsisprendimas yra pats svarbiausias ginklas auklėjant žmogų tautai. Tautos kurios nepažįsta savo istorijos visuomet lieka vaikais. Linija tarp gėrio ir blogio visuomet bus, tik neleiskime ją ištrinti. (Paskaita spausdinama šiame numeryje.)

Dr. Vincas Bartusevičius iš Vokietijos kalbėjo apie ateitininkų uždavinius visuomenėje. Regėti laimingą ateitį, reikia turėti pasiryžimą. Vertybių kaitoje ir pliuralizme nepamesti savųjų vertybių.

Dr. Kęstutis Girnius kalbėjo apie tautinės kultūros ugdymo būtinumą, kėlė klausimą, kiek Lietuva turi filosofų ir istorikų. Žmonės taikėsi prie valdžios ir šios mokslo šakos buvo apleistos. Reikia jomis rūpintis ir jas ugdyti.

Rašytojas Jonas Mikelinskas kalbėjo apie rašytojo, kūrėjo atsakomybę tautai. Kėlė klausimą kokiai visuomenei buvo žmogus atsakingas okupacijos metais. Mokslas gali viską pasakyti apie žmogų, bet ne apie jo sielą. Tą gali padaryti tik kūrėjas, rašytojas. Jis atsakingas už savo kūrybą ir darbą. Žmogus save sunaikins, sunaikindamas vertybes, kuriomis jis remiasi.

Pirmajame simpoziume dalyvavo Almis Kuolas iš Los Angeles, Dalilė Polikaitienė iš Los Angeles, Vidas Abraitis iš Vilniaus ir dr. Nijolė Liobikienė iš Kauno.

Visi kalbėjo apie šeimą ir jos įtaką žmogui, visuomenei, tautai. Almis Kuolas aptarė šeimą iš natūralaus ir krikščioniško taško. Kėlė klausimą, kas palaiko šeimą, pats atsakydamas, kad niekas kitas — kaip tarpusavio meilė, susiklausymas ir Kristaus buvimas šeimoje.

Dalilė Polikaitienė kalbėjo apie tautiškumą šeimoje. Vaikų auklėjime svarbiausias elementas yra meilė. Tautiškumo pagrindai yra sveikoje šeimoje. Ji pasakojo, kaip jų šeimoje buvo ugdomas tautiškumas, vežant vaikus į lituanistines šeštadienines mokyklas, sudarant jiems progas šokti ir dainuoti, dalyvauti stovyklose.

Vidas Abraitis kalbėjo, kaip tautiškumas buvo sprendžiamas okupacijos metais. Tikėjimas ir Dievo veikimas šeimose padėjo išsaugoti tautiškumą. Šeima yra daugiau negu socialinis vienetas, šeima yra maža Dievo bendruomenė.

Dr. Nijolė Liobikienė, dirbanti Kaune kaip socialinė darbuotoja, kalbėjo apie neigiamus rieškinius

Studentų ateitininkų rekolekcijose Algonquin Parke 1994 m. gegužės pabaigoje — susikaupimo minutė.
Nuotr. Lino Daukšos

šeimoje — abortus ir alkoholizmą, kurie yra plačiai paplitę po visą Lietuvą. Šeima turi būti Šv. Dvasios buveine.

Arkivyskupas Audrys Bačkis kalbėjo apie popiežiaus vizito reikšmę Lietuvai. Popiežiaus kelionė į Lietuvą buvo jo dovanų pasidalinimas su Lietuva. Jo vizito metu Lietuva, greitos žiniasklaidos dėka, buvo gerai žinoma visame pasaulyje. Šv. Tėvas troško Lietuvą aplankyti, kai ji dar buvo pavergta. Savo atvykimu jis norėjo Lietuvą pagerbti. Jo vizitas mums parodė, kad visi esame viena Bažnyčia ir atidarė duris Vatikano II dvasiai. Šv. Tėvas kvietė susipažinti su Vatikano II dokumentais, gydyti dvasines ir moralines žaizdas. Jis sakė, kad anksčiau Lietuva bijojo ką nors keisti, norėjo tik išlaikyti tikėjimą. Dabar šv. Tėvas ragino atsinaujinti, jungtis į bendrą liturgiją, kalbėti jaunimui suprantama kalba.

Toliau arkivyskupas kalbėjo apie gaires ateičiai: 1. Išlaikyti žmogiškas dorybes — atvirumą vienas kitam, sakyti tiesą, nebijoti pasisakyti kas esame. Eiti atvirai į dialogą siekiant tiesos. 2. Gilinti savo tikėjimą, pažįstant Šv. Raštą. Anksčiau nebuvo tam progos, tikėjimas buvo saugomas tradicijose. 3. Evangelizacija — liudyti Kristų, statant krašto ateitį nuo pamatų. Ragino jaunimą būti misijonieriais, eiti į mokyklas, parapijas, visuomenę. Reikšti savo tikėjimą viešai. Būti misijonieriais ne žodžiais, o darbais, rodant meilę vargšams. Baigdamas savo žodį arkivyskupas padovanojo ateitininkams gražiai išleistą knygą, „Šv. Tėvas Lietuvoje". Po arkivyskupo Bačkio kalbos buvo daug klausimų.

Vyko simpoziumas, kurio moderatorė buvo Albina Saladūnaitė. Simpoziumo dalyviai: Indrė Čuplinskaitė, Dalia Staniškienė ir Petras Pliumpa. Simpoziumo tema — „Pasaulietis liudija Kristų". Kalbėdama šia tema Indrė Čuplinskaitė pateikė klausytojams daug logiškų aptarimų — kas yra pasaulietis Bažnyčioje po Vatikano II-jo ir ką reiškia liudyti Kristų. Savo aptarime apie Kristaus liudijimą ji sakė, kad reikia kalbėti „iš savų bokštų", taip kaip mes išgyvename, matome, jaučiame, išpažįstame. Liudijant Kristų, reikia Jį pačiam išpažinti, kaip savo asmenišką Dievą ir liudyti Jį, dalyvaujant bendruomeniniame gyvenime.

Dalia Staniškienė savo kalbą pradėjo su Motinos Teresės malda ir toliau pasirinko šv. Pranciškaus maldos mintis, kaip liudijimo modelį. Tikėjimas be liudijimo yra miręs. Tikėti, reiškia liudyti, atveriant širdį ir dalinantis savu tikėjimu. Jeigu tikime, negalime nesidalinti. Viltį uždegame, kitą išklausydami, jam padėdami.

Dėl iškilusių einamųjų reikalų, Petras Pliumpa savo kalbą pristatė tik kelių minučių santrauka. Kalbėtojas kėlė klausimą, kaip suprasti demokratiją, kad ji žmogų vestų į laimingą ateitį. Reikia gyventi Kristaus kalno pamokslu, kuriame viskas sutelpa.

Bendramis iš kongreso išplaukiančiomis mintimis dalinosi dr. Vytautas Vygantas. Jis teigė, kad Dainų ir šokių šventėje pajusta nuotaika, kartų bendravimas, tęsėsi ir kongrese. Iš kongreso programos buvo matyti, kad ateitininkai turi dvasios. Geriausias būdas Lietuvoje tęsti ateitininkiją yra pabrėžiant pasauliečių apaštalavimą. Ateitininkų vadui prieš akis yra užduotis derinti du polius — išeivijos ir Lietuvos ateitininkus. Dr. Vygantas dėkojo Arvydui Žygui, kad turime ateitininkus Lietuvoje. Jam linkėjo, kad Dievas jį vestų keliu, kuris Arvydui yra pats prasmingiausias. Arvydas Žygas siūlė, kad šie metai būtų skirti vieni kitų geresniam supratimui Lietuvoje ir išeivijoje.

Pirmadienį ryte jau visi gyvenome mintimis, kad reikės greitai išsiskirti ir sakyti savo bičiuliams — „iki pasimatymo". Prieš išsiskirstant, dar buvo dalintasi mums visiems rūpimais klausimais: apie Berčiūnų stovyklos gerinimą, bažnyčios statymą, Ateitininkų namų Palangoje remontą. Šiais klausimais geriausiai galėjo pasisakyti kun. Rimas Gudelis.

Viena savaitgalio moderatorių, Dana Grajauskaitė, bandė susumuoti, kas vyko per šį savaitgalį ir kodėl į Dainavą tebegrįžtame. Besidalinant įžvalgomis apie ateitininkams svarbius klausimus, kuriasi ateitininkiškoji bendruomenė. Ta patyrėme per paskaitas, poezijos ir literatūros vakarą bei vakarones. Baigdama Grajauskaitė siūlė nuoširdžiai atsiverti kiekvienam savo ateitininkiškosios šeimos nariui. Fed. Vadas Juozas Polikaitis linkėjo įprasminti savo ateitininkiškuosius idealus kasdieninėje veikloje, kasdieniniame gyvenime.

Aldona Kamantienė

Vokietijos ateitininkų šventė

Gegužės 21 d., šeštadienį, išvykome (Motiejaus Valančiaus ateitininkų kuopa) 11-tą kartą į prelato Antano Bungos rengiamą ateitininkų šventę Memmingene. Pas svetingą prelatą sutikome ir svečių: lietuvių išeivijos vyskupą Paulių Baltakį, atvykusį iš Amerikos, kun. Vaclovą Aliulį iš Romos, Kun. Kučiulį ir p. Ivinskienę.

Smagu stovyklauti Dainavoje, bet dar smagiau Berčiūnuose... Muz. Darius Polikaitis (viduryje su gitara) su Lietuvos ateitininkais. Nuotr. Liudo Landsbergio

Prelatas Bunga pasveikino atvykusius svečius, Vasario 16 gimnazijos ateitininkus ir studentus, kurie anksčiau baigė mūsų gimanziją ir dabar toliau tęsia ateitininkiškąją veiklą.

Marytė Šmitienė, mūsų kuopos globėja, Vokietijos ateitininkų valdybos vardu pasveikino visus susirinkusius ir padėkojo prelatui Bungai, kad ateitininkai jo dėka gali susirinkti Memmingene. Malonu buvo išgirsti buvusio Vasario 16 gimnazijos kapeliono ir ateitininkų kuopos dvasios tėvo kun. Edžio Putrimo ateitininkams atsiųstus sveikinimus įžodininkams ir visiems šventės dalyviams. Jis pranešė mums, kad Toronte po ilgo laiko įvyko ateitininkų susirinkimas, kuriame dalyvavo 15 moksleivių.

Po vakarienės politologas iš Amerikos Darius Udrys skaitė paskaitą: „Ar galime tikėtis krikščioniškos politinės santvarkos". Darius kalbėjo apie liberalizmo principus, apie žmonių netobulumą ir apie tai, kad svarbiausia yra nepasiduoti pesimizmui, kadangi mūsų priešais yra vidinis nusiteikimas. Po paskaitos Darius Udrys kvietė visus aršiai ginčytis ir diskutuoti. Kun. Aliulis pagyrė prelegentą už gražią lietuvių kalbą bei kirčiavimą, pasakė savo nuomonę kalbėta tema ir pradėjo diskusijas. Prie jo prisijungė ir kiti „politikai".

Sekminių rytą susirinkome koplyčioje, kurioje vyko iškilmingos Mišios ir įžodininkų priesaika gyventi pagal ateitininkiškus principus ir „Visą atnaujinti Kristuje". Šiuos įžadus Mišių metu atnaujino ir visi kiti ateitininkai — moksleiviai, studentai ir sendraugiai. Koplyčioje įžodį davė Rasa Markšaitytė, Rasa Slankauskaitė, Džeraldas Bieliauskas, Haroldas Matulevičius (visi iš Lietuvos) ir Tobias Šrioteris iš Vokietijos. Gimnazijoje jie stropiai ruošėsi šiai dienai — laikė egzaminus žodžiu ir raštu iš ateitininkų istorijos, ideologijos ir dabar iškilmingai pasižadėjo sekti Kristų. Vyskupas Baltakis apjuosė moksleivius ateitininkų juostele ir juos pasveikino, o dovanėles iš Romos įteikė kun. Aliulis.

Po Mišių susirinkome konferencijų salėje ir nuoširdžiai pasveikinome naujuosius ateitininkus. Marijonas kun. Aliulis paskaitė įdomų pranešimą apie Katalikų Bažnyčios padėtį Lietuvoje.

Po pietų turėjome išvyką į Hohenschwangau ir Neuschwansteino pilis. Pakeliui grožėjomės nuostabia Bavarijos gamta, Alpėmis, karvėmis su dideliais varpais po kaklais ir į šią gamtą įsikomponavusiais gražiais ūki-

ninkų namais. Gaila tik, kad laiko apžiūrinėti pilis buvo labai mažai — už kelių valandų reikėjo pasukti savo „karietas" prelato Bungos namų link, kur jis nekantraudamas laukė mūsų su savo paties pagamintais garuojančiais cepelinais ir kitais gardžiais valgiais. Po vakarienės nuoširdžiais žodžiais ir gausiais aplodismentais padėkojome prelatui Bungai ir vienuolėms už mūsų priėmimą, valgių paruošimą ir pirmaklasį aptarnavimą. O darbo buvo nemažai, nes suvažiavo per 40 žmonių.

Vakare, prelato namuose gimnazistai surengė meninę programėlę, kurios metu visi tapome aktoriais. Gimnazijos mokiniai parodė savo talentus vaidinime — dainoje „Jei tu būtum žuvytėlė..', Vaidinime „Onytė Kiaušinytė", pasakoje apie poną Miegį ir dainoje „Trakų pilis". Po pasirodymų visi galėjome įsijungti į įvairius žaidimus.

Antrą Sekminių dieną susirinkome į atsisveikinimo Mišias, kurias, kaip ir vakar, aukojo vyskupas Baltakis su keturiais kunigais. Vėliau kun. Šulcas, kuris ne savo valia buvo priverstas pabėgti iš Ruandos (Afrika), papasakojo mums apie savo ilgametį darbą ir gyvenimą Afrikoje, apie žiaurius žudymus Ruandoje. Klausėmės šių pasakojimų ašarų pilnomis akimis, paskui visi meldėmis už nekaltai nužudytų žmonių sielas, už visus gyvuosius ir už tuos, kurie negailėdami jėgų ir savęs toliau dirba karitatyvinį darbą Afrikoje.

Po pietų išsiruošėme namo, palikdami prelatą Bungą rūpintis kunigais, kurie pasiliko rekolekcijoms. Gaila buvo palikti Memmingeną ir grįžti į gimnaziją, kur mūsų laukia kasdieninis gyvenimas. Tačiau ramino mintis, kad kitais metais vėl bus šventė — kelionė į Bavarijos miestą Memmingeną.

Elvyra Kalvėnaitė

Kun. Ylos kuopos šeimos šventė

Šventė įvyko 1994 m. balandžio mėnesį. Šiais metais į kuopą įstojo 5 moksleiviai ateitininkai: Augis Kuolas, Aidas Mattis, Andrius Ragauskas, Vilija Gulbinaitė ir Audra Kudirkaitė. 10:30 val. ryte vis ateitininkai daly-vavo šv. Mišiose. Po Mišių jaunieji ateitininkai davė įžodį. Šeimos šventę atidarė Almis Kuolas. Šventėje dalyvavo Federacijos vadas Juozas Polikaitis, kuris pasidalino savo įspūdžius iš kelionės į Lietuvą. Meninę programėlę atliko jaunučiai ir moksleiviai ateitininkai. Šventės pabaigoje pagiedojome „Lietuva brangi" ir išsiskirstėme, prisikaupę dvasinės stiprybės ir žinių apie ateinančius įvykius.

Amanda Ragauskaitė

Vėl grįšiu į Dainavą

1994 metais moksleivių ateitininkų stovykla vyko Dainavoje nuo rugpjūčio 7 d. iki 14 d. Stovyklautojų tarpe buvo ne tik moksleivių gimusių ir augusių išeivijoje, bet ir neseniai atvykusių iš Lietuvos. Štai vienos stovyklautojos laiškas parašytas Moksleivių ateitininkų sąjungos centro valdybai, kuri stovyklą suorganizavo ir pravedė.

Brangus Audriau,

Šiandien tik pirma diena be Dainavos, o jau taip jos pasiilgau. Buvo toks nuostabus laikas, susiradau tiek daug naujų draugų, kiek berniukų, kiek mergaičių. Jie tiesiog visi yra nuostabūs žmonės — lietuviai. Žinai, nors aš esu lietuvė ir gimusi anoj pusėj Atlanto, aš nemokėjau įvertinti savo tautos žmonių kaip jūs visi vadovai mane išmokėte šioje stovykloje. Grįžusi, aš net į amerikiečius berniukus žiūrėti negaliu. Kai pagalvoju, mes juk tiek turime bendrą: tautybę, krašto istoriją, pačias nuostabiausias tradicijas, kokių kitos tautos net ir neturi (Kūčios, Sekminės, Verbų sekmadienis, Joninės ir t.t.). Aš negaliu sulaukti, kai vėl galėsiu įnešti savo bagažą į tuos barakus, vėl susitikti su lietuviais draugais, pasilinksminti, pajuokauti, pabendrauti, eiti į laužą, pasidūkti, padainuoti, pasimelsti ir t.t.

Man net dabar širdį skauda, kad gyvenu taip toli nuo Detroito ir Čikagos ir negaliu matyti lietuvių jaunimo kasdieną, kaip kad mačiau stovykloje. Aš grįšiu tenai į tuos laukus kitą vasarą mielai mieliausiai. Aš dėkoju, kad galėjau patirti tą džiaugsmą su visais kitais stovyklautojais.

Emilija Pilypaitė

Meilė artimui

Laukdami šv. Velykų, atsikvėpdami nuo žiemos tamsumos ir šalčių, pastebiam, kiek nereikalingų smulkmenų yra susirinkę. Mums, studentams, lengva ir gražu dulkės nusipurtyti, naują aplinką sukurti ir džiaugtis pirmaisiais pavasario spinduliais. Bet štai, seneliui nėra taip lengva pasilenkti ir pasijudinti iš „šiukšlių". Norėdami seneliams padėti, Studentų ateitininkų sąjungos centro valdyba suruošė „Pavasario apsitvarkymą" kuris įvyko kovo 19 d. Čikagoje.

Ryte Jaunimo centre susirinko studentai iš visų miestų, iš arti ir

iš toli. Pasimeldę pasiskirstėme būreliais. Važiavome pas senelius jų kiemus aptvarkyti, namus apvalyti. Kiti pabendravo ir pasidalino senelių bėdomis, bandydami jiems palengvinti naštą. Viena grupė net sutvarkė visą pastogę senutei. Po sunkaus darbo susirinkome pavalgyti gardžius pietus „Seklyčioje".

Pasisotinę ir pasistiprinę, vėl pasiskirstėme į būrelius ir iškeliavome pas kitus senelius. Po ilgos dienos susirinkome Jaunimo centro koplytėlėje dalyvauti šv. Mišiose, kurias kun. Juozas Vaišnys taip gražiai aukojo. Norėdami savo nuotykiais pasidalinti su kitais, studentai padiskutavo su kunigu Vaišnių įvairiomis temomis. Būdami jauni ir stiprūs, nepastebime, kad seneliams gali būti labai didelis vargas atlikti tuos darbelius, kuriuos mes taip greitai atliekame. Šios dienos įvykiai paliko gerus įspūdžius seneliams ir studentams. Turėjome labai gerą jausmą, kad mes galėjome kitiems tiek daug padėti ir kartu pamatyti senatvės pasaulį, senelių bėdas. Užbaigdami šią dieną, vaišinomės skaniais virtinukais pas Marių Katilių-Boydston.

Studentų ateitininkų sąjungos centro valdyba nuoširdžiai dėkoja tiems studentas, kurie dalyvavo šiame „Pavasario apsitvarkyme", ypač dėkojame tiems seneliams, kurie taip maloniai priėmė mūsų pagalbą. Taip pat dėkojame „Seklyčiai", kad mums parūpino patalpą pietums ir taip gardžiai mus apvaišino. Didelę padėką sunčiame kunigui Vaišniui, kad maloningai sutiko paaukoti šv. Mišias. Kadangi taip gerai pravyko šis „Pavasario apsitvarkymas", SASCV planuoja vėl suruošti tokį savaitgalį kitais metais. Tikimės, kad daugiau studentų dalyvaus ir kad daugiau senelių mūsų pagalbą priims.

Vasario 16 gimnazijos ateitininkai savo globėjos Marytės Šmitienės namuose.

Laura Lapšytė

Lietuvių medikų Korp! „GAJA"

1994 m. balandžio 10 d. Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijoje meldėmės už mirusius korporacijos narius. Šv. Mišias aukojo misijos kapelionas kun. Algirdas Paliokas, maldas skaitė ir aukas nešė korporacijos nariai: R. Padleckienė, L. Baltrušaitienė, A. Razma ir P. Rasutis.

Pasimeldę toliau tęsėme tai dienai numatytą programą Ateitininkų namuose, kur įvyko susirinkimas. Pirmininkas dr. Antanas Razma pasveikino visus ir perskaitė šio susirinkimo dienotvarkę. Keliais žodžiais dar užsiminė apie pastangas ir galimybę atkurti „Gają" Lietuvoje.

Plačiau apie tai kalbėjo dr. Vacys Šaulys, ilgesnį laiką praleidęs Lietuvoje ir susitikęs su daktarais bei medicinos studentais, kaip tik besidominčiais tuo klausimu.

Ateitininkų federacijos generalinis sekretorius Juozas Baužys pasveikino aktyviai veikiančią korp! „Gają" ir smulkiau papasakojo apie šią vasarą liepos 15-17 d.d. Vilniuje vykstantį Ateitininkų kongresą.

Dr. Kazys Pemkus, kuris rašo „Gajos" istoriją, labai vaizdžiai nuotraukomis pailiustravo pačias pirmąsias „Gajos" įsikūrimo dienas ir jos tolimesnį gyvavimą iki šių dienų.

Pasivaišinę Stasiulienės puikiai pagamintomis ir prel. Juozo Prunskio palaimintomis vaišėmis dar valandėlę dalinomės mums rūpimais klausimais. Dalyvavo gana daug korporantų, bet visada tokiomis progomis pasigendame jaunesniųjų narių.

L. Baltrušaitienė

Prisiminimai ir linkėjimai

Pernai vasara Jaunųjų ateitininkų sąjungos stovyklos atidarymo metu Dainavoje komendantė Vija Bublytė išjudino visus savo pranešimu per-

spėdama, kad tą vasarą stovyklausime ne dvi savaites kaip įprasta, o „visus metus". Tas pranešimas kilo iš 1993 m. stovyklos temos „Tautinė laiko raketa", nes raketos greičiu aną vasarą atšventėme visų metų bažnytines, tautines šventes bei susipažinome su lietuvių liaudies papročiais. Stovyklos pirmoji diena tai buvo „sausio mėnuo", antroji „vasario mėnuo", ir t.t. Per dvi savaites pralėke dvylika stovyklinių mėnesių, kiekvienas kupinas tautinių ypatybių bei įdomumų. Burtininkės, susirinkusios Naujųjų Metų vakaronėje ateitį spėliojo; Užgavėnių proga vyko liaudiški vaidinimai, o Sekminėms nupinti dailūs vainikėliai lemtingai pliūduriavo Spyglyje. Jaunučiai pynė lietuviškas verbas, o vėliau Velykų rytą stovyklautojus pasitiko Velykų senutė. Prie Žolinių eisenos prisidėti maloniai sutiko vysk. Paulius Baltakis, tuo pačiu suteikdamas didžiulę garbę ir malonumą visai stovyklai šv. Mišių auka. Tautinės šventės metu buvo ruošiami istoriniai vaidinimėliai — tą vakarą stovyklavietė pilna buvo išdidžių, kilnių vaidilučių, kunigaikščių, karžygių...

Stovyklos metai baigėsi tradicinėm lietuviškom kūčiom. Visa stovykla kartu laužė kalėdaičius, puošė eglutes ir, aišku, prisiminė Jėzulio gimimą Bernelių mišiose. Po visų kalėdinės eglutės pasirodymų ir Kaziuko mugės žaidimų tikiuosi, kad ligi šiol, net žiauriausios žiemos metu, jaunuosius ateitininkus šildė gražūs, blizgantys spindulėliai, tai JAS vasaros stovyklos prisiminimai. Ir žiū, vasara vėl atdunda, savo saulėtomis dienomis ir šiltais vėjeliais viliodama jaunučius Dainavos link. Šių metų jaunučių stovyklą ruošia nauja JAS centro valdyba, t.y. pirmininkė Rusnė Kasputienė, Taura Underienė, Birutė Bublienė ir Audra Kasputytė. Manau, kad jų entuziazmas, šaunus pasiaukojimas ir kruopštus darbas jau nulėmė sklandžią, smagią bei išskirtiną jaunučių stovyklą.

Slenkame vis arčiau XXI šimtmečio, turėdami nemažai vilčių ir geismų tiek tėvynės, tiek savo organizacijos ateičiai. Jaunųjų ateitininkų sąjungos atžvilgiu galime ne tik būti ramūs, bet tuo pačiu ir džiaugtis, nes, kol jauniausieji mūsų organizacijos lietuvaičiai auklėjami šios valdybos išmintingoj, rūpestingoj priežiūroj, mums ateitis graži.

Danutė Petrusevičiūtė

Ateitininkai Vasario 16 gimnazijoje

Kaip kiekvienais mokslo metais, taip ir šiemet susibūrė, garbingą Vyskupo M. Valančiaus kuopos vardą nešiojantys, moksleiviai lietuviai ateitininkai bei jų globėjos M. Šmitienės užsidegimo paskatinti nauji prijaučiantieji į pirmą susirinkimą. O kadangi mokinių kontingentas mūsų gimnazijoje kasmet labai keičiasi, tai ir naujokų, kuriems mūsų organizacija prie širdies, bei kurie dažniausiai prie jos prisijungia, duodami įžodį per Sekmines, turime nemažai: pusę visų 20 narių. Malonu, kad turime vieną ateitininką Artūrą Vinkevičių, davusį įžodį Lietuvoje. Didžiausią mūsų būrelio dalį sudaro atvykę iš Lietuvos, kiti iš Vokietijos, o mūsų pirmininkė iš Punsko! Pirmajame susirinkime mes atviru balsavimu išsirinkome valdybą, kurios pirmininke tapo Zita Kalesinskaitė (Lenkija), pavaduotoju — Haroldas Matulevičius (Lietuva), sekretore Elvyra Kalvėnaitė (Vokietija), o iždininke Rasa Slankauskaitė (Lietuva). Dvasiškai mus globoja gimnazijos kapelionas kun. Gediminas A. Tamošiūnas, o visuose kituose organizaciniuose reikaluose šefuoja Mirytė Šmitienė.

Jau prabėgo beveik du mėnesiai mokslo metų. Per tą laiką turėjome malonų susitikimą su kun. E. Putrimu iš Toronto, kuris nušvietė mums ateitininkijos padėtį Kanadoje. Diskusijose dažnai prisimindavome, džiaugdavomės ir net kritikuodavome Ateitininkų kongresą Vilniuje ir prieškongresinę stovyklą Berčiūnuose, įvykusius 1994 metų vasarą.

Rugsėjo 8, švęsdami Švč. Mergelės Marijos gimtadienį bei numatytą, bet neįvykusią Vytauto Didžiojo karūnavimo dieną 1430 metais, kooperuodami su skautais (abi organizacijos turėjo savo vėliavas) sumontavome ir atlikome šv. Mišių priedui Tautos šventės minėjimo programą. Buvo deklamuoti Maironio eilėraščiai, perskaityta ištrauka apie Vytautą Didįjį ir jo ypatingą pagarbą Marijai, pritariant kanklėms, giedota „Daina senovei".

Ateitininkai rūpinasi ir lapkričio 12-ąją įvykstančiu Talentų vakaru, kuriam gimnazistus paskatinti bei vakarą meniškai apipavidalinti ir yra mūsų darbas. Galime pasigirti, kad susiburiame kiekvieną sekmadienį. Kiekvieną susirinkimą paruošia vis kiti nariai. Tuo būdu nepritrūkstame įvairovių, naujų idėjų, o ir išradingų žaidimų. Pradėdami ir baigdami kiekvieną susirinkimą malda, prašome Dievo palaimos, vykdant mūsų idealus tikrovėje.

Antanas Karčiauskas

ATEITININKŲ KONGRESO VAIZDAJUOSTĖ

Pereitą vasarą Vilniuje surengtas dvyliktasis Ateitininkų Kongresas buvo įamžintas į vaizdajuostę. Vienos valandos VHS formato filme pajusite Kongreso nuotaiką ir pamatysite pagrindinius momentus: Kongreso atidarymą, paskaitų ištraukas, pamaldas Vilniaus Arkikatedroje, Kongreso dalyvių eiseną į Parlamento rūmus pagerbti žuvusius už Lietuvos laisvę ir daug kitų vaizdų.

Vaizdajuostę paruošė Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacija susitarus su Ateitininkų Federacijos Valdyba. Filmavo Alvidas Buklys. Suredagavo Vida Kuprytė. Vaizdajuostės mecenatai yra prelatas dr. Juozas Prunskis ir kun. Vincentas Radvina iš Kalifornijos. Jiems priklauso didelė padėka už šios juostos įgalinimą. Norintys įsigyti šią vaizdajuostę prašomi kreiptis į Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federaciją, 4545 W. 63rd St. Chicago, IL 60629. Vienos juostos kaina su persiuntimu yra dvidešimt penki (JAV) doleriai. Čekius išrašyti: **Lithuanian Roman Catholic Federation of America.**

ALp(LKA)1786
1994, Nr.4/6